

Statuia lui Mihai Eminescu din fața Ateneului Român - București

Cu o nepermis de mare întârziere aflu de dată recentă că scriitorul T.O. Bobe, care este pseudonimul literar al lui Teodor Dobrin, născut la Constanța în 13 februarie 1969, deci în vârstă de 55 de ani în anul 2024, a scris și a tipărit în revista „Dilema”, cu mai mult timp în urmă, un articol vulgar și denigrator la adresa statuii lui Mihai Eminescu din fața Ateneului Român din București, operă artistică a sculptorului Gheorghe D. Anghel (1904-1966).

Publicațiile vremii (tipărite sau virtuale) au decupat din acest articol un fragment semnificativ pe care îl reproduc integral: „*Mă întreb cum să nu râzi în fata unui Eminescu nud și cum să nu-ti inchipui instantaneu figurile altor scriitori in aceeași ipostază. Gânditi-vă la Maiorescu având un ștergar in jurul șoldurilor, la Caragiale camuflându-și Doamne iartă-mă cu pălăria, la Hortensia Papadat-Bengescu in costum de baie, la Sadoveanu cu șuncile revărsate peste șnurul boxerilor și totuși, in fata Ateneului nimeni nu hohotește*”.

În goana după a fi original - nota dominantă a constănțeanului Teodor Dobrin, devenit scriitorul

român T.O. Bobe, din cele scrise și tipărite până acum - a comis acest gest vulgar, la urma urmelor dezonorant, în opinia mea, pentru un scriitor care nu știe sau nu vrea să știe ce trebuie să știe despre statuia lui Mihai Eminescu realizată de Gheorghe D. Anghel și așezată, în bronz, în fața Ateneului Român din București.

Născut în anul 1939, departe de mine gândul de a mă erija în învățător al lui Teodor Dobrin alias T.O. Bobe. Dar pot să spun că mă aflu printre cei care sunt încă în viață și au participat la vemişajul expoziției retrospective Gheorghe D. Anghel de la Sala Dalles - București, din ianuarie 1966, în calitate de simplu spectator, împătimit, la acea dată (perioadă), de evenimentele artistice ce se organizau la Sala Dalles, pe care o consideram un loc sacru de frecventat mereu. Aveam 27 de ani pe care urma să-i împlinesc în 28 noiembrie acel an. Toată elita culturală a Capitalei și nu numai se afla la vernisaj, mai puțin sculptorul Gheorghe D. Anghel, bolnav grav pe patul său de suferință de la Mănăstirea Pasărea, unde avea să-și dea obștescul sfârșit în 7 aprilie 1966, primind între timp titlul oficial de „*Artist al Poporului*”.

Amestecat în mulțimea de vizitatori ce umplea până la refuz Sala Dalles, brusc m-am trezit în fața statuii lui Mihai Eminescu, așezată direct pe pardoseala încăperii, undeva spre partea dreaptă și spre peretele din spatele încăperii mari a respectivei locații. Mâna dreaptă a statuii îmi atinsese fruntea. Evident, am tresărit.

Nu am să uit cât voi mai trăi momentul acela și fiorul care m-a străbătut din creștet până în tălpi, când am realizat în fața cui m-am oprit brusc. Am ridicat privirea și am văzut pieptul dezgolit, gâtul, bărbia, pletele. Aveam să mă retrag câțiva pași mai în spate și i-am deslușit chipul și trupul nud cu doar un prosop în jurul coapselor și mantia de pe umeri până jos la călcâie. Aproape prostit am rămas privind. Era în fața mea mulajul statuii lui Mihai Eminescu din ipsos dat cu baiț, să semene a bronz patinat. Doamne, ce minunăție!

Aveam să aflu mai târziu că statuia lui Mihai Eminescu realizată de Gheorghe D. Anghel avea înălțimea de 3 metri, că fusese lucrată cu puțin timp în urmă și că avusese ca model masculin pe grăjdarul Mănăstirii Pasărea, desigur încă om tânăr, cu trup mândru și frumos. Poate de aceea mâinile lui Mihai Eminescu – statuie, arată butucănoase,

mari, muncite. Ca și labelle picioarelor sale, la fel, mari, cu tăpile bine și apăsat așezate pe pământ. Se zice că aproape 40 de ani Gheorghe D. Anghel gândise cum să realizeze statuia lui Mihai Eminescu, în ce fel să îl reprezinte sculptorul pe Marele Poet Național al Românilor.

Aveam să descopăr, aproape singur, mult mai târziu câteva aspecte esențiale. Nuditatea trupului lui Mihai Eminescu - statuie, exprimă frumusețea inefabilă a versurilor lui Mihai Eminescu, — poet al Pământului și Neamului Românesc. Cum să exprimi altfel farmecul și fascinația poeziei eminesciene decât prin frumusețea unui trup masculin tânăr? Valoarea academică a creației literare a lui Eminescu – omul, se regăsește în mantia imperială din spate, ce cade de pe umeri până la pământ. Dar ceea ce mi s-a părut cel mai semnificativ este gestul mâinii drepte. Mihai Eminescu – statuie, se închină: *în numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh. Amin*".

Dovada, trei elemente: poziția mâinii drepte a lui Mihai Eminescu - statuie; privirea drept în față, ca în fața Sfântului Altar, și nu la „steaua care a răsărit”, cum au titrat unii comentatori; brațul stâng al lui Mihai Eminescu — statuie, este pe lângă corpul aflat în picioare, căci creștinii ortodocși se roagă lui Dumnezeu doar în două poziții, în genunchi și în picioare, nicidecum șezând. Priviți mâinile lui Mihai Eminescu — statuie: sunt „uriașe”, noduroase - cum s-a mai spus - adică muncite, în strânsă conexiune cu fruntea lată, senină și acea privire drept în față, îndumnezeită. Se închină pentru veșnicia Neamului Românesc!

Statuia lui Mihai Eminescu, realizată de sculptorul Gheorghe D. Anghel (22 august 1904, Turnu Severin - 7 aprilie 1966, Mănăstirea Pasărea, județul Ilfov), nu este o simplă statuie, ci un simbol sacru al Neamului Românesc. Personal, de foarte mulți ani, când trec prin dreptul ei imi fac semnul Sfintei Cruci, mai ales că această statuie a fost sfințită de Părintele Constantin Galeriu în data de 24 martie 1990, cu prilejul Colocviului Eminescian, din perioada 24-27 martie 1990, organizat de Liga Culturală a Tuturor Românilor de Pretutindeni.

Aș mai adăuga un singur amănunt semnificativ. Sculptorul Gheorghe D. Anghel este unicul sculptor

român care are 4 (patru) sculpturi expuse la vedere pentru public în plin centrul Bucureștiului - Capitala României: Statuia lui Mihai Eminescu, din fața Ateneului Român; bustul lui George Enescu, din Holul de Onoare al Ateneului Român; Statuia Prințului român Vladimir Ghika (1873 - 1954), mort la Jilava, beatificat la 31 august 2013, în București, din curtea Muzeului Național de Artă al României, aripa dinspre strada Știrbei Vodă. La Retrospectiva Gheorghe D. Anghel, din ianuarie 1966 de la Sala Dalles, statuia lui Vladimir Ghika, în ipsos, a fost expusă sub denumirea de „Cărturarul” în partea dreaptă cum urcai câteva trepte spre locația mare unde era statuia lui Mihai Eminescu, în curtea Muzeului Național de Artă al României este exemplarul în bronz al statuii (în picioare) al Prințului Vladimir Ghika.

A patra sculptură (din bronz, în picioare) se află tot în curtea Muzeului Național de Artă al României, în partea stângă, la intrare. Reprezintă un personaj feminin, nud, de rară frumusețe. Ca și alte sculpturi similare sau doar portrete feminine aflate fie la Muzeul Național de Artă din Craiova sau în Colecția „Gheorghe D. Angel” din Costești, județul Vâlcea.

Pentru realizarea și expunerea publică a statuii Mihai Eminescu din fața Ateneului Român - București, rostesc întru pomenirea veșnică a sculptorului român Gheorghe D. Anghel: Bunul Dumnezeu să îl odihnească în Împărăția Sa!

Mormântul său se află în cimitirul de la Mănăstirea Pasărea, județul Ilfov, în stânga aleii ce duce spre ușa bisericii din cimitir.

Comandor prof. univ. dr. Aurel Pentelescu

MIHAI EMINESCU, IOSIF VULCAN

ȘI REVISTA FAMILIA

Iosif vulcan, publicist, scriitor și membru al Academiei Române, s-a născut pe 31 martie 1841 la Holod, Bihor, dintr-o familie greco-catolică, tatăl său Nicolae Vulcan fiind nepotul episcopului Samuil Vulcan. Studiile primare le face în comuna Leta- Mare, iar din 1851 urmează studiile gimnaziale la Oradea. Face facultatea de drept la Universitatea din Budapesta, dar fiind atras de literatură,

debutează cu primele sale încercări literare în Revista *Federațiunea*, condusă de Alexandru Roman, acolo unde va publica și Eminescu, în 1870, articolul „Echilibrul”.

În iunie 1865, Iosif Vulcan întemeiază revista *Familia*, în scopul răspândirii culturii românești în Transilvania, revistă unde va debuta Eminescu cu poezia „De-aș avea”. Această revistă de cultură a fost condusă de Iosif Vulcan timp de 40 de ani, 1864-1906, având sediul la Pesta, până în anul 1880 și apoi la Oradea. Din anul 1866 a fost membru al Academiei Române.

Iosif Vulcan a avut și talent literar, scriind volumul de poezii „Lira mea”, în 1882, romane, nuvele și traduceri, piesele de teatru: *Ștefan vodă cel Tânăr, Gărgăunii dragostei și Mireasă pentru Mireasă*. Se stinge din viață la 8 septembrie 1907, fiind înmormântat la Oradea.

Iosif Vulcan, scoate la Pesta revista *Familia*, o foaie familiară, așa cum se poate observa pe frontispiciul care înfățișează o familie care profesază artele liberale și care avea în cuprinsul său articole cu oameni iluștri, călătorii, ocupații feminine, jocul de șah, literatură și o rubrică *Poșta a redacțiunei*. Crezul lui Iosif Vulcan a fost aceea că: „poporul e temeliea unei națiuni, de la popor trebuie să înceapă a lucra cel ce voiește să ridice o națiune”.

Obiectivul principal al revistei *Familia* a fost acela de a promova și susține literatura română, în paginile ei publicând mulți scriitori români, precum: V. Alecsandri, Hașdeu, Bolintineanu, Eliade Rădulescu, G. Coșbuc, Al. Vlahuță, Duiliu Zamfirescu, Al. Macedonski, Șt. O. Iosif, Octavian Goga și, desigur, Mihai Eminescu. Eminescu a publicat în această revistă primele 12 poezii, în perioada 1866-1870, 7 poezii în 1883-1884, nuvela *Lanțul de aur*, articolul *Repertoriul nostru teatral*. După moartea lui Eminescu, în revista *Familia* s-au publicat și alte poezii, ajungându-se la un număr de 70, din care trei creații populare și peste 200 informații în legătură cu viața și opera poetului.

Revista *Familia* a rămas în cultura română drept un reper fundamental, ceea ce l-a făcut pe

Octavian Goga să afirme: „Familia rămâne biletul de intrare permanentă a lui Iosif Vulcan în istoria literaturii române”.

Revista *Familia* ajunge și la Cernăuți, în biblioteca gimnaziștilor, unde este cunoscută și citită de Mihai Eminescu, cel ce răspundea de această bibliotecă. Eminescu scriind versuri, încă de la vârsta de 12 ani, s-a gândit să trimită și încercările sale literare pentru a fi publicate în *Familia*.

La 25 februarie/ 9 martie 1866, Mihai Eminescu a debutat în revista „Familia” din Pesta, cu poezia „De-aș avea”, având ca model poezia lui Vasile Alecsandri- „Doina”, din volumul „Doine și lăcrămioare”, din 1863. Cu această ocazie, directorul revistei, Iosif Vulcan, îi schimbă numele din **Eminovici**, în **Eminescu**, nume cu care tânărul începător a fost de acord și de atunci va semna cu acest nume- **MIHAI EMINESCU**: „Redactorul însă își permise o mică schimbare. Numele Eminovici nu-i suna bine, căci avea o terminațiune slavă; romaniză dară numele, modificând terminațiunea, și astfel poeziile acelea apărură în foaia noastră sub numele de „Eminescu”. Autorul n-a protestat, ba a adoptat însuși acest nume și semnă apoi așa toate poeziile și scrierile sale în viitor. Astfel fu introdus numele Eminescu în literatura noastră; scriitorul acestor șire i-a fost nașul” (*Familia* nr. 2, 1885). Nicolae Danciu Petniceanu, un pasionat cercetător al vieții și operei lui Mihai Eminescu, susține că numele de Eminescu a fost dat de redactorul revistei, Iulian Grozescu, cel care răspundea la *Poșta redacțiunii*.

Iosif Vulcan este impresionat de poezie și de tinerețea autorului și notează: „Mi-aduc ș-acum bine aminte, cum într-o dimineață de februarie din 1866 primii o scrisoare din Bucovina, în care un tânăr de 16 ani îmi trimitea niște încercări literare. Era tinerul Mihail Eminovici. Armonia versurilor și figurile-i plastice, considerând starea noastră literară de atunci și-n deosebi etatea tineră a autorului, me frapară și deschisei cu plăcere coloanele foii mele acestui nou talent și viitor poet” (Revista *Familia* Nr. 26 din 25 iunie 1889). Așa începea colaborarea lui Mihai Eminescu cu revista *Familia*, unde a publicat 19 poezii, perioadă de care poetul își

amintea întotdeauna cu mare plăcere. Până la plecarea lui Eminescu la studii la Viena, el a trimis revistei familia, 12 poezii: „*La mormântul lui Aron Pumnul*”- 15/27 ianuarie 1866; *De-aș avea*- 25 feb./8 martie 1866; *O călărire în zori*- 15/27 mai 1866; *Din străinătate*- 17/29 iulie 1866; *La Bucovina*- 14/26 august 1866; *Speranța*-11/23 septembrie 1866; *Misterele nopții*- 16/28 octombrie 1866; *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*- 2/14 aprilie 1867; *La Heliade*- 18/30 iunie 1867; *La o artistă*- 18/30 august 1866; *Amorul unei marmure*- 19 sep./ 1 oct. 1868; *Junii corupți*- 31 ian./11 feb.1869; *Amicului F.I.*- 30 mart./ 11 aprilie 1869 și *La moartea principelui Știrbey*- aprilie 1869.

Iosif Vulcan și Familia –CPI
Iosif Vulcan –CPI

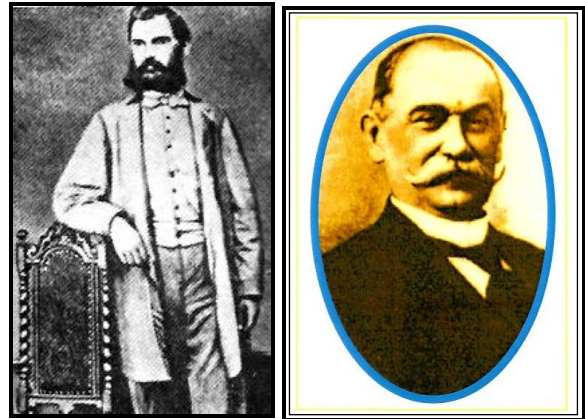
Poezia „*De-și avea*”, cu care Eminescu debutează din punct de vedere literar, a fost concepută de adolescentul de 15 ani, încă din septembrie 1865, așa cum s-a găsit în manuscrisele poetului.

Iosif Vulcan, publică prima poezie a lui Mihai Eminescu, pe prima pagină a revistei sale cu un scurt comentariu: „Cu bucurie deschidem coloanele foaiei noastre acestui june de numai 16 ani, care cu primele sale încercări poetice trimise nouă ne-a surprins plăcut”.

În prima parte a anului 1866, Eminescu ține legătura cu redacția *Familiei*, trimite poezii pentru publicare, primind răspuns la *Poșta redacțiunii*. În numărul 8 al revistei din 15/27 martie 1866, redacția scrie: „*Cernăuți. M. E. Vom primi toate cu bucurie, numai te rugăm ca, încât se poate, să scrii după ortografia ce o urmăm și noi*”.

Cât Eminescu s-a aflat la Blaj, a trimis pentru publicare *Familiei*, traducerea nuvelei suedeze,

„*Lanțul de aur*” de Adam Onkel, publicată spre toamna anului 1866.

Iosif Vulcan-fotografie de epocă

Revista „*Familia*” condusă de Iosif Vulcan, a urmărit îndeaproape turneul teatral al trupei conduse de Mihail Pascaly, în care Mihai Eminescu era sufleur, turneu desfășurat în vara anului 1868 în orașe importante din Ardeal: Brașov, Sibiu, Lugoj, Timișoara, Arad și Oravița.

A. M. Marienescu, urmărind turneul desfășurat la Lugoj, consemna în 6 august 1868, în revista *Familia*: „Văzând românii că această societate dramatică nu numai ni-a făcut bucuria, ci și onoarea înaintea străinilor, cu arta și cu purtarea sa, în 8/20 iulie peste 60 de români dădură o cină în onoarea societății. O plăcere, o voieșie se vedea pe fața publicului, între candelile ce stau ca niște stele pe arbori, și între sunetul cel dulce a muzicii naționale. Se auziră toaste frumoase și societatea înaintată își fini petrecerea cu câteva danțuri...Fiindcă dl Pascali a arătat o binevoindă cătră tinerimea studioasă, de a participa gratis la reprezentări-tinerimea în 26 seara după teatru, s-a adunat la fereastra dlui Pascali, i-a cântat și i-a ținut o cuvântare, la care dl Pascali răspunse așa de dulce și frumos, încât cuvintele lui din urmă rămaseră vii”.

La prima reprezentație dată la Timișoara, poetul timișorean Iulian Grozescu, cel care lucra la Revista „*Familia*” a lui Iosif Vulcan, unde s-au publicat primele poezii ale lui Eminescu, a distribuit o foaie volantă cu următoarea poezie: „*Salutare Taliei române, dedicată societății teatrale române a d-lui director M. Pascali. Cu ocaziunea primei reprezentări în Timișoara la 28 iunie 1868:*

*Steaua mândră, maiestoașă
Se arată-n răsărit.
Căci o zână prea frumoasă
Ici la noi s-a coborât.
Înger dulce de plăcere
S-a ivit surâzător,
Să ne-aducă mângâiere
Și speranțe-n viitor.
Timișoara cea bătrână
Pare c-a întinerit,
Căci azi Talia română
Prima dată a sosit.
A sosit să ni vestească
Că așa vom mai trăi
Limba dulce românească
Dac-am ști a o iubi... ”.*

(*Thalia română*- Iulian Grozescu)

Au urmat spectacolele date de trupa lui Pascaly la Arad, unde a venit și Iosif Vulcan ca să-l întâlnească pe Eminescu și să vadă spectacolele prezentate.

Aflat în tren spre Gherla, Iosif Vulcan a aflat de la țărani despre importantul turneu teatral al trupei Pascally la Arad. A schimbat imediat trenul și a ajuns la Arad seara, în timpul spectacolului, desfășurat la Teatrul Hirschl. Atunci l-a văzut pentru prima dată pe tânărul Mihai Eminescu, căruia îi publicase cu câțiva timp înainte, în revista *Familia*, poeziile de debut. L-a văzut seara cum în funcție de necesitățile spectacolului, îndeplina ba atribuții de suflour, ba interpreta roluri mărunte.

Spectacolul, cu multe reluări, în fața unei săli supraîncărcate, era epuizant pentru membrii trupei. A doua zi de dimineață, în grădina hotelului, în spatele fotoliului în care stătea Matilda Pascally, deosebit de afectată de oboseala turneului și de căldura toridă a verii, s-a desfășurat întâlnirea dintre tânărul poet și scriitorul Iosif Vulcan.

Iosif Vulcan va consemna în *Suveniri de călătorie*, despre acest eveniment la care luase parte: „Trăsei la otelul Vas și peste o jumătate de oră eșii la plimbare. Nu preste mult întâlnii pe un amic al meu cu carele numai decât mersei a vizita pe dl Pascali (amicul era Eminescu). Îl găsi în grădină dimpreună cu stimabila-i soție. Mă primiră cu multă afabilitate. Dna Pascali avu frăgezimea de a-mi face îndată o

surprindere plăcută, spunându-mi că în seara următoare va declama în costum național poezia mea intitulată *Nu vătămați fetele bătrâne...*”.

Revista *Familia* condusă de Iosif Vulcan, care apărea la Pesta, scrie despre acest important eveniment din viața arădenilor: „O zi mare a fost, căci ieri întâia oară răsună pe scena Aradului limba noastră dulce și sonoră”.

O corespondență din 6 august 1868 din Arad apare în *Familia*, semnată cu inițialele D.G. și în care se spune: „Domnule Redactor! Cu bucurie și împărtășesc că de ieri avem în mijlocul nostru o societate teatrală română. Celebrul nostru artist și director teatral din București, dl M. Pascali, dimpreună cu trupa a sosit la Arad și ieri sâmbătă a început șirul reprezentărilor sale în edificiul teatrului orașenesc. Despre reprezentările următoare așșidere voi refera”.

*Mihai Eminescu Revista „Familia”
nr.26 din 25 iunie 1889*

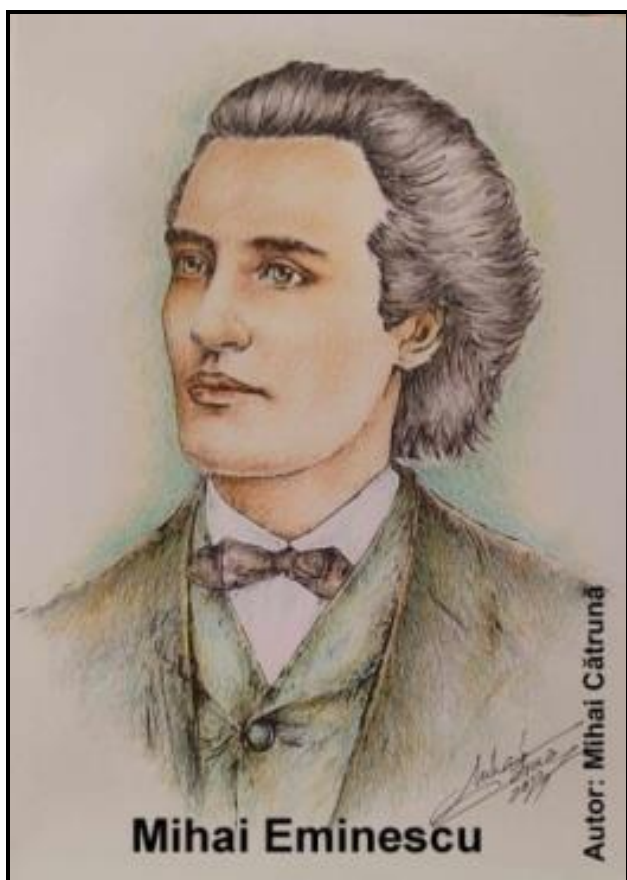
Grafică - Th. Mayerhofer

În 14 august 1868, în revista *Familia* apare o corespondență despre spectacolele date la Arad: „În 8 august se ținu a treia reprezentare, jucându-se *Sterian pășitul*, comedie națională. Teatrul era atât de plin de ascultători, încât unii nu mai căpătară loc de șezut, că și din alte locuri prea îndepărtate veniră mulți, ca să poată asista măcar la o reprezentare. Așa văzurăm pre

mai mulți din comitatul Zarandului, carii făcură cale de două zile, numai ca să poată auzi cel puțin odată limba română de pe scenă”.

Vedem din această corespondență care era situația românilor din Ardeal, în ceea ce privește folosirea limbii române în școală, în spectacole sau instituții și ocazia oferită de trupa de teatru românesc a produs un mare interes locuitorilor din Arad dar și din împrejurimi. Era un mare eveniment cultural pentru toții românii din Ardeal.

- *Grafică Mihai Cătrună Grafică*

În primăvara anului 1883, Iosif Vulcan vine la București și se întâlnește și cu Mihai Eminescu, care îi oferă șapte poezii pentru a fi publicate în Familia: *S-a dus amorul, Când amintirile, Ce e amorul ?, Pe lângă plopul fără soț, Adio, Și dacă, Din noaptea*. Întors acasă, Iosif Vulcan trimite lui Eminescu un onorariu de 100 lei, singurii bani luați de poet pentru publicarea unor poezii, poetul trimițând o scrisoare de mulțumire: „*Mult stimat domnule și amice,*

Mulțumesc pentru onorariul trimis- cel dintâi pentru lucrări literare pe care l-am primit- odată-n viață. În România domnește demagogia

și în politică, și în literatură; precum omul onest rămâne aci necunoscut în viața publică, astfel talentul adevărat e înecat în buruiana rea a mediocrităților, a acelei școale care crede a putea înlocui talentul prin impertinență și prin admirație reciprocă.

Iartă-mi, stimate amice, acest ton polemic, dar te asigur că a fost pentru mine o rară mângâiere de-a mă vedea renumerat dintr-un colț atât de depărtat al României, din Oradea-Mare- când în țara mea proprie nu voi ajunge niciodată să însemnez ceva, excepție făcând de cercul restrâns al câtorva amici. Ș-apoi să nu fiu pesimist ?” (Scrisoare – Familia din 27 iunie 1899).

Iosif Vulcan a urmărit îndeaproape activitatea lui Mihai Eminescu și poeziile publicate de acesta în *Convorbiri literare*, consemnând momentele mai importante în paginile revistei *Familia*.

O atenție deosebită a acordat lui Eminescu în perioada bolii sale 1883- 1889, ținând la curent cititorii cu mersul bolii, cu acțiunile întreprinse pentru ajutorarea sa, unde este internat și publicarea unor poezii. Astfel, pe 29 iulie 1883, familia consemnează: „Dl. Mihai Eminescu, unul dintre cei mai buni poeți români, pe care cu mândrie îl avem în cununa colaboratorilor noștri, zace bolnav la București; dorim din inimă, ca boala să-i fie trecătoare și în curând să ne putem bucura de accentele lirei sale”.

În numărul din 9 septembrie 1883, *Familia* informează cititorii despre starea lui Eminescu: „Dl. M. Eminescu, este greu bolnav și ne-am exprimat dorința d-a-l vedea cât mai curând vindecat. Durere, dorința noastră nu s-a realizat; amicul nostru fu lovit de boala cea mai înfricoșată, de alienațiunea mintală. El nu mai cântă, căci lira i-a căzut din mână. Deci astăzi orice rămășiță literară a nefericitului poet are o valoare și mai mare”. Putem observa că vestea că Eminescu a înnebunit s-a răspândit foarte repede, chiar înainte ca medicii să stabilească un diagnostic corect. Unii au fost interesați ca să se cunoască de ce boală suferea poetul, în felul acesta el era scos din viața publică.

La apariția primului volum de Poezii, editat de Maiorescu, în *Familia* apare o notiță, în care se apreciază la superlativ poezia poetului: „Regretatul Eminescu este unul din cei mai de frunte poeți dintre câți a avut națiunea română. Cugetări profunde, idei nalte și originale, limbă îndesată și o tehnică admirabilă sunt însușirile lui caracteristice” (*Familia* din 16 decembrie 1883).

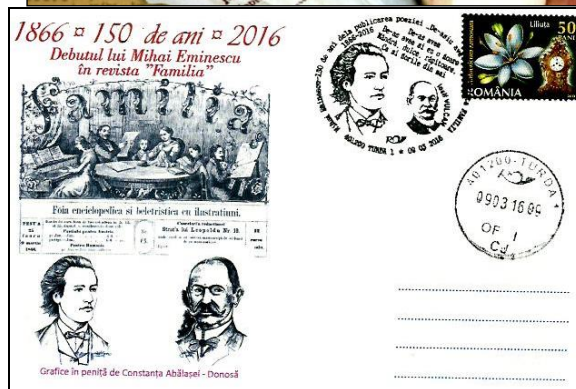
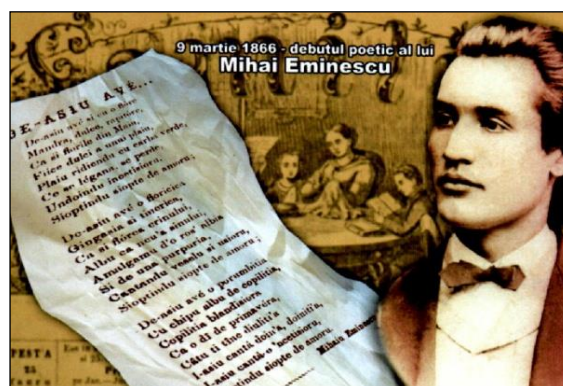
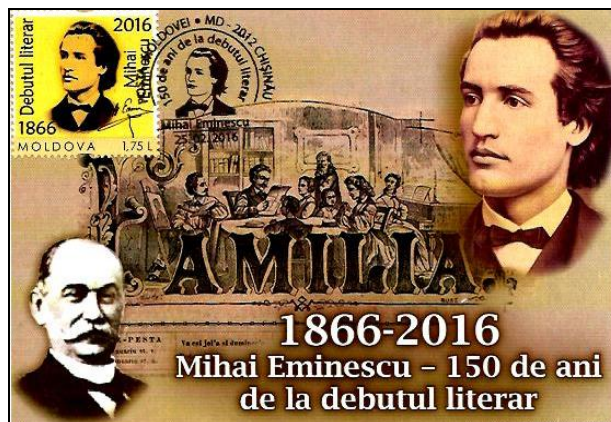
Pe 31 iulie 1887, în revista „Familia” din Oradea, unde a debutat Mihai Eminescu, apare un articol în favoarea premierii poetului de către Academia Română: „*Eminescu, unul din cei mai buni poeți români, zace bolnav de mai mult timp. Cum suntem informați, duce chiar și lipsă. Județul său natal i-a venit întru ajutor și i-a votat o sumuliță pentru întreținere. Dar publicul român? Dar aceia toți, câți s-au inspirat din lira lui Eminescu și sunt încântați de geniul lui, de ce nu-și fac datoria? La alte națiuni de mult s-ar fi inițiat o colecță și s-ar fi adunat sume frumoase. Noi ne mulțămim a lăuda pe poeții și bărbații noștri de litere, dar nu jertfim o lăscăe frântă pentru ei și-i lăsăm să moară de foame. Dar Academia Română? De ce nu i-a acordat încă nici un premiu? Pentru că Eminescu nu s-a presintat la concurs colecția de poesii? Dar conform Statutelor, fiecare membru al Academiei are dreptul d-a recomanda orice carte ce-i pare meritorie în literatura română. Însă nici unul nu și-a adus aminte de Eminescu”.*

Este o atitudine critică a lui Iosif Vulcan față de cei ce nu l-au ajutat suficient pe Eminescu, în această perioadă grea din viața sa și când avea nevoie, mai mult ca oricând, de ajutorul guvernanților, a societății și a pritenilor.

Pe 11 iunie 1889, Iosif Vulcan arată că Eminescu nu a fost răsplătit niciodată pentru munca sa: „Eminescu, atât de adorat astăzi, ca să poată trăi, a fost silit să-și gârbovească spiritual în serviciul unui ziar politic, ș-a publicat poeziile gratuit, căci în toată România nu s-a găsit nici un editor, nici un redactor care să-i fi dat vro remunerațiune,,

După ce Mihai Eminescu s-a îmbolnăvit, revista *Familia* a urmărit îndeaproape evoluția bolii și starea poetului, informând cititorii și îndemnând mereu la ajutorarea lui, criticând

ofialitățile timpului pentru nepăsarea manifestată față de poet și întârzierea acordării unei pensii.

Iosif Vulcan și revista Familia Maximă R. Moldova și CPI

M. Eminescu și poezia „De-aș avea”, CPI și plic special, Revista Familia (P.Suciu)

După moartea lui Mihai Eminescu, revista *Familia* publică în chenar negru un articol intitulat „Eminescu a murit!”, „Națiunea mea, îmbracă doliu!...Literatura noastră, jelește!...poezia română, plânge! vi s-a dăruit o columnă, vi s-a stins un luceafăr, vi s-a răpit o podoabă... genialul poet Mihail Eminescu a încetat din viață...A avut și el soarta celor mai mulți poeți mari. A făcut gloria națiunii sale, dar a fost și a rămas sărac, a trăit luptând cu lipse materiale și a murit în mizerie”.

În 24 noiembrie 1889, *Familia* face un apel pentru strângerea de fonduri, în vederea ridicării unui monument lui Eminescu:

„Mormântul lui Eminescu are trebuință de un

Monedă de 10 lei argint- debutul lui Eminescu în Familia, 2016

monument de piatră, încongiurat de grilaj și de plantații, care să însemneze locul ultimului repaus al marelui poet național”, spunând că s-a format un comitet condus de Maiorescu, în vederea colectării sumelor necesare ridicării monumen-tului, încheind: „Publicând acestea, facem și noi apel la zelul cetitoarelor și cititorilor acestei foi, care a introdus pe Eminescu în literatura română, să contribuie pentru monumentul regretatului poet orice sume, pe care cu plăcere le vom înainta la locul competent”. Este pentru prima oară când Mihai Eminescu este denumit „**marele poet național**”, așa cum îl vor defini și alți mari eminescologi și cum este denumit și astăzi.

Bibliografie:

- 1.George Călinescu- *Viața lui Mihai Eminescu*, Ed. Junimea, Iași, 1977
- 2.Mihai Eminescu- *Poezii în Familia*- Editura ANOTIMP, Oradea 1992
- 3.Grațian Jucan- *M. Eminescu și Ardealul*- Ed. Fundației Culturale „Alexandru Bogza” Câmpulung Moldovenesc, 1998
- 4.Victor Crăciun- *Ei l-au văzut pe Eminescu*- Ed. Dacia Cluj-Napoca, 89
5. Gellu Dorian și Emil Iordache- *Pașii Poetului*- Ed. Timpul Iași, 2000

Nicolae Iosub, Botoșani

PLĂCI, STATUI ȘI MONUMENTE

În luna mai 1889, Corneliu V. Botez, „*unul dintre cei mai aprinși admiratori ai lui Eminescu*” (N. Iorga), este primit în colegiul de redacție al „*României Literare*”¹, revistă cu profil științific și literar. Din acest moment, conținutul publicației se schimbă radical, ceea ce determină plecarea unora dintre colaboratori sau redactori, disensiunile conducând la apariția revistei „*Generația viitoare*”² (oct. 1889 - mai 1904).

¹ În iunie 1889, caseta redacțională a revistei preciza: V. Alecsandri - președinte de onoare, dr. C. Chabudeanu - președinte, Ed. M. Adamski (polonez de origine) - director și Ioan I. Livescu - secretar. Dr. Chabudian (Chabudeanu) a colaborat și la „*Fântâna Blanduziei*”.

² După dispariția revistei „*România Literară*”, un grup de entuziaști susținători ai lui Eminescu – Eduard M. Adamski (fondator și proprietar), redactori dr. C. Chabudeanu, Corneliu V. Botez, D. Teleor, I.A. Bassarabescu, Al. Sturdza, ș.a. având colaboratori pe dr. V. Babeș, Al. Vlahuță, Șt. Luchian, V.G. Morțun, I.Catina, Al. Obedenaru, Mircea Demetriade, N. Țincu, Carol Scrob, G. Coșbuc, I.L. Caragiale, Al. Macedonski ș.a. scot pe piață, în luna octombrie 1889 revista „*Generația viitoare*”, care va mai purta în timp și numele „*Generația nouă*” (1890), „*România*” (din ian.1904), „*Revista România*” (febr.-mai 1904). Revista amintită se va proclama în mod public susținătoare a curentului eminescianist în cultura română.

Corneliu V. Botez figurează ca redactor al noii reviste în perioada octombrie 1889 - ianuarie 1890.

Deși este absorbit de activitatea din magistratură, pasiunea sa pentru Eminescu rămâne nestinsă, culminând cu ridicarea *primei statui a poetului* la Galați (1909), inițiativă prin care devine unul dintre merituoșii admiratori ai Poetului, îngroșând rândurile slujitorilor cultului lui Eminescu³.

Corneliu V. Botez va fi însă protagonistul unui alt moment, ce a precedat dezvelirea statuii poetului de la Galați, și anume ceremonia inaugurării *primului bust al lui Eminescu*, postat în incinta *Ateneului*, la sfârșitul anului 1889, concomitent cu continuarea preocupărilor sale din vremea studenției, respectiv crearea *Comitetului studențesc de ridicare a unui monument Eminescu la Botoșani*⁴.

Efemeritatea gipsului versus eternitatea pietrei.

Lipsa banilor, invocată de atâția admiratori ai Poetului, aduce în prim plan un material ieftin, *ipsos-ul*, a devenit un adevărat *leit motiv*!

În acei ani, un șir de creații evocând figura marelui poet poartă amprenta precarului material.....Masca mortuară, realizată în *gips* de către tânărul sculptor Filip Marin, primul bust, creat la câteva luni de la moartea poetului, operă expusă în incinta *Ateneului* din București, despre care se afirmă că ar fi fost realizată de asemenea din *gips*, statuia înălțată la Galați⁵,

iată numai câteva exemple în care *ipsos-ul* a jucat un rol important.

Chiar și bustul Veronicăi Micle, donat *Ateneului Român* de Maica Smara, în 1890, era tot din *ipsos*. Privind bronzul unui monument de for public, dedicat lui Eminescu, situat în apropierea *Bisericii Sf. Nicolae* din Municipiul Suceava, nici măcar nu bănuim că avem de-a face cu o copie fidelă a operei sculptorului Ioan Cârdei (1935), realizată inițial tot în *ipsos*.

La început a fost ideea.....

Ideea înălțării unei statui dedicate lui Eminescu a izvorât chiar din primele momente ce au urmat stingerii acestuia din viață.

În revista *"România Literară"*⁶, numărul pe luna iulie/august 1889, se publica următorul anunț: *"România Literară"*⁷ a hotărât înălțarea unei statui lui Eminescu deschizând și liste de subscripții. *Îndemnăm pe toți ca să ne întindă mâna de ajutor în răsplătirea, măcar după moarte, a aceluia care a fost este și va fi de-a pururea gloria noastră națională.*" (Redacția).

Inițiind această *pantahuză*, redactorii revistei vizau realizarea unei statui, nicidecum a unui bust, fondurile necesare urmând a fi obținute, în spiritul epocii, prin liste colective de subscripție sau prin alte metode de subvenționare. De altfel, timp de zeci de ani, numeroase comitete de inițiativă își propuneau strângerea de bani pentru ridicarea unor statui dedicate lui Eminescu în multe localități mari sau mici ale țării.

De altfel, chiar în ziua ceremoniei funerare, 17 iunie 1889, ziarul *"Naționalul"* își informa cititorii săi că un *"grup de persoane"* a decis lansarea unor liste de subscripție, în vederea ridicării unei statui *"nemuritorului poet"*⁸.

Însuși Titu Maiorescu a susținut energic ideea subscripției publice, prin care să se strângă fondurile necesare ridicării unui monument tombal, precum și necesitatea unei statui a lui Eminescu la București (21 iunie 1889). Pe de

³ Corneliu V. Botez este recunoscut ca promotorul manifestărilor de anvergură națională, desfășurate la Galați (1909, 1911 și 1914) pentru celebrarea memoriei marelui nostru poet.

⁴ Acest comitet își propusese strângerea de fonduri în vederea inaugurării unei statui la Botoșani, în toamna anului 1890, cu ocazia primului congres al studențimii, ce urma a avea loc în urbea natală a poetului.

⁵ În viziunea autorilor proiectului de la Galați privind organizarea comemorării a 20 de ani de la moartea poetului, pe lângă tipărirea unui volum omagial, baterea unor medalii în bronz, argint și aur și organizarea unui festival, era prevăzută și realizarea unui *bust de gips*, precum și a altuia din bronz, de către sculptorul Fr. Storck, în funcție de fondurile strânse. A ieșit în cele din urmă o statuie, maltrată de netrebnici în numeroase situații, încât autoritățile au decis ca statuia să fie reparată de fiecare dată, folosindu-se gipsul.

⁶ *"România Literară"* nr.7-8/iulie-august 1889

⁷ Revistă științifică și literară, *"România Literară"*, săptămânal apărut sub direcția lui V. Alecsandri, în 1855.

⁸ Cf. Victor Macarie, *"Chipul poetului"*, în *"Lumina"*, Panciova, 2005, nr. 4-5-6, p. 6-7 (*Evocări, amintiri, mărturisiri*).

altă parte, câțiva „*admiratori ai poetului*” propuneau organizarea unei *loterii speciale*, din ale cărei fonduri să se ridice o statuie (30 iunie).

Aceleași eforturi se desfășurau și în alte orașe ale țării⁹, în special pe meleagurile Moldovei unde, așa cum anunța cotidianul din Botoșani, „*Curierul român*”, „*un comitet ar fi pe cale de a se forma în acel oraș, cu laudabilul scop de a ridica, prin subscripțiuni publice, bustul lui Eminescu*¹⁰ în centrul grădinii primăriei” (24 iunie).

În acest scop, la data de 28 iunie 1889, în saloanele ziarului „*Libertatea*” s-a desfășurat o adunare a „*admiratorilor lui Eminescu*”, constituindu-se un *comitet ad-hoc*.

Consiliul Comunal Botoșani își exprima „*voința de a se ridica o statuie marelui poet, pe una din piețele*” orașului său natal (3 iulie 1889). Se declanșa, așadar, o competiție între urbele Botoșani și București, câștigată temporar de aceasta din urmă, pentru întâietatea în omagierea celui dispărut.

Cronica străngerii banilor

Așa cum istorisea Radu Rosetti în paginile „*Generației Viitoare*”, semnând cu pseudonimul *Verax*¹¹, banii necesari plății

⁹ Ziarul „*Lupta*”, patronat de Panu, relatează în decembrie 1889 că toate biletele pentru spectacolul organizat la Ploiești de studentul la medicină Mentonidi (5 decembrie 1889) în vederea străngerii de fonduri pentru un monument dedicat lui Eminescu fuseseră vândute cu aproape o săptămână înainte.

¹⁰ Cf. Victor Macarie, „*Eminescu, prima medalie, ... primul bust, ...*”, în „*Vestea*”, iunie, 2009

¹¹ Radu Rosetti (n. 14 septembrie 1853, Iași - d. 12 februarie 1926) scriitor, politician, istoric și genealogist. Născut într-o veche familie boierească (tatăl său era Logofătul Răducanu Rosetti iar mama domnița Aglae Ghica, fiica domnitorului Moldovei, Grigore Alexandru Ghica), acesta și-a petrecut copilăria și adolescența la Căiuți și Pralea (lângă Onești), la moșia părinților săi. A studiat în Elveția și Franța, obținând bacalaureatul în științe în 1873. A locuit un timp la Târgu-Ocna, în fosta casă a lui Costache Negri, apoi la Bacău. Căsătorit cu Smaranda (Emma) Bogdan, a avut cu aceasta 4 copii: Radu (istoric, general), Henri (jurist), Eugeniu (ziarist și călător pasionat), Magdalena (căsătorită Beldiman). S-a implicat pentru scurtă vreme și în politică, fiind prefect de Roman (1889), Brăila (1892), deputat, director general al închisorilor (1895), director al departamentului „*Lucrări speciale și istorice*” în M.A.E. etc. Rămâne însă în istoria noastră drept un memorialist de prim rang, cu

onorariului sculptorului ce urma să realizeze proiectul, s-au obținut din vânzarea studiului scris de Corneliu V. Botez în vara anului 1889, dedicat lui Eminescu¹², precum și din susținerea unei reprezentații teatrale, la care au participat numeroase personalități.

De altfel, amintind metodele folosite de redactorii revistei amintite pentru obținerea de fonduri, V. Demetrius subliniază: „*Mi-aduc aminte de o revistă literară ” Generația Nouă”. Avea de director și de proprietar pe un Polonez, care colinda țara în lung și în lat, îndeobște pe la conacele boierilor, cu niște medalii de argint și de aur și cu un fel de brevet de membru al ”Asociației amicilor literaturii române”. Cu medaliile și cu brevetele izbutise Polonezul, care nu știa să scrie două rânduri cumsecade în limba lui Eminescu, să tipărească regulat revista, care apărea odată pe lună și să trăiască din meseria lui. Revista și-o întocmea din traduceri, din te miri ce pica de la vreun poet veritabil sau ba, și cu foarfeca: tăia de ici de colo, mai ales din revistele din Ardeal.*”¹³

Cât privește demersurile tinerilor studenți pentru strângerea de fonduri, Radu Rosetti amintește cu amar o meteahnă dâmbovițeană: când este vorba de Eminescu, ne adresăm parchetului!¹⁴ Meschinăria și invidia s-a perpetuat până în zilele noastre, încât putem spune că nici după moarte, moștenirea Poetului nu a scăpat de implicații și complicații juridice!

Domnul N. Iosub (căruia îi mulțumim) îmi semnaleză un document aflat la *Arhivele Județului Botoșani*, pe care îl reproducem mai jos. Este o adresă a Societății Revistei

harul povestirii, ironie fină, umor de calitate. A publicat studii istorice, de genealogie, precum și comentarii politice. Excelează prin memorabile pagini literare, prin articole publicate în prestigioase publicații ale vremii, unul dintre romanele sale, „*Cu paloșul*”, cu care a debutat, repurtând un fulgerător succes de public, fiind premiat în 1906 de către Academia Română.

¹² S-au vândut un număr de 1200 de exemplare din acest studiu, la prețul de 1 leu, cele pe hârtie fină, și 0,50 cele pe hârtie normală.

¹³ V. Demetrius, „*Amintiri*”, în „*Preocupări literare*”, anul VII, nr. 2, București, februarie 1942, p. 63

¹⁴ „*Ba o gazetă din Capitală — unde sălășluiau vrăjmașii noștri — a atras atenția parchetului asupra inițiativei noastre!*”

”*Generația Viitoare*” către Prefectura Botoșani¹⁵, pentru a se pune în vânzare fotografiile scoase după bustul lui Eminescu:

” 1889, decembrie 19, București

SOCIETATEA REVISTEI GENERAȚIA VIITOARE FONDATĂ ÎN ANUL 1888

STRADA BASARABILOR NR.3

O datorie sacră

Onorate domn prefect,

Societatea „Generația viitoare”, voind să-și constituie fondurile pentru acoperirea cheltuielilor făcute cu bustul nemuritorului nostru poet Mihail Eminescu, a hotărât să scoată poze (fotografii) după bustul făcut, care este deja depus în saloanele palatului Ateneului.

De aceea comitetul central dirigent vă roagă, ca în calitatea dumneavoastră de cetățean român, patriot și înalt funcționar al țării, să binevoiți, uzând de imensa influență morală de care dispuneți în județul dumneavoastră, să binevoiți, zicem, a ne acorda și prețiosul dumneavoastră sprijin prin distribuirea pozelor (a 1 leu nou un exemplar) amicilor și concetățenilor dumneavoastră, când e vorba de Eminescu, care a făcut gloria țării Românești.

Siguri fiind, domnule perfect, de patrioticele d-tră simțiminte, primiți asigurarea deosebitei noastre considerațiuni.

Ai domniei voastre supuși și devotați,

Comitetul dirigent

Secretar, Sever Dariu

P.S. (Anexăm 25 bucăți) rugând a observa adresa noastră pentru mandate poștale Generația viitoare, str. Basarabilor 3, București”.

Prefectura Botoșani răspunde Prefecturii Poliției Capitalei, cu recomandarea ca documentul să fie îndrumat la adresa revistei ”Generația Viitoare”, iar pe ciorna răspunsului

se află recipisa mandatului poștal în valoare de 24 lei, 50 de bani.¹⁶

Cum-necum, banii s-au strâns, astfel că, la câteva luni după declanșarea entuziaștelor chemări, tânărul sculptor Filip Marin oferea publicului posibilitatea de a admira creația sa, instalată prin bunăvoința lui C. Esarcu în vestibulul noului *Ateneu* bucureștean¹⁷.

Cine este Filip Marin ?

Enciclopediile dedicate istoriei artei descriu această personalitate a sculpturii din țara noastră în termeni neutri. Cel mult, printre eminescologi, acesta este evocat în calitate de autor al *măștii mortuare* a Poetului.

De aceea, vom apela la documente scrise din epocă pentru a înțelege mai bine personalitatea acestui sculptor.

Revista ”*Preocupări Literare*”, aparținând *Societății Prietenii Istoriei Literare*, director V.V. Haneș, dezvăluie câteva detalii aflate în fondul de documente păstrate de Calypso C. Botez,¹⁸ soția lui Corneliu V. Botez, referitoare

¹⁶ Ar fi trebuit să trimită 25 lei dar a oprit 50 bani taxa la poștă (Ibidem, f.2), cf. Gh. Ungureanu, „*Eminescu. Documente de familie*”, Editura Minerva, București, 1977 (pag.430).

¹⁷ Filip Marin (1865-1928), elev al lui F. Storck, a absolvit *Academia de Arte Frumoase* din Roma. Profesor la *Școala de Bele-Arte* din București, este autorul unor importante lucrări de for public. La moartea lui Eminescu a prelevat masca mortuară a acestuia.

¹⁸ Autorul spune că a văzut în posesia soției lui Corneliu V. Botez ”o foarte frumoasă și prețioasă colecție de autografe cu răsunsurile frunțașilor vieții românești de pretutindeni. Sunt peste 70-80 de scrisori pline de însuflețire și de avânt național, patriotic !..... Ar trebui toate publicate ! Vedeau-vor ele lumina zilei ? Poate în *Analele Academiei Române*, poate în vreun volum din bogata și nespuse de prețioasă colecție de astfel de juvaeruri”, tipărite I. E. Torouțiu! scrisori dela : N. Iorga, C. Rădulescu-Motru, S. Mehedinți, Al. Marghiloman, Al. Naum, T. V. Ștefanelli (Cernăuți), V. Goldiș (Arad), Ion Slavici, Oct. Tăzlăuanu, Maior Toroceanu (adjutant de serviciu al M. S. Regelui Carol I), Cincinat Pavelescu, Ion Scurtu, M. Sadoveanu, St. O. Iosif, Horia Petrescu (Sibiu), Nic. Oncu (Arad), Al. Vlahuță, S. Fl. Marian, I. U. Soricu, G. T. Kirileanu, I. Kalinderu, Const. Meseșanu, E. Grigorovița, Artur Gorovei, Ana Conta-Kernbach, G. Tofan (Cernăuți), C. Hasnas, N. G. Crețulescu, Lucia Cosma (Timișoara), Ștefan Cacoveanu (Alba-Iulia) Jean Bart (Eug. Botez), V. Bumbac-Suceava, Mihai Boca (Cernăuți), Sophie-Hutu, și încă mulți, mulți alții, între care nu lipsesc și străini,

¹⁵ Arhivele Statului Botoșani, fond Prefectura Botoșani, dosar 17/1889, fila 1. Original.

la comemorarea a două decenii de la moartea lui Eminescu, precum și căile folosite pentru atragerea fondurilor necesare realizării primului monument dedicat lui Eminescu, postat în incinta *Ateneului*, în 1889.¹⁹

Astfel, potrivit celor scrise pe un afiș tipărit de către Societatea "*Generația Viitoare*" (aflat în posesia soției lui Corneliu V. Botez), aflăm că, la data de 16 noiembrie 1889, în sala *Teatrului Dacia* din București urma a se desfășura o reprezentație *teatralo-literară*, în scopul completării cheltuielilor făcute cu realizarea bustului marelui dispărut.

Cu acest prilej, președintele societății amintite avea să susțină discursul de deschidere al solemnității, moment urmat de aducerea pe scenă a bustului poetului Mihai Eminescu. După aceasta, Corneliu V. Botez, în numele revistei și al colaboratorilor ei, va rosti o cuvântare, urmată de prezentarea unei comedii de Molière, "*Le bourgeois gentilhomme*", numită în afișul cu pricina "*Noblețea și Poporul*" (!!!).

Muzica *Regimentului I* de Roșiori, sub conducerea capelmaistrului Niderfleur "*va executată între acte cele mai plăcute arii*".

Erau menționate prețurile biletelor, cu precizarea că studenții aveau să plătească pe jumătate. După cum se observă, documentul menționat nu amintește de prezența unui *bust de gips*.

Un inventar sărac: trei bronzuri și un gips !

Deși a fost recunoscut drept cel mai mare poet al românilor, încă din timpul vieții, dar mai ales după moartea sa, până în preajma *Primului Război Mondial* semnele de cinstită a personalității lui Eminescu întârziu să apară.

Astfel, la aproape un sfert de veac de la dispariția poetului, evocând inventarul monumentelor dedicate lui Eminescu, însuși Corneliu V. Botez în "*Omagiu lui Mihail*

Eminescu" (1909)²⁰, precizează: "*Poetul Eminescu are în prezent patru busturi, trei de bronz și unul de ghips. Busturile de bronz sunt: cel din Botoșani (1890), din Dumbrăveni (1902), și unul în București*"²¹.

"*Al patrulea bust, de gips, se află tot la Ateneu, în sala de jos, cum intri la stânga*", afirmă Corneliu V. Botez.

Teoria conform căreia bustul lui Eminescu (1889) era din gips își are sursa în această scurtă, dar eronată, exprimare a judecătorului brăilean. Însă, tot de aici mai rezultă însă o constatare interesantă: în preajma anului 1909, bustul realizat în 1889 de către Filip Marin, postat atunci în incinta *Ateneului*, încă mai exista. După cum vom arăta în continuare, acesta greșește însă, afirmând că monumentul dedicat lui Eminescu, operă a artistului Filip Marin, este realizat din gips.

Ceremonia prezentării bustului

Inițiativa tinerilor studenți, de a vedea în noua clădire a *Ateneului* chipul lui Eminescu, este apreciată de C. Esarcu în câteva rânduri pilduitoare, pe care le reproducem mai jos, așa cum au fost ele tipărite într-unul din numerele revistei "*Generația Viitoare*"²²:

*Din partea "Ateneului Român"
Domnului președinte ai Societății
„ Generația Viitoare "*

Nimic nu onorează mai mult junele generațiuni decât gratitudinea, ce ele arată acelor care au lucrat pentru a mări patrimoniul moral al națiunii.

Ve felicit dar, pentru omagiul de recunoștință ce ați adus poetului Eminescu, făcându-i bustul printr-unul din artiștii noștri români. Oferindu-se acest bust Ateneului, D-v. aduceți omagiu bărbaților ce au lucrat pentru a înființa în țară o instituțiune de cultură națională.

care au anunțat cu însuflețire că vin să ia parte și au și venit unii dintre dâșii ca: Dr Ioan Urban Jarnik (Praga), M. Montandon (Munchen) etc. etc."

¹⁹ Remus M. Caracaș, "*O prețioasă colecție de scrisori, autografe și manuscrise*", în "*Preocupări literare*", anul VII, nr. 2, București, februarie 1942, p. 69

²⁰ Vezi capitolul "*Busturile Poetului Eminescu*" (op.cit. 118-119)

²¹ Imaginea celor trei busturi de bronz, inclusiv de la monumentul de la Bellu, sunt reproduse în "*Omagiu lui Mihail Eminescu*" (1909), lipsind însă imaginea bustului de gips !

²² "*Generația Viitoare*", anul I, nr. 3 decembrie 1889.

Primum dar, la rândul nostru, cu gratitudine bustul lui Eminescu, pe care-l vom instala în vestibulul Ateneului,

Ve rog a agreea, D-le Președinte, încredințarea distincției mele stime și considerații.

C. Esarcu.

La acest mesaj, redacția revistei răspunde:

” Onor. domnului Const. Esarcu

Măgulitoarea scrisoare ce ați adresat tinerei noastre societăți literare ne-a pricinuit cea mai adâncă surprindere și bucurie. Numai așa, lucrând pe tărâmul acesta frumos, aducând omagii celor care s-au martirizat pe altarul științelor și literilor pe de o parte, iară pe de alta, cu slabele sale puteri concurând la ridicarea și la luminarea tot mai scânteitoare a acestui altar, vor putea generațiunile tinere, din care ne fălim că facem parte, a da mărime țării acesteia, făcând-o să s-adape pe deplin la soarele cel strălucitor al civilizațiunii. Odată cu recunoștința Societății noastre pentru primirea ofrandei care vi s-a făcut, vă rog să bine-voiți a primi asigurarea celei mai distinse considerații ce ve păstrează. Corneliu Botez.”

După acest schimb protocolar de mesaje, în ziua de 9 decembrie 1889, în prezența lui C. Esarcu, vicepreședintele Ateneului, precum și a inițiatorilor proiectului, Bustul lui Mihai Eminescu a fost instalat în somptuoasa sală de la parter, ocazie cu care gazda a rostit un scurt discurs.

O primă constatare – Bustul nu este din gips !

Iată dovada: Potrivit reportajului lui Radu Rosetti, ”Bustul este de două ori mărimea naturală și lucrat în teracotă(s.n.), cu mare talent și artă, cea ce lasă să se întrevadă viitorul talent ce așteaptă pe tânărul care l-a sculptat. Trăsăturile feței sunt pline de mișcare și viață. Umbrele mari ale ochilor, cu desăvârșire expresivi.”

Așadar, monumentul de la Ateneu, reprezentând Bustul lui Eminescu, creație a lui Filip Marin, era din lut ars (teracotă) și nu din ipsos, cum se susține în mod insistent în numeroase articole dedicate acestui subiect.

Teracota nu este o raritate. Pe piața operelor de artă din România există numeroase creații valoroase, realizate din teracotă, ceea ce înseamnă că această tehnică era răspândită și cunoscută și sculptorilor români de la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Un alt argument, pe care îl putem aduce pentru a susține ideea că bustul lui Eminescu, creat de sculptorul Filip Marin în 1889, era din teracotă este următorul text, publicat de asemenea în revista ”Generația Nouă”: ”Costache Rosetti va avea bust. Din inițiativa proprie a d-lui Eduard Adamski, directorul acestei reviste, primele măsurile s-au și luat. Filip Marinescu și-a luat angajamentul de a ne da gata la Octombrie viitor, chipul marelui cetățean, de două ori cât mărimea naturală, lucrat în teracotta bronzată(s.n.). Pentru acoperirea cheltuielilor ce necesitează facerea unui asemenea bust grandios, d. Adamski a decis a da o reprezentație de concert-teatru, cu concursul mai multor artiști, în sala Dacia, concert ce a și avut loc în seara de Luni, 21 Maiu, ziua onomastică a lui C. A. Rosetti. Dacă succesul material al acestui concert n-a fost de loc briliant — 650 Ln. cheltueli, 368 Ln. venit — succesul moral a fost însă complet. Deși unii artiști, care la început promisese concursul lor, nedându-l tocmai în seara când a trebuit, totuși lume bună și aleasă n-a lipsit de a veni.”²³

Însă, este tot la fel de adevărat că sculptorul Filip Marin obișnuia, ca orice artist, să lucreze piese de mici dimensiuni, în gips, cum demonstrează exemplul de mai jos:

²³ ”Generația Viitoare”, iunie 1890.

Autor: Filip Marin *"Intimitate"* (by Artmark/2015)
gips, 52 × 50 × 32 cm, semnat și datat la bază, Filip
Marin, 1912

Totuși, pentru monumentele de for public, **teracota** era un material ieftin, abia apoi creația putând fi trimisă la turnătorie pentru a se naște opera de bronz.

Cum arăta, de fapt, bustul lui Eminescu ?

Martor ocular la inaugurare, Radu Rosetti ne prezintă câteva detalii semnificative privind aspectul general al acestei creații: *"Bustul repausează pe niște cărți tot din teracotă(s.n.)"*²⁴, autorul imaginând în partea stângă (a inimii) o liră iar în partea dreaptă un condei, simbol al geniului eminescian.

Sculptorul s-a inspirat dintr-o fotografie veridică, *"una din Viena"* (!!!), *după care și d. Haiman*²⁵ *și-a pus pe coperta calendarelor sale o ilustrație fină."*

Nu știm dacă este vorba sau nu de o fotografie necunoscută a lui Eminescu, dar putem deduce că este un portret din junețe al acestuia.

În orice caz, ar fi util să găsim numerele din 1889 ale acestui calendar, pentru a ne edifica despre ce fotografie este vorba.

Când poliția devine complice la săvârșirea unui fapt ilegal.....

Unul dintre biografii lui Mihai Eminescu, Cornel Munteanu²⁶ susține că, în 1892, sculptorul polonez Wladimir C. Hegel a realizat un bust al lui Eminescu, care a fost amplasat pe aleile din grădina Ateneului.

²⁴ Este pentru a doua oară când autorul repetă cuvântul *"teracotă"*.

²⁵ În ultimul deceniu al veacului al XIX-lea, librarul Ig. Haimann editează *"Calendarul ilustrat bucureștean"*, unde publică știri și reportaje interne și internaționale, sunt evocate figurile unor oameni de cultură români și străini, printre ei Eminescu, Veronica Micle etc. Colaborează în acest calendar B. Șt. Delavrancea, N. Iorga, Al. Macedonski, N. Rădulescu-Niger, etc.

²⁶ Cornel Munteanu, *"Eminescu Polimorfismul operei"*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Krakow, 2012, p. 209. Autorul spune că bustul lucrat în gips, postat în fața Ateneului (?) nu a rezistat în timp, degradându-se. În 1892, Wladimir Hegel ar fi realizat un bust pentru a lua locul celui degradat în fața Ateneului Român (???), idem.

Informația, nesigură de altfel, fiindcă nu este menționată sursa, pare să fie rezultatul unei confuzii: câteva dintre statuile aflate în grădina Ateneului îl aveau ca autor, într-adevăr, pe Wladimir C. Hegel (1839-1919)²⁷: M. Kogălniceanu, P. S. Aurelian, Ienăchiță Văcărescu, C. Esarcu, V. A. Urechea, C. I. Stăncescu. De asemenea, sculptorul Wladimir C. Hegel a realizat și bustul lui C. Esarcu (1898), aflat la *Cimitirul Belu* (40-35).

Contrazicându-l pe Cornel Munteanu, Corneliu V. Botez (*"Omăgiu lui Mihail Eminescu"* - 1909), în capitolul intitulat *"Busturile poetului Eminescu"*, amintește de existența unui bust al lui Eminescu, din bronz, așezat pe un pedestal de marmură, postat în grădina din fața Ateneului român, despre care Stăncescu, un funcționar de la cancelaria acestei instituții, nu putea da detalii privind când și în ce împrejurări a apărut acolo.

Bustul lui Eminescu din Grădina Ateneului (cf. N. Petrașcu, Ioan Georgescu, p. 55)

Bustul a fost realizat de Ioan Georgescu după o fotografie mărită, aflată în *Ediția Principeș* a volumului de *Poesii* al lui Eminescu, imaginea acestei statui apărând în două surse: Corneliu V. Botez (1909) și N. Petrașcu (1931).

Conform celor declarate lui Corneliu V. Botez de către unii artiști care aveau expuse lucrări în

²⁷ Despre Wladimir C. Hegel, pictorul N. Tonitza spunea că este autorul celei mai frumoase statui din România: aceea a lui Miron Costin din Iași.

sala de expoziții a *Ateneului*, autorul bustului ar fi I. Georgescu (sculptorul statuii Poetului din Botoșani, respectiv a efigiei de la mormântului lui Eminescu de la Cimitirul Bellu). În spațiul *Ateneului Român* funcționa Pinacoteca Statului, aici fiind nucleul unui veritabil Muzeu de Artă al României. În fața *Ateneului Român* se află în prezent frumoasa statuie a lui Eminescu (1963), creație a sculptorului Gh. D. Anghel, care a înlocuit "*Alergătorii*", compoziție a lui *Alfred BOUCHER* (1850-1934) sculptor francez. Această lucrare s-a aflat inițial în spațiul *Muzeului Simu*, apoi, după demolarea muzeului, a ajuns în fața *Ateneului*, timp de aproape un deceniu (post 1948), pentru a fi, în final, înlocuită cu statuia lui Eminescu.

Bustul lui Eminescu (autor I. Georgescu), aflat pe aleile *Ateneului Român*, la 1909

Se pare că, într-o noapte, Traian Demetrescu, însoțit de alți literați, a furat bustul din interiorul *Ateneului* cu.....îngăduința poliției. Este explicabil, fiindcă în fruntea *Poliției*

Capitalei se afla Scarlat Orescu, literat la rândul său, care făcea parte din originalul complot.

Conform unei versiuni comunicate de Matei Eminescu, bustul amintit ar fi fost executat însă la inițiativa Primarului Capitalei, Pake Protopopescu, care condusesse destinele orașului în perioada 1888-1891. Din păcate, Bustul lui Eminescu de pe aleile *Grădinii Ateneului* a dispărut, împreună cu celelalte statui aflate acolo. O imagine mai clară a acestei creații apare în lucrarea lui Corneliu V. Botez, "*Omagiu lui Mihai Eminescu*", unde sunt reproduse, de asemenea, busturile Poetului de la Dumbrăveni (1902) și Botoșani (1890).

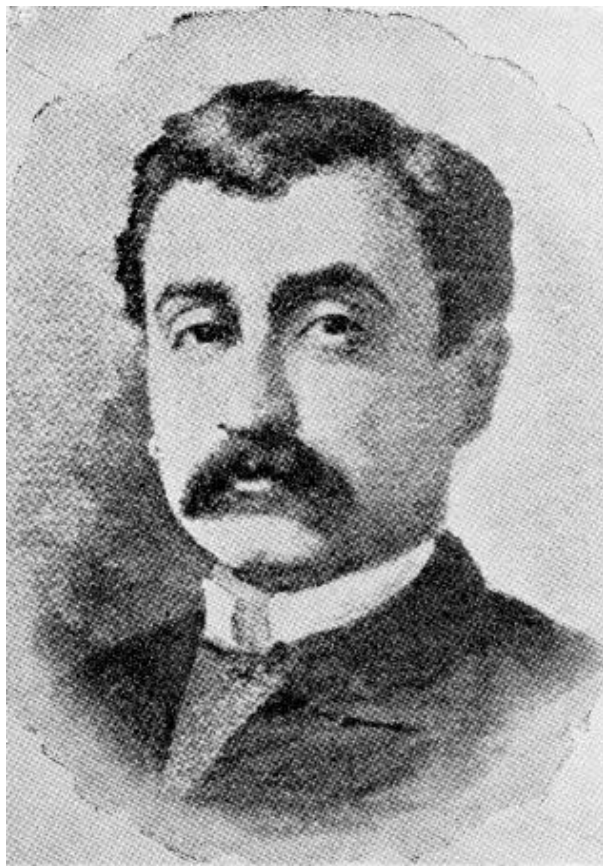
Bustul lui Eminescu din Botoșani (foto: Dan Toma Dulciu, iunie, 2015)

Evident, bustul dispărut de la *Ateneu*, seamănă izbitor cu Bustul de la Botoșani al lui Eminescu, dar și cu Bustul Eminescu, aflat la Ipotești, autor C. Baraschi.

Eminescu, autor C. Baraschi
(cf. *Bustul lui Mihai Eminescu – Ipotești. Album: Botoșani XXX.1974*)

Câteva date despre autorul monumentului lui Eminescu, din Cimitirul Bellu²⁸, stins din viață la numai 40 de ani:

Ioan Georgescu (1856-1898)

Eșit dintr'o familie modestă din București, — tatăl său era un mic comerciant de pe șoseaua Filantropiei, unde s'a și născut Georgescu, iar mama lui o gospodină energică și bună în același timp, — el a avut încă un frate și o soră, care e profesoară de desen la Școala Centrală de Fete din București. Și-a făcut școala primară și câteva clase la Școala de Meserii din București, unde se pare că a avut de coleg pe Generalul Avereșcu, apoi, împins de predispoziția lui, a intrat în Școala de Arte Frumoase în 1872, urmând cursul profesorului Storek; a obținut, în 1877, diploma școlii cu un studiu de nud de bătrân, aflător la Pinacoteca Statului din Ateneu, și premiul de străinătate, în urma frumosului său bas-relief *Răpirea Proserpinei*¹⁾, inspirat în parte de bucata cu același nume a lui Girardon dela Versailles. Plecă la Paris, unde făcu sculptura în atelierul profesorului francez Delaplanche, autorul celebrei Eva dela Luxemburg, și pictura și aquarela la pictorul Cot, autorul atâtor tablouri românetice: *Primăvara*, *Igibventu* (*Châ*) *Panno*, *L'orage* și altele. Duminecele și sărbătorile le petrecea aproape regulat la Muzeul Luvru.

*O operă necunoscută, semnată Filip Marin:
"Tripticul statuar închinat lui Eminescu"*

Din nefericire, o interesantă operă a sculptorului Filip Marin, dedicată lui Eminescu, rămâne până în zilele noastre un veritabil mister, pierzându-se și aceasta, probabil, în urmă cu peste un secol.

În 1914, cu ocazia împlinirii a 25 de ani de la stingerea din viață a lui Eminescu, întreaga suflare a intelectualității românești se pregătea să marcheze cum se cuvine acest eveniment: scriitori, ziariști, artiști, reviste de cultură, oficialități, instituții...

Retras în liniștea atelierului său din Strada Romană nr. 155, sculptorul Filip Marin²⁹ realizează un *triptic statuar*, închinat lui Eminescu, prezentându-l pe Poet în cele trei momente semnificative ale vieții acestuia: în adolescență, la maturitate și în ultimele zile ale existenței sale.

Vizitat de I. Gruia, colaborator al ziarului *"Universul Literar"*³⁰, oaspetele descoperă în atelier, cu vădită surprindere, masca mortuară a lui Eminescu: *"masca aceea în care-i semănată icoana divinităților antice, acel Eminescu*

²⁹ "Pictor mic și gros la statură, în contrast cu sentimentele lui de trubadur, care nu visa decât alegorii ușoare, pe care le executa într-un stil dulce." cf. C. Prodan, *"Sculptura, pictură și gravură românească"*, în *Biblioteca Ateneului Român nr. 14*, București 1936, p. 12

³⁰ I. Gruia, *"Artă și artiști - Tripticul statuar al lui Eminescu de sculptorul Filip Marin"*, în *"Universul Literar"*, nr. 17, Duminică, 27 Aprilie, 1914, p. 3

²⁸ N. Petrașcu, Ioan Georgescu, tip. I. E. Torouțiu, București, 1931, p.7

stăpânitor ca apariție a lutului trecător și ca atotputernicie a gândirii....”.

În discuția avută cu jurnalistul, sculptorul își exprimă dorința de a dărui bucureștenilor o operă de artă reprezentativă, izvorâtă din admirația sa pentru poetul de suflet al românilor: *”Sculptorul a închinat aceste minuni de artă memoriei poetului pe care l-a iubit, cel puțin așa cum îl iubesc generațiile noastre, înflorite sub aripa ocrotitoare a acestut geniu tutelar al literaturii române. De aceea, sculptorul, printr-un gest de semnificativă generozitate, oferă Capitalei această grandioasă eternizare a celui mai mare poet român”.*

Desigur, pentru realizarea în marmură a tripticului amintit, era nevoie de o sumă oarecare de bani, motiv pentru care ziarul invita cititorii să trimită subscripțiile lor pe adresa atelierului sculptorului, numele donatorilor urmând să fie tipărite în *”Universul Literar”*.

Același ziar publica, la 22 iunie 1914, un nou apel către public, arătând că ziarul *”Universul”* a deschis listă de subscripție pentru trilogia statuară a Lucefărului, monument închinat de către poporul român marelui său Eminescu, și la care lucra sculptorul Filip Marin.

” Numai astfel, peste 25 de ani, urmașii noștri și urmașii acestora ne vor socoti vrednici de civilizația în care am trăit și de contemporanitatea lui Eminescu”, scria acest ziar.

Urmând șirul acestei povestiri, aflăm că, în toamna anului 1915, în luna Septembrie, ziarul *”Universul Literar”*³¹ anunța că sculptorul Filip Marin, care era de câțva timp suferind, și-a revenit, reîncepând lucrul în atelier,

consacrându-se operei eminesciene. Ziarul estima că cele *trei marmure statuare* vor fi terminate în primăvara anului viitor, publicul urmând a vedea proiectul acestui triptic: *”O expoziție de machete, schițe și deseneuri în jurul trilogiei lui Eminescu va edifica pe toată lumea care judecă fără ură opera unui artist.”*

Filip Marin – *”Eminescu și Muza”*

La Salonul de Sculptură de la București, din 1916, Filip Marin expune doar o singură secvență din triptic (intitulată Eminescu - *”Ultimul moment”*), *”un studiu care a pregătit monumentală trilogie statuară a lui Eminescu”*³²

Din păcate, izbucnirea războiului a trimis în neant amintitul proiect de monument de for public, dedicat lui Eminescu. Nu știm, așadar, cum arăta *tripticul statuar* realizat de Filip Marin și nici ce s-a întâmplat cu eboșa acestui monument.

Filip Marin - ”Eminescu și Muza”

Până în zilele noastre, numele sculptorului Filip Marin a fost asociat în mentalul colectiv cu masca mortuară a lui Eminescu, ignorându-se, din nefericire, alte opere geniale ale acestuia, unele pierdute (bustul lui Eminescu, creat în 1889, *Tripticul Eminescu*, început în 1914).

Alte opere, deși păstrate și admirate după moartea sculptorului, nu sunt cunoscute astăzi îndeajuns³³.

Printre cele păstrate, prezentăm pe aceea intitulată *”Eminescu și Muza”*, aparținând inițial tezaurului artistic al *Pinacotecii Municipiului București*, aflată în preajma celui de-al Doilea Război Mondial în imobilul din Bulevardul Lascăr Catargiu. Acolo erau

³² I. Iliescu, *”Sculptura la Salon”*, în Idem, nr. 21, din 22 mai 1916, p. 5

³³ Rămâne un mister identitatea autorului bustului lui Eminescu, postat în holul *Facultății de Litere* din București.

³¹ *”Universul Literar”*, Nr. 37, din 13 Septembrie 1915, p. 7

rezervate creației lui Filip Marin două săli: în prima se aflau picturi și sculpturi de tinerețe realizate de acesta, iar în sala a doua era expusă marea sa operă.

Tot în perioada interbelică, operele artistului puteau fi admirate, în cea mai mare parte, la *Pinacoteca Palatului Regal*, ca urmare a achizițiilor sistematice făcute de-a lungul timpului de regi Carol I, Ferdinand și Carol al II-lea, restul creațiilor sale, respectiv un grup de 35 de piese, se aflau la *Pinacoteca Municipiului București*, fiind donate de familia sculptorului³⁴. Toate acestea demonstrează valoarea artistului în epoca interbelică.

Una dintre cele mai frumoase compoziții artistice ale acestuia, intitulată *"Eminescu și Muza"*³⁵ oferă măsura talentului acestui mare sculptor.

Iată ce spunea jurnalistul D. Luca despre această creație a sculptorului amintit: *"Nu cunosc lucrare mai frumoasă, care să oglindească mai fidel tonalitatea epocii în care au trait Eminescu și Filip Marin, ca muza care se desprinde din marmură, pentru a mângăia fruntea poetului. Reproducerea în proporții nimerite a acestei sculpturi și expunerea sa într-o grădină publică, de pildă Grădina Botanică, ar fi un nou omagiu pe care-l datorăm geniilor trecutului: Eminescu și Filip Marin"*.

Despre mormântul lui Eminescu

Citesc de aici, de la Viena, știri care mă pun pe gânduri: domnul Profesor N. Georgescu aduce în discuție o informație, luată sub beneficiu de inventar, conform căreia mormântul lui Eminescu nu ar mai fi ceea ce a fost inițial: în anii 50 ai secolului trecut, s-ar fi deschis mormântul iar rămășițele sale trupești ar fi fost mutate sau, pur și simplu, au dispărut. Am citit aceste informații, datând de la începutul anului, cu mirare, însă observ că lucrurile se precipită.

³⁴ Conform *Monitorului Comunal* al Municipiului București, din 30 oct. 1932, p. 9, s-a acceptat de către municipalitate donația familiei sculptorului Filip Marin, făcută *Muzeului Orașului București – Muzeul comunal* – constând într-un număr de 42 de sculpturi și 300 desene.

³⁵ Vezi D. Luca, *"Pinacoteca Municipiului București, Sala Filip Marin"*, în *"Ilustrațiunea Română"*, nr. 11 (an VIII), 11 martie 1936, p. 3.

Mormântul lui Eminescu a fost din nou atins de elanuri ce nu mi le pot explica. În aceste condiții, am trimis o scrisoare în țară, analizând chestiunea schimbărilor efectuate la mormântul lui Eminescu, din punct de vedere juridic.

Cu mai mult de un deceniu în urmă am scris un eseu în care analizam interpretarea ce se poate atribui torțelor cu vârful în jos de la mormântul lui Eminescu, respectiv despre deschiderea unui cont, în administrarea Primăriei Capitalei, pentru întreținerea și conservarea mormântului de la Bellu, subiect jurnalistic ce a făcut apoi obiectul unei ample anchete a domnului Miron Manega. Ca urmare, sunt interesat de acest subiect.

Fiindcă mă aflu încă la Viena, nu am la dispoziție decât fotografiile de pe net, deci nu mă pot să mă pronunț asupra aspectului estetic rezultat în urma intervenției efectuate asupra monumentului funerar. De asemenea, nu intenționez să abordez chestiuni de oportunitate sau de urgență ci numai de legalitate.

Așa cum îmi este obiceiul, vreau să tratez subiectul pe care mi-l semnalati fără a enunța păreri subiective, pe baza unor manifestări emoționale, ci pur și simplu raportând situația existentă la textele de lege ce guvernează acest domeniu.

Prin aceasta, vreau să răspund la câteva întrebări esențiale: ce lege guvernează speța semnalată, ce regim juridic are acest monument, cine este proprietarul, respectiv entitatea responsabilă cu păstrarea integrității sale, ce obligații are acesta, ce procedură trebuie îndeplinită în cazul efectuării unor modificări, respectiv ce sancțiuni atrag încălcările legii, etc.

Prima și cea mai importantă constatare: *Monumentul lui Eminescu* de la *Cimitirul Bellu* – București este declarat monument istoric, clasat în categoria A (de importanță națională), orice intervenție asupra sa trebuind să se facă în limitele și cu respectarea legislației în vigoare.

În *Monitorul Oficial al României*, Partea I-a, Nr.113 bis/15.02.2016, este publicată *Lista Monumentelor Istorice 2015* (p. 498 - 730).

Mormântul lui Mihai Eminescu este trecut la poziția 2515, având **Cod LMI iv –m- A-20118.046**, fiind situat în *Cimitirul Bellu*, fig. 9,

Calea Șerban Vodă 249, Sector 4, datat 1889. Deci este declarat *Monument Istoric*.

Regimul de monument istoric al Mormântului lui Eminescu este conferit așadar de prezența sa în *Lista Monumentelor Istorice* (LMI).

Monumentele istorice fac parte integrantă din patrimoniul cultural național regimul acestora fiind reglementat de Legea 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice.

Ministerul Culturii, prin *Institutul Național al Patrimoniului*, este responsabil de integritatea monumentelor clasate în Lista monumentelor istorice de pe raza Municipiului București. Această listă urmează a fi reactualizată la fiecare 5 ani, respectiv în anul 2020.

Legea evocată mai sus precizează faptul că activitățile și măsurile de protejare a monumentelor istorice se realizează în interes public.

Prin urmare, paza, întreținerea, conservarea, consolidarea, restaurarea și punerea în valoare prin mijloace adecvate a monumentelor istorice revin, proprietarilor. Desființarea, distrugerea parțială sau totală, profanarea, precum și degradarea monumentelor istorice sunt interzise și se sancționează conform legii. De asemenea, orice intervenție asupra monumentelor istorice se face numai în condițiile stabilite de Legea 422/2001, cu modificările ulterioare.

Proprietar al acestui sit istoric (Cimitirul Bellu) este *Primăria Municipiului București*.

Prima observație: cum este semnalată vizitatorilor calitatea de monument istoric a mormântului lui Eminescu ? Legea amintită precizează: *"Calitatea de monument istoric se marchează printr-un însemn distinctiv amplasat pe monumentul istoric, în conformitate cu normele metodologice aprobate prin ordin al Ministrului culturii."* Știu vizitatorii români sau străini ce valoare istorică are mormântul lui Eminescu ? Probabil că există un asemenea semn, dar eu nu îl văd, de aici de la Viena !

A propos: În *Lista Monumentelor Istorice a Municipiului București* (LMI) figurează din păcate doar trei monumente evocând personalitatea lui Eminescu: două monumente de for public (statuie, bust) și un monument

funerar ! Măcar dacă și acestea ar avea tăblița signalectică de monument istoric, tot ar fi ceva!

Legea 422/2001 aduce clarificări în Capitolul III, *"Intervenții asupra Monumentelor Istorice"*, cu privire la procedura de urmat: *"Intervențiile asupra monumentelor istorice se fac numai pe baza și cu respectarea avizului emis de către Ministerul Culturii sau, după caz, de către serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii "*. Oare, vopseaua folosită, culoarea și chiar maniera de aplicare, are avizul emis de minister ? Cine știe !

De menționat faptul că, în sensul Legii 422/2001, intervențiile ce se efectuează asupra monumentelor istorice sunt considerate toate lucrările care modifică aspectul monumentelor istorice;

De asemenea, textul legii impune ca autorizația referitoare la intervenții să se elibereze numai pe baza și în conformitate cu avizul *Ministerului Culturii sau, după caz, al serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii*.

Prin urmare, toate intervențiile care se efectuează asupra monumentelor istorice, se fac sub *inspecția și controlul propriu ale Ministerului Culturii*.

Dar cine se ocupă efectiv de acest domeniu? Legea este clară: *Elaborarea proiectelor de restaurare se efectuează numai de experți și/sau specialiști atestați de către Ministerul Culturii, cu respectarea exigențelor specifice domeniului monumentelor istorice și a cerințelor privind calitatea lucrărilor în construcții*.

Probabil că există aceste aprobări, iar gusturile nu se discută !

Acum să vedem ce responsabilități revin proprietarilor de monumente istorice: *Capitolul IV* ne lămurește și acest aspect: printre altele, proprietarii de monumente istorice sunt obligați să asigure paza, integritatea și protecția monumentelor istorice, să asigure efectuarea lucrărilor de conservare, restaurare, reparații curente și de întreținere a acestora în condițiile legii; să obțină avizele prevăzute de lege pentru toate intervențiile la monument, să asigure efectuarea lucrărilor de conservare,

consolidare, restaurare, precum și a oricăror alte lucrări, conform prevederilor legale, numai de către persoane fizice sau juridice atestate în acest sens și să prevadă în contracte condițiile și termenele de execuție cuprinse în avizul de specialitate.

Așadar, doar *Primăria Capitalei* are aptitudinea, dar și obligația, de a îndeplini aceste proceduri, legea obligând *Primarul General* să ”verifice existența tuturor avizelor de specialitate în domeniul monumentelor istorice și conformitatea autorizației cu prevederile acestora, precum și îndeplinirea dispozițiilor cuprinse în *Obligația privind folosința monumentului istoric, conform prevederilor legale, să asigure menționarea în autorizație a tuturor condițiilor conținute în avize la autorizarea lucrărilor asupra monumentelor istorice.*”

Dacă aceste condiții legale nu sunt îndeplinite, Legea 422/2001 prevede un capitol special: Sancțiuni (Cap. VI art. 53): ”Încălcarea dispozițiilor prezentei legi atrage, după caz, răspunderea civilă, administrativă, materială, disciplinară, contravențională sau penală”.

Nu sunt în măsură să mă pronunț asupra acestui domeniu al legii !

În concluzie, cred că, abordând cazul semnalat, trebuie să ne raportăm mai întâi la aspectele preliminare evocate mai sus. După ce le vom clarifica, vom putea să analizăm și chestiunea oportunității, calității intervenției efectuate, plasticității sau aspectului general rezultat.

O a doua chestiune asupra căreia m-am pronunțat în urmă cu peste un deceniu (2006) se referă la semnificația torțelor cu vârful în jos, de la mormântul lui Eminescu.

Astfel, ziarul „*Evenimentul Zilei*” publica la începutul acestui an un incitant articol, semnat de Bogdan Nicolai, intitulat „*Codul lui Eminescu*” (**Ev. Zilei**, Duminică, 08 Ianuarie 2006): „*Sub teiul pustiit de frunze din Cimitirul Bellu din București, groparii încearcă în zadar să-și amintească când au apărut cele două făclii din bronz masiv montate cu flăcările în jos pe mormântul lui Mihai Eminescu. Rămâne un mister cine este autorul implantării celor*

două torțe pe monumentul funerar al poetului național.”

Pornind de la afirmațiile dr. Iosif Niculescu, potrivit cărora „*cele două făclii întoarse sunt semnul unui sigiliu care închide pentru totdeauna secretul*”, autorul menționează și părerile unor specialiști, privind semnificația acestor torțe. Astfel, Prof. Dr. Emilian Cornițescu „*crede că este vorba de un simbol paleocreștin, a cărui semnificație nu poate fi decât malefică*”, preluându-se astfel opinia lui Edouard Schoure, conform căreia torța este unul dintre simbolurile lui Lucifer. Teologul Dumitru Popa „*este de părere chiar că simbolizează Antihristul*”.

În urma acestui articol, au apărut speculații conform cărora prezența făcliilor cu flăcările în jos ar ascunde un secret al *Masoneriei*. Cu alte cuvinte, ar fi o dovadă a condamnării lui Eminescu de către Masoni. Aceste explicații sunt, evident, greșite.

Analizând prezența acestor însemne trebuie să subliniem un fapt sigur: cele două făclii există pe placa funerară și nu par a fi de dată foarte recentă. Credem că prima întrebare pe care ar trebui să ne-o punem se referă la semnificația acestor făclii. Care este originea acestora ? Sunt simboluri masonice autentice ? Sunt simboluri unicate în spațiul *Cimitirului Bellu*?

În mod categoric, simbolul torței are o mare vechime, anterioară *Creștinismului*.

Multe personaje mitologice purtau torțe: Hecate, Comus, Eros, Hymenaeus (Hypnos), Appolo, Ilitthya, Eos (sau Aurora), Iackhaos și Phosphorus.

În vechime, torța răsturnată era simbolul lui *Thanatos*, personificarea *Morții*. În unele situații, acestuia i se asociază un alt personaj, numit *Hypnos*, (zeitatea ce guvernează somnul). Semnificația acestei zeități nu este însă de natură morbidă.

Cu aproape 8 secole înainte de Hristos, Homer introducea în *Iliada* personajul *Thanatos*, simbolul morții. El era fratele gemă al lui *Hypnos*, fiul lui *Nyx* (zeitatea nopții) și a lui *Erebus* (simbolul întunericului)

În reprezentările artistice din vechime, *Thanatos* era pictat sub chipul unui tânăr, având o torță inversată în mână.

Pe *Columna* lui Antonius Pius (86-161 A.D.), aflată în *Muzeul Vaticanului*, este gravată o scenă memorabilă: *Thanatos*, având înfățișarea unui înger, îl conduce pe Împăratul Antonius Pius, precum și pe soția sa Faustina, spre Rai. Pe multe dintre monedele emise de către orașele grecești sau de către coloniile romane din Imperiul Roman, *Thanatos* este reprezentat sub chipul unui personaj cu aripi având în mână o torță cu vârful în jos.

În Creștinism, artiștii folosesc o serie de simboluri codificate, mai ales atunci când era necesar a se decora anumite monumente funerare. Printre acestea: *urna*, *torța aprinsă sau stinsă*, etc.

Astfel, apariția unei torțe pe monumentul funerar poate avea următoarele semnificații: *o torță aprinsă este simbolul vieții ori al vieții eterne. O torță stinsă simbolizează moartea.*

O torță situată în registrul superior al monumentului semnifică *Reînvierea*. Amplasată pe unele sanctuare, torța mai poate căpăta și simbolismul martiriului.

În limbajul heraldic, deși torța nu este un simbol comun, reprezintă *adevărul, purificarea și dragostea*.

În planul imagologiei politice, Torța este simbolul *Partidului Conservator* britanic. În sfârșit, *Torța olimpică* este un simbol modern, care își are rădăcinile în vechea Eladă, unde locuitorii acesteia credeau că focul le-a fost adus pe Pământ de Promoteu. Focul avea proprietăți sacre, de aceea în fața templelor grecești ardeau flăcări eterne.

În Evul Mediu, semnul torței apare și în cuprinsul unor documente scrise. Astfel, celebra Psaltire de la Paris (*Biblioteca Națională*, Ms.gr. 139) conține 449 file, din care 14 sunt pagini cu miniaturi clasice grecești. Printre acestea din urmă sunt portretele Profetului Isaia, precum și ale unui personaj feminin, pe nume „Nyx”, care are în mână o torță îndreptată cu flacăra în jos.

În unele ritualuri religioase creștine torța este de asemenea prezentă. Anglicanii, precum și unii dintre luterani, dar mai ales romano-catolicii, folosesc torțele în liturghii solemne, mai ales în procesiuni eucharistice.

Concomitent, torța a fost simbolul artelor și științelor oculte, a dogmelor prin „*Lumina*” cărora „*Adevărul*” devine vizibil.

În Masonerie, torța este un simbol având semnificații profunde: „*Lumina Adevărului*” sau „*Flacăra Rațiunii*”.

Cel mai bun exemplu îl reprezintă celebra *Statuie a Libertății*. Aceasta a fost dăruită masonilor americani de *Marele Orient al Franței* (la 1884), cu ocazia *Centenarului creării SUA*, considerată prima republică masonică din lume. Operă a sculptorului Bartholdi, realizată tehnic de G. Eiffel, ambii masoni notorii, această creație simbol poartă numele oficial „*Liberty Enlightening the World*”, cu alte cuvinte este un simbol al Luminii, reper al Iluminării.

Cu toate acestea, torțele cu vârful în jos, aflate pe mormântul lui Eminescu nu sunt simboluri cu semnificații masonice.

În opinia noastră, cele două făclii sunt simboluri de tip thanatic, aflate pe multe din monumentele funerare de dată recentă sau mai vechi. Astfel, pe monumentul funerar al lui Shakespeare există o reprezentare a torței cu vârful în jos. Ca și pe piatra mormântului lui Eminescu, la monumentul marelui Will există câteva rânduri gravate într-un mod aparte, despre care se spune că ar ascunde o taină importantă:

„GOOD FRENDS, FOR JESUS SAKE
forbear, To DIGG T.E DUST ENCLOSED
HERE, BLESE BE T-E Man T/Y spares T-E-S
STONES, AND CURST BE HE T/Y MOVES
MY BONES”

Folosind litere mari sau mici, autorul acestui text a lăsat, formal, să se înțeleagă că aceste cuvinte reprezintă un blestem dar și o binecuvântare.

“Good friend, for Jesus’ sake forbear
To dig the dust enclosed here,

Blest be the man that spares these stones,
And curst be he that moves my bones”.

În nici un caz nu se poate afirma că simbolul făcliei inversate ar avea o semnificație inițiativă, ci doar una de imagistică artistică. De altfel, lângă personajul ce poartă în mână torța cu vârful în jos se află și un craniu. Un alt craniu este plasat și deasupra întregului monument funerar. Din acest ansamblu de simboluri, este evidentă conotația morții..

Obiceiul de a plasa semne de tip simbolic (cum ar fi torțele) pe monumente funerare există și în zilele noastre. Astfel, pe monumentul fostului președinte american, JFK, există simbolul torței. Ca o curiozitate, chiar și deasupra tunelului unde a avut loc accidentul tragic al Lady Diana există un asemenea simbol.

Revenind la mormântul Poetului, este știut faptul că efigia acestuia, precum și gravarea strofelor eminesciene, sunt opera sculptorului Ion Georgescu (1856-1898), placa în cauză fiind turnată la Paris, la foarte puțin timp după moartea lui Eminescu.

Elev al profesorului Karl Stork, cel care a realizat la cimitirul Bellu capelele familiei Mavrocordat și Al. Costescu, în stil neogotic, precum și monumentele funerare ale familiei Polizu Micșunești și Gh. Adam Ghermani, Ion Georgescu, al cărui strălucit învățăcel a fost, pentru o vreme, însuși Brâncuși, realiza, în anul 1889, chiar anul morții lui Eminescu, monumentul dedicat Iuliei Hașdeu, o operă artistică având multe simboluri oculte. Să nu uităm că, printre alte sculpturi memorabile, Ion Georgescu este și autorul statuii lui Gh. Lazăr, din fața Universității bucureștene. O altă statuie dedicată lui Mihai Eminescu este opera aceluiași Ion Georgescu, ea fiind înălțată la Botoșani, prin subscripție publică, la 11 septembrie 1890. Cu alte cuvinte, acest sculptor avea deja experiența necesară pentru a include în monumentele mortuare anumite simboluri pe care numai cei inițiați le pot înțelege.

Se știe că pentru lucrări laice, sculptorii au un veritabil cod de simboluri. De exemplu, dacă veți privi cu atenție un monument ecvestru, trebuie să știți să interpretați câteva simboluri. Astfel, dacă cele două picioare din față ale

calului sunt în aer, aceasta înseamnă că eroul (călărețul) a murit în luptă. Dacă primul picior al calului este în aer, înseamnă că eroul a murit datorită rănilor primite în război. În sfârșit, dacă personajul aflat pe cal a murit de moarte naturală, atunci artistul este obligat să sculpteze calul, având toate patru picioare pe sol.

Revenind la monumentul funerar al lui Eminescu, putem presupune că sculptorul, versat în folosirea unor asemenea simboluri, cunoștea semnificația prezenței torței, ca simbol thanatic, pe piatra ce străjuiește mormântul Poetului. Era oare acest gest un act singular, unic în felul său ? Răspunsul nostru este categoric Nu. Pentru exemplificare, vom prezenta în continuare o fotografie a monumentului funerar aparținând familiei Polizu. Ea înfățișează prezența făcliilor cu vârful în jos!

Credem că, în acest mod, am mai demontat încă un fals mit referitor la biografia lui Eminescu.

Mormântul lui Eminescu (Cimitirul Bellu, București).

(cf. ”Luceafărul”, anul VIII, Sibiu, nr. 13, 1 iulie 1909, p. 299)

Tramvaiul Șerban-Vodă—Belu, cu Nr. 13. — Fot. de H. Stahl.

(cf. "Cosinzeana", anul IV, nr. 8, Orăștie, 1 Martie, 1914, p. 120)

Mormântul lui Eminescu.

(cf. "Luceafărul", an XIII, Sibiu, 16 iunie 1914, nr. 12, p. 351)

Comemorarea lui Eminescu. Implinindu-se, în acest an, 36 de ani de la moartea marelui poet Mihail Eminescu, Duminica trecută s'a făcut comemorarea scriitorului căruia s'a hotărât să i se ridice un vrednic monument. S'a ținut la patriarhie un parastas, la care a slujit S. Sa patriarhul Miron înconjurat de cler.

Mormintele scriitorilor. S'a scris de nenumărate ori despre nepăsarea față de casa de toldeana a creatorilor de frumuseți S'a tot scris și dat îndemnuri oamenilor de rând, simpli cetățeni, sau celor hărăziți să fie conducători Iată că a venit părinte nou al capitalei d' Iulian Peter, cu deopotrivă priceperi în gospodărie și condeiu — care fâgâduiește o aducere aminte și un pelerinaj sacru. Niciun primar până acum nu s'a gândit că slăvitori de cu vinete colorate și armonioase, își prelungească visul sub iarbă uscată.

Nu prea au fost scriitorii băgați în seamă, și nici cinstea convenită nu li s'a dat — în viață. Rodul însă a lor, de frământare și istov, i-a ridicat peste umărul omului de fiecare zi. Tot ce a rămas din scriitori semn pământesc, sunt dâmburile de pământ sub care putrezesc mâinile lor făcute cruce. Un îndemn ce vine din lăuntru și pentru pia memorie a frunților ridicate în slăvi de soare, ar trebui să spună fiecăruia din noi, că mormintele lor nu trebuiesc lăsate vale a plângerii. Cimitirul Bellu e împânzit de visul aleșilor ce dorm în el. Eminescu, sub un lei ce primăvara aprinde flori albe peste hodina însfârșit găsită, iar toamna picură frunze de aur peste somnul liniștit. În vecinătatea cavourilor de marmoră a prinților, bus-tul dela căpătâiul prințului numai de rime — e un lucru prea modest Mai înspre intrare și aproape de Titu Maiorescu — Macedonschi și Petre Ispirescu, își au de veghe eternă doar o cruce de lemn strâmbă, pe care abia de mai poți citi scrisul Luna Mai nu înflorește nicio floare pentru neînța lor.

Mintea bântuită de întrebări și chinuită de vedenii a lui Hașdeu, alături de copilul alb, trist de cuminenția prea din fașe: Iulia — se odihnește sub o criptă roasă de vreme. Panait Cerna are norocul într'o soră care i culege trăscoțelul de pe piept.

Vecini de peste veacuri — se întâlnesc Ilarie Chendi, blândul Iosif în brașe cu îngerul său Corina, și Gârleanu, prietenul găzelor. Pe crucea de lemn, mușchiul le aduce în fiecare an o primăvară tristă și rece, așa cum le a fost viața. Grigore Alexandrescu e cufundat într'o noapte grea, ireală și plină de uitare. Iar lui Coșbuc nu i s'a cioplit până acum, creștinește, o cruce de marmoră.

Ștefan Petică dispărut după abia douăzeci și șapte de primăveri, de

(cf. "Înnoirea", Arad, an I, 1 martie 1938, nr. 12, p. 6)

După parastas a urmat un pelerinaj la mormântul poetului în cimitirul Bellu, unde după un scurt serviciu religios s'au depus coroane de flori și au vorbit dnii: general Moșoiu, președinte al comitetului pentru ridicarea monumentului și P. Șeicaru în numele sindicatului ziariștilor. Seara s'a dat festival la

FURNICA

Papă Ventura la inaugurarea Palatului Presei

Bine, măi băeți, se poate? Di se mi-ați făcut figura?
 Să nu mă poțitiți la praznic, pi mine, Papă Ventura?
Dimizeule! In presă's juni ce încă n'au tras sorti,
 Svăpăiate firi ce uită repede pi bieții-morți.
 Totuși eu, se d'un deșeniu dorm la Bellu subt o glie
 Peste care cresc în voie buruieni și păpădie,
 Nu uit Presa! Când servișiiu nostru de telepatie
 Mă vesti că ziarăștii astăzi vor inaugura
 Un palat, și încă propriu, 'mi-am zis: Bre, șe cașialma!
 Și,—ungând pe intendentul cimitirului c'o sută,
 Ce'i pi lumea șeailaltă tot cinci poli, că nu'i valută,—
 Si c'o halbă mai cinstindu'l, grație-aistui cadou,
 Mi-a dat voie să fug noaptea din modestul meu cavon.
 Ș'am venit așii cu gândul ca să trag o săpuneală,
 Să stuchesc pi așel soltic șe-o tras marea păcăleală
 A ni spune că'i posibil ca neamul gazetăresc
 Să'și clădească'n România un palat împărătesc!
 Dar șe vād? N'o fost mînșună! Știrea nu e inventată!
 Cu adevărat azi Casa Presei e inaugurată!
 Eu, care-am cântat în viață șei doi ochi, ș'aveam doar anul,
 Poate însă nu vād bine... poate că sunt ca nebunul
 Ce în nălșuirea'i fășe din coșoabă un castel?...
 Nu, nu, nu... *Nu!* Sunt nevea tate șele! *Nu mănșel!*
 Presa astăzi are-o casă, mândră ca și un palat,
 Visul bătrâneței mele șel atăta desmerdat.
 Azi nu'i vis: e cărămidă, marmură, beton armat!
Dimizeule-al tău nume fie pururi lăudat...
 Față de așa măreață și di necrezut minune,
 Mă iertați că făci gestul șel smerit di'nchinășune.
 Știu că azi nu șe mai poartă, ca din modă e cam școs,
 Că acuma mulți șe'nchilăă lui Leibn, nu lui Christos...
 Mă iertați... Șper că mă scuță presa tănără modernă:
 Dar viu din lumi unde credem în justiția eternă!
 Viu de pe tărîmul unde crezu'n Drept, Frumos și Bine
 Nu este o utopie, ori o vorbă di rușine,
 Și șocot că crezu — aista, — care este ca o rază
 Intr'o beznă, — numai Presa azi în țară'l mai păstrează!
 Oricît e de ocărtit, într'un mediu interlop
 Di cumplită stricășune, pe care un nou potop
 N'ar fi'n stare ca ș'o spele, Presa este, — dați mi voie
 Voi cari-o birfii, Tartuffii, — singura ce, ca un Noe,
 Ori ca Loth șel din Sodoma, are sufletul curat!...
Presa nu este a patra, ci prima putere'n Stat!
 Gazetarul poat' să fie păcătos cum e și popa, —
 Așta doară șe petreșe pretutindeni în Europa, —
 Să gioci cărțile ca mine, sau ca Marion să bel, —
 Dar când, tinere confrate, ai pus mâna pi condei,
 Tu ca'ntr'un altar atușe numai șe e sfânt cuvântă,
 Ș'asculți doar îndemnul care sus spre Ideal te-avântă!
 Și te rog, scumpe colega, să urmezi înc'un consiliu.
 Trăiam într'un timp când Presa n'avea nișiuu domișiliu.
 Mai nomazi decăt țiganiu, mult mai harțăgoși ca ei,
 Ne'ngiuram unii pe alții di sfînși și di dimizei.
 (Ba eu unul, flăcăiandru, încă nu'mi căzuse părul,
 Mă'ngiuram pi mine însumu, publicând la *Adevărul*
 Un articol șe în *Timpul* tot eu ștrașnic combăteam.)
 D'aia p'atuși, tinerețe, un palat ca voi n'aveam.
 Azi pisemne că în presă sună pasă-mi-te ora
 Vestind solidaritatea și respectul tuturor!
 Dragostea e clăditoare, iar discordia dărămă;
 Și Presa șe eri în humă șe țără ca și o rămă,
 Dacă azi o casă are — bre șe mândră și înaltă! —
 Și șei în idei potrivniși stau frățește la olaltă,
 Este că'ntra slujitorii mult spinoasei meserii
 O pătruns șeva din duhul vrăjitoarei armonii!

Fiți uniți! Mereu unire! Așta'i ultima povață
 A unui bunice ce-adoră Presa dincolo de viață!
 Nu Tiberiu Eremia, Berendey, și nici cimentul
 Au făcut clădirea așta. Ci'nchegat fu monumentul
 Prin unirea ce mijăște, vād, acum, după război,
 Ca un mugur pi un arbor, în șfărșit și printre voi!...

... Dar v'am plictisit, probabil. Și, macabru! musafir,
 Fiindcă'i expiră permisul, se rentoarșe'n șimitir.
 Voi ce sănteți în putere și în plină sănătate,
 Prăznuiți ziua-aiasta mare! Dar bătrănelui confrate,
 Înainte ca la Bellu în mormântul lui să pleșe,
 Dați ca să bea șe d'insul din al voștru bun șpriț reșe.
 Să bea pentru Procopiu, Iancu Bacalbașa, Panu,
Eminescu și Rosetti, Tony Fix, Antemireanu,
 Ciurecu... toți confrății cari, și iluștrii și mai mici,
 Au căzut pe front ca bravi, glorioși însă calicii!
 (Șe-opleacă'n jos punându'și palma pălnie la ureche).

...Șe?... Allô, allô!... Mă cheamă intendentul dela Bellu!...
 Încă un șutar?! Mehenghiul vrea să'mi în tot portofelul
 Ca permisului s'acorde înc'o mică amânare.
 Dar noroc că fracu-aista nu prea are bozunăre.
 Plec ștrigînd: Trăiască Presa'n România noastră mare!
 Ș'aș ruga, la despărțire, fracuri negre, albe rochi,
 Să'mi cāntați drept marș funebru: *Doi ochi am iubit... doi ochi...*

(Nălăuca dispăre prin trapa șcenei pe unde intrase, pe când șe cântă
 în șurdină vestita romanță).

George Ranetti

(la inaugurarea Palatului Presei, în Furnica, an XVIII,
 nr.5, 26 decem.1922, p. 10-11)

La mormântul lui Eminescu nu este cruce

Talentatul scriitor Al. Lasca-
 rov-Moldovanu, cutreerând ci-
 mitirul Bellu din Bucuvești, a
 aflat prin surprindere că la mor-
 mântul genialului nostru poet,
 Mihail Eminescu, nu se află
 sfânta cruce. Toate mormintele
 din acest cimitir au semnul creș-
 tinesc al odihnei de veș, numai
 Eminescu își doarme șomnul e-
 tern, fără cruce.

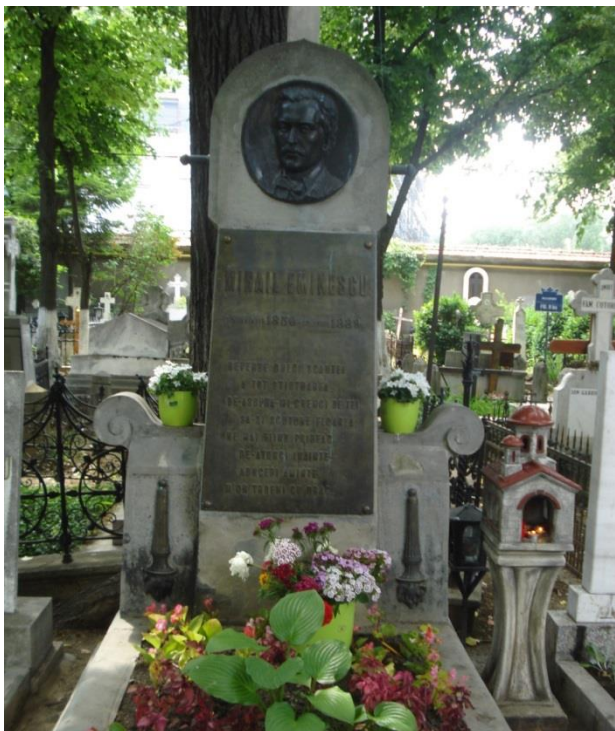
Este într'adevăr o surprinză-
 toare constatare, dar în acelaș
 timp și cu deosebit tălc.

Eminescu a murit în 1889, în
 cea mai cumplită mizerie mo-
 relă și materială. „Dacă vād este
 cu puțință de a-mi veni în ajuto-
 r, vād rog a o face cât de eur-
 rând, căci cea măi neagră mize-
 rie mă amenință“, scrie el cuiva
 în 1887. Generația lui nu l'a în-
 țeles și nu l'a ajutat cât timp a
 trăit. După moarte s'a crezut, cu
 atât mai mult, că este suficient
 dacă intelectualitatea îi cunoaș-
 te și-i admiră opera poetică.

Căt pentru suflet și pentru
 „pămăntul dat pămăntului“, ge-
 nerația beneficiară a geniului
 său creator, la ce bun să-i mai
 acorde respectul creștinesc, când
 vorba lui :

„Azi când fraza lustruită nu ne
 poate înșela,
 Astăzi alții sunt de vină, domnia
 mei, nu este așa?
 Prea v'ați arătat arama, sfășăind
 această țară,
 Prea făcură-ți neamul nostru de
 rușine și ocară,
 Prea v'ați bătut joc de limba, de
 străbuni și obicei,
 Ca să nu s'arate odată, ce sun-
 teți“ .

Renașterea, an XVIII, nr. 39, 1 decembrie 1940

† **Mihail Eminescu.**

Strălucitul și genialul nostru poet, care cu puternicul farmec al spiritului său adânc și pătrunzător a dat un nou avânt poeziei române, numai este între cei vii. Lovit de-o boală crudă și nemilosă, Eminescu s'a stins în floarea vieții, lăsând un mare gol în literatura română.

Poesiile lui Eminescu sunt viul monument, ce va glorifica vecinic numele celui care, sîmțind cu frații săi de suferințe din toate părțile, a scris:

Dela Mare pîn' la Tisa
Tot Românul plînsu-mi-s'a ș. c. l.

Dela Mare pîn' la Tisa plînge ađi tot Românul mörtea lui Eminescu, care a întemeiat o nouă școlă pe tărîmul poeziei române.

Pătrunși de adîncă durere depunem și noi o lacrimă ferbinte pe mormîntul marelui poet!

(ref. Foaia Diecesană, Caransebeș, 25 iunie 1889, p. 7)

Mormântul lui Eminescu. Carte poștală ante 1940

Eminescu

E fără cuvîința, să spunem tocmai aici, la antologie că poezia românească începe cu Eminescu. Dar nu numai poezia îi este tributară. Cu Eminescu începe poezia, proza, viața românească, începem noi cu toții ; și trecutul de pînă la el — prin el abia își găsește 'o deslușire — cu el începe. Poate fără Eminescu n'am fi putut exista — nu-i el singurul nostru orgoliu și singura noastră scuză ? Eminescu nu-i un poet român, e o întreagă provincie românească ; dar poate-i prea pu țin... În timpul vieții, ignoranța contemporană i l-a ridicat pe Alexandri împotriva. La moartea lui, Alexandri a fost crucificat și disprețuit, ca să se poată înălța Eminescu. Dar, în taină, Alexandri, politicianul și educatorul, satisfăcea mai mult ca Eminescu, în care pătrunderea era anevoie, ca 'n trecătorile din munți, din care trebuie să scapi de umezeala și umbra stîncilor, ca să poți ieși la-văzduhul de sus. E nedumeritor cât de puțin din Eminescu se găsește fecundat astăzi în viața, pasiunile noastre, sociale sau literare. Nimic din pasiunea lui, din ura lui, din munca lui zadarnică, din cugetarea și noblețea lui, n'a încolțit în noi : opera lui a rămas caducă, ca valoare educativă, fiindcă, în secret, nu ne puteam ridica mai sus de Alexandri. Într'o țară creată de Eminescu, trebuie să cauți în van un muzeu Eminescu, o bibliotecă Eminescu, o biografie întreagă a lui Eminescu, o statuie Eminescu — ar trebui să te duci s'o afli — de ce ? la Galați. Într'o țară creată de Eminescu nu se află o singură ediție a poemelor lui care să nu fie stricată, știrbită, falsă, opera netoată a vre-unui compilator, fără pregătire și gust. Tudor Arghezi (cf. Contimporanul, an II, nr.29, 3 februarie 1923)

Simboluri identitare românești – prima placă comemorativă Eminescu la Viena

Un popor este demn de respect nu prin dimensiunea lui numerică, prin fapte de arme și isprăvi de mândrie, nu prin faima conducătorilor săi, vremelnici sau de conjunctură, ci prin produsele de spirit și creativitate inventivă, prin nenumăratele contribuții benefice la progresul civilizației umane, dovedite de oamenii de geniu născuți de acel popor.

Raportat la condițiile istorice vitrege, românii au dăruit întregii omenirii opere culturale și descoperiri științifice majore, atât de cunoscute în România încât este de prisos a le reaminti. Dar cât de mult sunt cunoscute ele în străinătate și cum acționăm pentru a le pune în lumină, prezentându-le drept dovezi de capacitate creativă românească, este o altă chestiune, de care, pe alocuri, prin ignoranță, prostie sau indiferență, suntem vinovați.

Excepție de la această constatare este Mihai Eminescu, a cărui notorietate pe plan internațional nu a fost rezultatul unui exces de zel patriotard, cum cred unii.

Viena este un caz care infirmă părerea profesorului Lucian Boia (2016), căzut în gravă eroare atunci când afirmă: *”Eminescu, în lume, rămâne un nume necunoscut”*, neexistând nici o speranță de a-l promova: *”nu e nimic de făcut”*. Nu, domnule profesor, poate Dumneavoastră nu-l cunoașteți bine pe Eminescu; cel pe care îl numiți un simplu *”nume de dicționar”*, un *”ilustru necunoscut”*, era suficient de faimos, la 26 de ani, încât să fie tradus în engleză și apoi publicat în America.....

Cum această afirmație nu este suficientă, prezentăm istoria primei plăci comemorative postate în străinătate, dedicate lui Eminescu, în anul 1924, nu într-un orașel oarecare, ci chiar la Viena.

Dacă o fotografie face cât o mie de cuvinte, o placă comemorativă, un bust sau o statuie, cu doar câteva cuvinte, face cât o mie de enciclopedii !

Această placă a fost pusă în cursul lunii martie 1924 pe imobilul din *Dianagasse nr. 8*, din al treilea arondisment al capitalei austriece, acolo unde a locuit Eminescu în timpul studenției, de către reprezentanții unui număr de 4 asociații studențești: *”Verband Siebenbürgisch-Sächsischer Hochschüler in Wien”*; *”Verenigung Schwäbischer Hochschüler in Wien”*; *”Verein Deutscher Studenten aus der Bukovina in Wien”* și *Societatea Academică ”România Jună”* din Viena.

Acestea au alcătuit asociația *”Unirea”*, compusă din: Constantin Sassu, licențiat *Litere*

– Președinte, Gerhardt Albrich, student la *Politehnică* și Karl Martin Hehn, student la *Medicină* – vicepreședinți; dr. Gheorghe Stănescu, prim secretar; Konrad Stenzel, student la *Academia Comercială* – al doilea secretar; Traian Costescu, student la *Medicină*, bibliotecar; Hans Stemper, student la *Medicină*, casier; Hans Stecher, student la *Medicină* și Martin Hehn, student la *Medicină* – cenzori.

Sediul Societății se afla în arondismentul I, Hofburg, acolo unde se afla și sediul *”României June”*. (cf. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, LXXXVII, Nr. 47, p. 2, 9 mai 1924, p. 2)

Evenimentul a trezit ecouri și în România: *”Pe când la noi în țară, la Ipotești s-a dărâmat casa în care a copilărit marele nostru poet Eminescu, la Viena, din osteneala societății universitare „România Jună” s-a pus pe casa din Str. Diana Nr. 8, unde a locuit Eminescu, chipul lui lucrat pe o placă de bronz. Grăitoare faptă în veci.”* (cf. *”Cultura Poporului”*, anul IV, nr. 73, Cluj, Duminică 17 August, 1924, p. 5)

„Unirea“

Asociația societăților studenților creștini din România în Viena.

În cursul lunii Martie, din inițiativa vechii societăți academice „România Jună”, s’a înființat în Viena, sub denumirea de „Unirea”, asociația societăților studenților creștini din România în Viena, din care fac parte următoarele societăți academice:

1. Societatea academică „România Jună” Viena.
2. „Verband siebenbürgisch-sächsischer Hochschüler in Wien”.
3. „Vereinigung schwäbischer Hochschüler in Wien”.
4. „Verein deutscher Studenten aus der Bukovina in Wien”.

A fost ales următorul comitet al Asociației: președinte: Constantin Săssu, licențiat în litere; vice-președinte: Gerhardt Albrich, student la tehnică; Karl Martin Hehn, student în medicină; prim secretar: Dr. Gheorghe Stănescu, al doilea secretar: Konrad Senzel, stud. Academia comercială; bibliotecar: Traian Costescu, stud. în medicină; Casier: Hans Stemper, student Academia comercială; cenzori: Hans Stecher, student în medicină și Martin Hehn, stud. în medicină.

Sediul Comitetului Asociației este în localul Societ. acad. „România Jună”. Wien I. Hofburg, Mezzanin.

Studenții României June au participat la Marea Unire de la Alba Iulia (1918). Mai jos reproducem din Arhiva Muzeului Național al Unirii Alba Iulia. Colecția documente, „Documentele Unirii”, vol I, f. 983 documente care atestă participarea activă a organizațiilor studențești din Monarhia bicefală la actul Unirii. Oare câte partide declarate istorice pot să aducă asemenea dovezi ?

Credențional

Studențimea universitară din Viena ca atare și studențimea organizată în societatea „România jună” s-a constituit ad-hoc cu ocaziunea adunării generale a tuturor universitarilor români din Ungaria și Austria, ținută la 30 noiembrie 1918 la Alba-Iulia, și dezignează ca delegați spre reprezentarea intereselor studențimii sus-numite pe următorii:

Pentru studențimea universitară pe Dl. Ludovic Totu și Ștefan German, pentru „România jună” pe Dl. Nicolae Voicu și Virgil Solomon.

Dat la Alba-Iulia, la 30 noi[embrie] 1918.

*Ludovic Totu,
Virgil Solomon,*

*secretar ad-hoc
președinte ad-hoc*

Credențional

pentru participare la Marea Adunare Națională Română din Alba-Iulia, în 1 decembrie 1918

Studențimea universitară tehnică din Budapesta, în adunarea ținută ad-hoc în Alba-Iulia, în 30 noiembrie, încredințează drept reprezentanți ai săi pe Domnii: Andrei Crăciun și Iosif Lobonțiu.

Alba-Iulia, în 30 noi[embrie] 1918.

*Eugen Bian, I. Lobonțiu, secretar
Președinte Încredințatul Societății „Petru Maior” din Budapesta*

Credențional

Studențimea universitară română, organizată în cadrele „Societății Petru Maior”, constituindu-se în ziua de 12/25 noi[embrie] 1918 în adunarea electorală pentru alegerea de deputat la Marea Adunare Națională din Alba Iulia, a ales din sânul său pe Dl. Gheorghe Popoviciu, cand[idat] de medic, căruia în baza Regulamentului prin aceasta i se încredințează mandatul de reprezentant al studențimii române din Budapesta, organizate în cadrele „Societății Petru Maior”.

*Budapesta, din ședința tinerimii universitare române, ținută la 12/25 noi[embrie] 1918. pt. dl notar Sabin Manuilă,
Dr. Eugeniu Savu, notar*

președintele adunării electorale
Bărbați de încredere: Victor Vlad Moise Baltă
***

MONUMENT CENTENAR EMINESCU

O statuie a lui Eminescu, necunoscută,
veghează Viena de aproape un secol

Generații întregi de iubitori ai literaturii au admirat imaginea "Luceafărului" poeziei românești, așa cum a fost întipărită în memoria colectivă de fotografia realizată de Jan Tomáš la Praga, în 1869, pe când Eminescu avea 19 ani, imagine devenită simbol peren.

Statuie semnată Josef Müllner – aflată în *dr. Karl Lueger Platz* – Viena

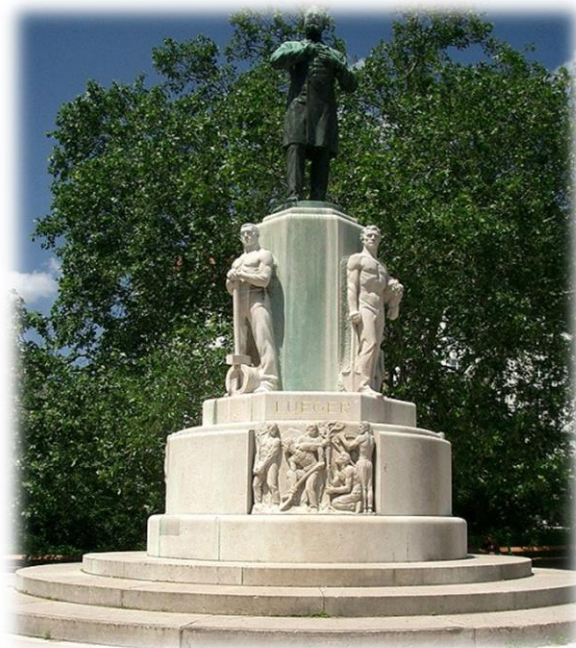
De-a lungul timpului, în numele libertății de creație, mulți sculptori au dăltuit chipul poetului în variate ipostaze artistice, unele îndepărtându-se de portretul iconic arhicunoscut al acestuia, de tiparul angelic al poetului, cum ar fi monumentele dedicate lui

Mihai Eminescu din Montreal, Vevey (Elveția), München, Paris ș.a., în timp ce altele, cele mai multe, reproduc aidoma modelul clasic de frumusețe astrală.

Spre marea noastră bucurie, am descoperit recent în inima capitalei austriece, în imediata apropiere a vechii *Universității*, acolo unde studiasă cu aproximativ 150 de ani în urmă și *Luceafărul*, o statuie necunoscută a lui Eminescu, aflată în *dr. Karl Lueger Platz*, care veghează Viena de aproape un secol.

Mihai Eminescu ?

Este vorba de un memorial dedicat unui faimos "bürgermeister" vienez, dr. Karl Lueger (1897-1910), aflat în apropiere de *Stubenring*, înfățișând un grup de patru personaje ce însoțesc pe Primar. În partea frontală, dreapta, este prezent un personaj tânăr, având chipul inconfundabil al lui Eminescu.

Memorialul dr. Karl Lueger

Dr. Karl Lueger, cel care a avut o relație specială cu conaționalii români, ocrotind comunitatea acestora din Viena, dar și pe frații lor oropsiți din Transilvania, a murit la data 10 Martie 1910. O zi mai târziu, au demarat operațiunile de strângere de donații pentru înălțarea unui monument închinat marelui dispărut. Două săptămâni mai târziu, în *Consiliul Municipal* s-a adoptat o moțiune privind ridicarea unei statui în scuarul din fața noii *Primăriei (Rathaus Platz)*.

În scurt timp, s-a instituit un *Comitet de Inițiativă*, format din cei mai apropiați prieteni ai fostului primar, printre ei: Cardinalul Piffl, consilierul Leopold Kundsckhak și fostul său viceprimar Heinrich Hierhammer. În numai un an, s-a strâns impresionanta sumă de 270 000 coroane (echivalentul a 270 000 de euro).

S-a organizat apoi un concurs, la care s-au înscris 53 de proiecte, prezentate publicului, la 12 noiembrie 1912, într-o sală din "*Palais Schönborn*".

Proiectul câștigător a aparținut lui Josef Müllner, profesor la *Academia de Belle Arte* din Viena. Cea mai mare dificultate pentru *Comitetul de Inițiativă* nu era strângerea de fonduri ci găsirea unei locații corespunzătoare pentru statuie.

S-au ivit însă două impedimente, și anume: s-a susținut că în fața imensei clădiri a *Primăriei (Rathaus)*, nici măcar arhitectul ce a construit-o, Friedrich von Schmidt, nu-și are locul, numai unui singur înalt demnitar îi este permis să aibă statuie: *Împăratul Franz Josef* ! Al doilea impediment: în comparație cu turnul foarte înalt al *Primăriei*, orice statuie ar trebui să aibă dimensiuni colosale, cu o înălțime de minim 18-20 de metri, ceea ce ar descuraja pe orice autor de proiecte.

În această situație, atenția susținătorilor proiectului statuii s-a îndreptat spre o altă locație, situată pe *Ringstrasse*, arteră cunoscută drept "*Via Triumphalis*" a Vienei. Și de data aceasta, locul era rezervat exclusiv ridicării unui monument pentru *Împăratul Franz Iosif I.* Astfel, proiectul s-a împotmolit din nou.

Evoluția total dezastruoasă a *Primului Război Mondial*, precum și prăbușirea *Imperiului Habsburgic*, a rezolvat chestiunea alegerii unei locații fără "*concurență imperială*": *Stubenring* (în prelungirea imperialului *Ringstrasse*).

În anul 1926, scuarul situat în fața *Mănăstirii Dominicanilor* (vis a vis de vechea *Universitate*) purta deja numele *Dr. Karl-Lueger-Platz*.

Dezvelirea memorialului dedicat primarului dr. Karl Lueger a avut loc, după multe tergiversări, tracasări și dispute, la data de 19 septembrie 1926, la acest eveniment participând, printre

alții, membrii *Comitetului de Inițiativă*: Cardinalul Piffl, Leopold Kunschak, Carl Vaugoin, Jodok Fink și Johannes Schober.

Având o înălțime de 4 metri, memorialul este compus din statuia de bronz a dr. Karl Lueger, ridicată pe un pedestal octogonal, din *marmură de Untersberg*, postat pe un soclu cu trei trepte. Pe statuie scrie: "*Fecit 1913-1917/Josef Müllner*" (perioadă care coincide cu realizarea "*Capului lui Siegfried*", având ca model de asemenea chipul lui Eminescu).

În colțurile platformei superioare există patru personaje simbol: un muncitor, un bătrân, o femeie cu copii (văduvă cu copii orfani) și un "*Jugendlicher Landarbeiter*" (tânăr agricultor). Acesta este de fapt Mihai Eminescu !

Dr. Karl Lueger, portret de I. Mayerhofer
(Muzeul de Istorie al Vienei)

Monumentul primarului dr. Karl Lueger din Viena-
Ceremonia de Inaugurare

După cum se constată, complexul statuar inaugurat în septembrie 1926, redând un personaj având înfățișarea poetului nostru, operă artistică finalizată în cursul *Primului Război Mondial*, coincide cu cealaltă creație ce seamănă cu Eminescu, cunoscută sub numele *Siegfried Kopf*, dedicată *”eroului necunoscut al Universității din Viena”*, semnată de același Josef Müllner (operă dezvelită la data de 09.11.1923). Potrivit eminescologului Victor Crăciun, *”Capul lui Siegfried”* prezintă o uluitoare asemănare cu capul lui Mihai Eminescu³⁶, opinie căreia i s-au raliat și alte voci.

”Capul lui Siegfried”, autor Josef Müllner

Asemănarea cu chipul lui Eminescu este izbitoare

Acesta considera că opera artistică amintită, realizată în perioada 1914-1918, este rezultatul venerației studenților români din Viena față de Poet și o manifestare subtilă a respectului lor

³⁶ Victor Crăciun, *” Monument Eminescu la Viena?”*, în *„Adevărul literar și artistic”*, Buc., 1992, nr. 108, 22 mart., p. 3.

față de împlinirea, în aceeași epocă, a 50 de ani de la crearea Societății *„România Jună”*.

În România, reproducerea fotografică a acestei opere de artă, aflată în prezent în curtea cu arcade a noii *Universității din Viena*, a fost publicată în premieră în albumul *”Eminescu, un veac de nemurire”*³⁷, 2 volume de documente și fotografii, sub semnătura lui Victor Crăciun și a lui Ion C. Rogojanu, introducere Al. Piru, subiectul fiind reluat de Julia Maria Cristea³⁸, Nicolae Coande³⁹, Dan Toma Dulciu⁴⁰ etc

”Capul lui Siegfried”, opera artistică amintită mai sus, a stârnit multe controverse, pe fondul unor confruntări ideologice, soldate din păcate cu un act de vandalism și, în final, cu mutarea într-o zonă de protecție, precum și izolarea sa într-un *”sarcofag”* de sticlă incasabilă (2006), acoperit cu texte imprimare pe fețele acestei opere de artă restaurate și transformate într-o creație *”suis generis”*.

³⁷ Albumul a fost tipărit de Editura Minerva, 1990-1991

³⁸ *”Și-acel rege-al poeziei veșnic tânăr și feric...”*, Revista *”Agero”* (<https://www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/CULTURA/Eminescu%20de%20JMC.htm>)

³⁹ Nicolae Coande, *”Vizită la ICR Viena”*, *”Cuvântul libertății”*, 15 dec. 2014; idem, *”Un Siegfried român”*, *”Familia”*, nr.7-8/iulie-august 2015, p. 75.

⁴⁰ Dan Toma Dulciu, *”M. Eminescu Itinerar vienez”*, Viena, 2018, p. 217-222

Sculptorul Josef Müllner (1879-1968)

Obsesia pentru chipul lui Eminescu o regăsim materializată într-o altă statuie a sculptorului Josef Müllner, ridicată în 1937 în orașul său natal, Baden Bei Wien. Monumentul este dedicat eroilor morți în *Primul Război Mondial*, fiind așezat în fața *Bisericii Sf. Ștefan* din localitate.

Din păcate, localnicii nu au apreciat cum se cuvine această statuie, considerând că înfățișarea eroului, aproape nud, este nepotrivită cu ideea de jertfă, cu locul din fața Bisericii.

Pentru noi, însă, statuia aceasta dovedește că atât *”Capul lui Siegfried,”* cât și *Memorialul Eroilor de la Baden* demonstrează o anumită consecvență stilistică, o sursă de inspirație comună, ceea ce înseamnă că *”modelul”* Eminescu este o constantă în creația lui Josef Müllner.

Memorialul dedicat celor căzuți în *Primul Război Mondial* aflat în fața *Bisericii Sf. Ștefan* din Baden Bei Wiena. Autor Josef Müllner (1937)

Am expus aceste detalii în cadrul unei ceremonii desfășurate la data de 21 Octombrie 2018, cu ocazia împlinirii unui an de la plantarea unui vlăstar de tei în *Stadtspark*, provenind din *Parcul Copou*, remarcând faptul că a trecut aproximativ un secol de când această statuie aflată în inima Vienei veghează destinul românesc cu discreție și demnitate. Putem

spune, de asemenea, că *Centenarul României Mari* coincide cu *Centenarul Statuiei necunoscute până în prezent a lui Eminescu*, aflate în capitala Austriei.

Dan Toma Dulciu

MIHAI EMINESCU- 175 ANI DE LA NAȘTERE. DATA ȘI LOCUL NAȘTERII LUI MIHAI EMINESCU

„Astăzi 20 Decembrie, anul 1849, la patru ceasuri și cincisprezece minute evropienești s-au născut fiul nostru Mihai”.
(Gh. Eminovici)

Ne apropiem de 15 ianuarie 2025, când se împlinesc 175 de ani de la nașterea celui mai mare poet român – **Mihai Eminescu**. Am dorit să am o discuție cu inginerul Nicolae Iosub, cel care cercetează, de peste 25 de ani, viața, activitatea și opera „poetului nostru național”, în ceea ce privește data și locul nașterii Poetului, probleme care de-a lungul timpului au suscitată diverse controverse.

Mihai Cornaci: Știu că Dvs. ați făcut cercetări privind data și locul nașterii poetului Mihai

Eminescu, cunoscând că se vehiculează două ipoteze. Dvs. la ce concluzie ați ajuns?

Nicolae Iosub: Într-adevăr se vehiculează două variante privind data de naștere a lui Mihai Eminescu – **20 decembrie 1849** și **15 ianuarie 1850** - și două locuri – **Ipoțești** și **Botoșani** – împărțind pe eminescologi în două tabere. Totul a plecat de la criticul George Călinescu, care, în 1932, a scris monografia „Viața lui Mihai Eminescu”, volum apărut la Editura *Cultura Națională*, București, 1932, în care face o afirmație, care spune că Gh. Eminovici nu putea să consemneze în *Psaltirea* familiei, data și ora nașterii poetului, el fiind plecat la Iași, unde semnează o procură pentru un proces. Am demonstrat că Gh. Eminovici a fost acasă la nașterea lui Mihai și apoi a plecat la Iași, pentru semnarea procurii respective.

M.C. Cum ați demonstrat acest lucru?

N.I. Matei Eminovici afirmă că toți copiii lui Eminovici au văzut și cunoscut această *Psaltire*: „*Într-o Psaltire veche însă, care se păstra din străbuni în casa părinților săi și în care sunt scriși consecutiv autograf de tatăl poetului nașterile tuturor copiilor săi, jos pe pagina 5-a stă scris: «Astăzi 20 Decembrie anul 1849 la patru ceasuri și cinci-spre-zece minute evropinești s'au născut fiul nostru Mihai»*” (Prefață de Matei Eminescu la volumul de Poezii, editat de el în colecția „Biblioteca pentru toți” nr.195-196). Gh. Eminovici scrie în *Psaltire* că Mihai s-a născut la 20 decembrie 1849.

Problema ridicată de G. Călinescu, cum că Gh. Eminovici ar fi fost la Iași, pe 21 decembrie 1849 (miercuri), pentru a semna procura, avocatului Panaite Cristea din Iași, care-i apăra interesele în procesul cu stolnicul C. Bobeică, ce se judeca la Divanul de Apelație, poate fi contrazisă. Gh. Eminovici putea semna acest document și pe 22 sau chiar 23 decembrie, zi în care a fost depus la judecătorie. Gh. Eminovici nu scrie personal actul, ci numai îl semnează, iar semnătura putea fi dată înainte de depunerea actului la Divanul de Apelație: „Giudecătoria ținutului Eșii, secția a II-a. În privire că vechilimea de față este supt adivarata iscălitură dumisale căminarului Gheorghe Eminovici, precum și de față viind în presudsfie

(cancelarie) au mărturisit, apoi în temeiul cererii ce și prin osăbit înscris au făcut, să încredințeze de cătră Giudecătoria potrivit formilor. M. Cațichi, Manu, T. Sigara” (Nr.553, 1849, decembrie 23- Arh. St. Iași, fond Divanul Domnesc, tr.1346, op. 1528, dosar 136, f.64. Original). Această vechilimea este semnată de Gh. Eminovici pe 23 decembrie 1849 (vineri), în fața reprezentantului Divanului Domnesc. Gh. Eminovici putea fi atunci la Iași.

Criticul nu cunoștea modul de circulație a persoanelor, pe distanțe lungi, în zona aceasta și în acea perioadă, când încă nu se dăduse în funcțiune calea ferată Botoșani-Verești-Iași. Conform „Marșrutului Poștal al Moldovei”, transportul corespondenței și persoanelor se făcea cu diligențe trase de patru cai, care se schimbau în stațiile poștale cu alții odihniți. Aceste stații erau dispuse la distanțe de cca. 20 de km una de alta. Între stații se circula cu mare viteză, cu caii odihniți.

„*Drumul Mihăilenilor*” unul din cele cinci „drumuri” ale Moldovei ducea de la Mihăileni (granița cu Austro-Ungaria) prin Botoșani, Lătăi, Hârlău, Podul-Iloaiei la Iași. Cursele erau de trei ori pe săptămână. Diligențele plecau din Mihăileni marțea, joia și sâmbăta la ora 9 dimineața și ajungeau la Iași a doua zi la ora opt. De la Iași plecau spre Mihăileni luna, miercurea și vinerea la ora nouă și ajungeau la Mihăileni a doua zi la ora șase. Din Botoșani spre Iași diligența pleca în jurul prânzului, după ce făcea popas și schimba caii.

Gh. Eminovici putea ajunge la Iași cu diligența, în aproximativ 20 de ore și a putut să fie prezent la Iași pe 22 decembrie 1849, pornindu-se din Botoșani marți, 20 decembrie, după nașterea fiului său, Mihai. Acest lucru nu a fost cunoscut de G. Călinescu, eu fiind un vechi filatelist, cunosc modul de circulație a corespondenței și a persoanelor din acea perioadă.

M.C. Interesantă ipoteza Dvs. Ce mult contează cunoașterea în ansamblu a vieții economice și sociale și interpretarea datelor în corelare cu altele din alt domeniu de activitate! Deci, ați demonstrat că data de naștere a lui Mihai Eminescu este 20 decembrie 1849.

N.I. Mai mult, însuși Mihai Eminescu se înregistrează în registrul Junimii din Iași, în 1871, cu următoarele date: „*Mihail Eminescu - 1849 - Decembrie - 20 - Sf. Ignat - Botoșani*”. Aici el confirmă data de 20 decembrie 1849, scrisă în *Psaltirea* familiei. Mai târziu, în 1864, când Eminescu era „scriitor al cancelariei” la Primăria din Botoșani, a avut prilejul să-și caute și documentul oficial, unde era trecută data și locul nașterii sale: *15 ianuarie 1850, la Botoșani*- „Mitrica de nașteri și botezuri”, aflată în copie la primărie. Eminescu și-a cunoscut tot timpul **data adevărată a nașterii** sale (20 decembrie 1849) dar și **data oficială** trecută în *Mitrică* (15 ianuarie 1850).

M.C. Deci, Mihai Eminescu are două date de naștere?

N.I. Pare de necrezut dar așa este – una reală și alta oficială. Botezul lui Mihai Eminescu s-a făcut pe 21 ianuarie 1850, în Catedrala Uspenia din Botoșani și nașterea a fost consemnată de preot în „Registrul pentru nașteri și botezuri pe anul 1850”: *Născut la 15 Ghenarie 1850, din părinți: Gheorghe Eminovici, proprietar și soția sa Ralu, născută Vasile Iurașcu, care primi Botezul în 21 Ghenarie; s'a numit Mihail având naș pe Dumnea-lui Stolnicul Vasile Iurașcu, Poliția sau Satul, în orașul Botoșani* ”.

Această „Mitrică pentru nașteri și botezuri” era singurul act oficial pentru evidența nașterilor și, la sfârșit de an, situația anuală trebuia trimisă la primărie de către preot. Cum situația nașterilor pe 1849, fusese trimisă la primărie și botezul se face pe 21 ianuarie, anul următor, Gh. Eminovici și preotul convin ca să treacă dată de naștere – 15 ianuarie 1850 – dată trecută în *Mitrică* și care este **data oficială de naștere** a lui Mihai Eminescu, pe care o sărbătorim an de an.

Nu a fost, e limpede, nici confuzie sau eroare și nici alt interes. Explicația este una mai simplă care ține de firescul și pragmatismul relațiilor sociale. Copiii nu se botează mai înainte de două săptămâni decât în cazuri excepționale când aceștia nu sunt viabili, din grija de a nu muri nebotezați. Ori nu a fost cazul lui Mihai. Fiind născut pe 20 decembrie, înainte de sărbătorile de iarnă (Crăciunul, Anul Nou, Boboteaza, Sf. Ioan), nu era timp efectiv pentru

botezul copilului, această problemă fiind lăsată după trecerea acestor sărbători. În același timp, fiind o iarnă grea, de teama de a nu îmbolnăvi noul născut și pentru ca acesta să se întremeze, botezul a fost amânat până pe 21 ianuarie 1850, la o luna de la naștere, așa cum se întâmplă și astăzi, de cele mai multe ori, tot dintr-o tradiție.

Oricum, pentru Gh.Eminovici, data de înregistrare a nașterii avea o mai mică importanță (nu se eliberau acte de naștere), găsind de cuviință, să declare 15 ianuarie, o dată rotundă mai aproape de data botezului. Botezul se face într-o zi de sâmbătă, așa cum se face și astăzi, în lipsa mamei care nu putea intra în biserică mai devreme de 40 de zile de la naștere, urmând ca a doua zi, duminică, Eminovici să facă cumetria împreună cu rudele și prietenii de familie.

M.C. Am înțeles că „*Registrului pentru naștere și botez pe anul 1850*”, se află la Arhivele Statului din Botoșani și, pe anul 1850, sunt înregistrate 11 nașteri, din care trei în ianuarie. Este curioasă o astfel de potrivire.

N.I. La o analiză mai atentă a „*Registrului pentru naștere și botez pe anul 1850*”, care era singurul act oficial al timpului, se observă însă și un paradox: în tot anul 1850 s-au botezat 11 copii (deci cam unul pe lună) dar, în mod surprinzător, în luna ianuarie au avut loc trei botezuri. La nr. 3 din registru este trecut *Mihail Eminovici*. Primul copil, o fetiță este născută pe șase *ghenari* (vineri) și botezată la șapte zile, pe 13 *ghenari* (vineri); al doilea copil este născut pe zece *ghenari* (marți) și botezat la șase zile (!) pe 16 *ghenari* într-o luni și în fine Mihai Eminescu pe 21 *ghenari* (sâmbătă). Este curios faptul că cei trei copii sunt născuți într-un interval de 9 zile, ceea ce ne dă de gândit. Aceasta mă face să cred că numai datele de botez sunt cele adevărate, unele din cele 3 date de naștere sunt fictive. Cu siguranță unii dintre copii erau născuți și înainte de Anul Nou (în decembrie) și numai când se prezentau la botez erau înregistrați de preot în registru. La sfârșit de an preotul prezenta la primărie o situație centralizată și aceștia trei nefiind încă botezați și neînregistrați în *Mitrică*, nu au putut fi trecuți. Chiar datele de botez foarte apropiate de datele de naștere dau de gândit, deoarece nu se

botezau copii la șase zile de la naștere decât dacă erau copii bolnavi. Ori, cel puțin în cazul lui Mihai, nu a fost această situație.

M.C. Dar cu locul nașterii lui Mihai Eminescu, cum rămâne: la Botoșani sau la Ipotești?

N.I. În *Registrului pentru naștere și botez pe anul 1850*, apare „*Poliția sau Satul, în orașul Botoșani*”. Aici locuia familia lui Gh. Eminovici, în iarna anului 1849-1850, în casa cumpărată de Raluca Eminovici și renovată de Gh. Eminovici, având condiții bune de locuit pe timp de iarnă. Oricum, la Ipotești era o activitate mai redusă, casa fiind veche și răcoroasă, familia se muta la Botoșani, pe timpul iernilor. Mai mult, în 1850, moșia Ipotești era în litigiu cu vânzătorul din cauza neachitării ratelor restante, ea fiind scoasă la mezin de autorități. Confuzia locului nașterii lui Mihai, pleacă de la T. Maiorescu.

Titu Maiorescu, la fel ca toți ceilalți junimiști, știau de la Eminescu că s-a născut pe 20 decembrie 1849, dată care apare și în ediția de **Poezii**, din 1883. La îndemnul lui Maiorescu, absolventul facultății de litere din București, N.D. Giurescu, face o deplasare la Ipotești pentru a afla data și locul nașterii poetului. Cum singur nu găsește nimic, apelează la prefectul județului Botoșani, G. Cerchez, care primește de la Mănăstirea Agafton răspunsul că Eminescu s-a născut Botoșani. Giurescu se deplasează la Catedrala Uspenia din Botoșani, unde, „Am căutat pe preotul Dimitrie și după răscolirea câtorva *groase volume*, prăfuite de vreme, în care erau trecute numele tuturor botezaților de „Dumnea-lui Preotul Iconom Ion Stamati, acum răposat, începând cu a. 1832, am găsit în „*metrica*, partea I de nașteri și botezuri”, următoarele rânduri, pe care le dau în exactă transcriere: „Născut la 15 Ghenarie 1850, din părinți: *Gheorghe Eminovici*, proprietar și soția sa *Ralu*, născută *Vasile Iurașcu*, care primi Botezul în 21 Ghenarie; s'a numit *Mihail* având naș pe Dumnea-lui Stolnicul Vasile Iurașcu”, concluzionând că: „rămâne (așa dar) cu totul sigur că Eminescu s'a născut în Botoșani, în ziua de 15 Ianuarie 1850. N. D. Giurescu”. După cum se poate observa, Giurescu nu consemnează locul nașterii Poetului, deși era consemnat în Mitrică.

Asta a dus la diverse interpretări din partea eminescologilor.

Analizând din punct de vedere logic toate aceste documente și afirmațiile, privind data de naștere a poetului Mihai Eminescu, atât de disputată și controversată din partea eminescologilor, ajungem la concluzia, întărită de înscrieri și declarații, că cel mai mare și iubit poet al românilor s-a născut de Sf. Ignat, la 20 decembrie 1849, la Botoșani, așa cum însuși declarase de mai multe ori.

M.C. Va mulțumesc pentru lucrurile interesante pe care le-am discutat!

A consemnat Mihai Cornaci, Botoșani

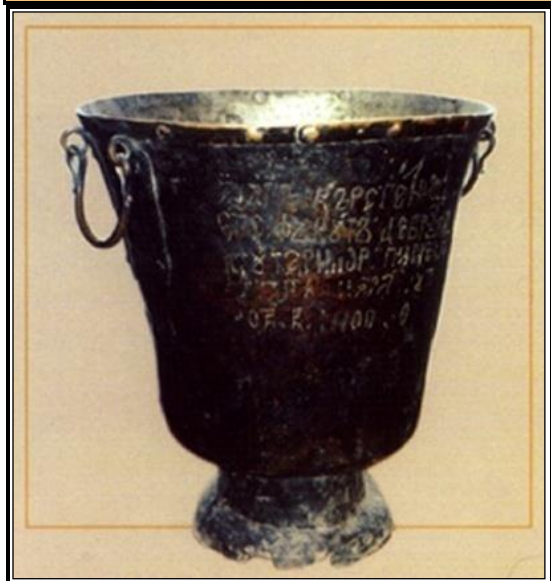
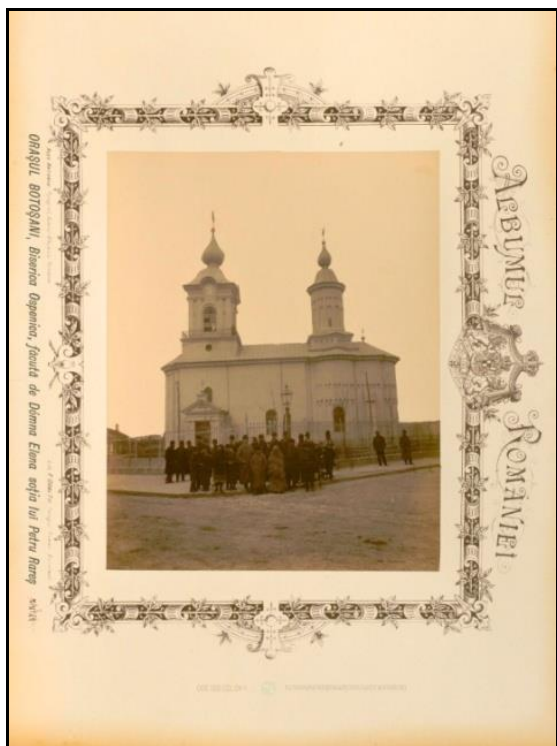

Raluca și Gheorghe Eminovici, picturi de Anton Zigri

Mihai Eminescu- Pictură de Mișu Pop

Catedrala Uspenia Botoșani și cristelnița în care a fost botezat Mihai Eminescu

CURGEREA PROFETICĂ a ÎNȚELEPCIUNII lui EMINESCU

„SĂMÂNȚA din care a răsărit acest POPOR e NOBILĂ, și poporul nu va pieri decât atunci când ROMÂNII vor uita NOBLEȚEA seminției lor!”
(Mihai Eminescu- Opera politică, I, 305)

„Un caracter drept, viteaz și generos se moștenește

și e o mare calitate politică, pe când inteligența se poate recruta din tot ce produce mai bun o generație, ea e aliata naturală a acestor caractere, dar din nefericire nu se moștenește cu atâta siguranță.”

(Mihai Eminescu- Opere politice,II,242)

În studiile, în articolele, în poezia, proza și dramaturgia eminesciană, respectiv în întreaga sa OPERĂ, Mihail Eminescu a scris cu jertfa viații sale cele mai sublime pagini despre sufletul românesc! „Adevăr – tot ce este are rațiunea de a fi!” (Mss. 2267, f. 31)

Contribuția sa la istoria vieții spirituale dacoromâne este aproape de neegalat în metafizica și mistică sofianico-carpatină, adâncind spiritualitatea în lumea duhului valah ortodox ca istorie și eternitate pe toate planurile armoniei cosmice, astfel că Neamul și Cultura sa care coboară din eternitate, nu mai pot fi oprite niciodată ci merg în eternitate și ROMÂN în eternitate!

„Adevăr, aur? – După aur aleargă toți, de adevăr fug toți.” (apud Conv. lit.,an.XIV,1988,nr.1)

Vremea eternității dacice nu-i o scurgere istorică, ci o CURGERE metafizico-mistică a DĂINUIRII!

Astfel, Neamul nostru rămâne prin Geniile și Profeții lui în eternitate fiindcă și el participă, în felul lui spiritual, la eternitatea ființei, la împlinirea legii dumnezeiești - IUBIREA.

„Amiciția se-ntemeiază pe stimă, prin urmare pe calități ale sufletului.” (Mss 2258, f. 163)

În era eternității, Omul religios a fost creat liber asemeni Nașterii lui Dumnezeu din absolutismul și veșnicia iubirii Sale, asemeni Geniului, asemeni Mysticului, asemeni Profetului.

„Argumentele ad hominem nu probează niciodată nimic.” (Opera politică, II, 298)

După pierderea Paradisului de către primul Om, prin DRAGOSTEA Sa, Dumnezeu S-a revelat Neamului pelasgo-traco-get, prin Fiica lui sublimă MARIA-VLAHERNA-CARPATINA, alegând-O să primească pe HRISTOS – Mântuitorul omenirii, Care lucrează în lume prin creștinătate.

Metafora, rima au dat splendoare armoniei lirice, iar versul slovei a însuflețit universul!

„Armonie – toate sunt ecuațiune. Orice moment în viața universului e ecuațiunea momentului următor. Orice moment prezent e ecuațiunea momentului trecut.” (Mss. 2267,f. 82)

IISUS Mântuitorul rămâne mereu în lume prin creștinătate, înflorind și rodind spiritualitatea creștină prin HARUL Duhului Sfânt, între Aleșii Săi dintre FIII Neamului binecuvântat.

„Artele și literatura frumoasă trebuie să fie oglinzi de aur ale realității în care se mișcă poporul, o coardă nouă, originală, proprie pe bina cea mare a lumii.” (Opera politică, I, 34)

EMINESCU a fost, este și va rămâne întru eternitatea Ființei Neamului fiindcă prin jertfa sa spirituală-Cuvântul și prin sacrificiul creației sale profetico-filocalice, IUBIREA – OSIA traco-getă întru Dumnezeu și Neamul său este întotdeauna PREZENT!

Jertfa DĂRUIRII sale a fost prelinsă din Tradiția milenară a Neamului unde VORBIREA lucrurilor era GRAIUL Cuvântului întru Sabie și Cruce, stârnind *„sângerosul război nevăzut al cuvintelor”* în vremea jurnalistică a *„Timpului”*.

Înrolarea lui Eminescu întru vibrația lirică a înregimentărilor estetice, cât și a menirilor filosofice, știind că TĂCEREA nu va fi o taină a veacului ce va să vină, a urnit piatra ce pecetluia Cuvântul-grai, a cărui bătaie a inimii suflă unde vrea după maiestatea ființială a LOGOSULUI.

„Un caracter drept, viteaz și generos se moștenește și e o mare calitate politică, pe când inteligența se poate recruta din tot ce produce mai bun o generație, ea e aliata naturală a acestor caractere, dar din nefericire nu se moștenește cu atâta siguranță.” (Op. politice, II, 242)

La țărmlul mării inimii profetului Eminescu a răsărit pentru totdeauna Lumina credinței și a dragostei pentru ADEVĂRUL Cel Viu și pentru GLIA strămoșească, ALTARE pe care le-a slujit prin tot ceea ce a vrut să-i încredințeze Bunul Dumnezeu: cu toiagul

adâncimii cuvântului scris, cu Harul luminării, prin profunzimile și inspirația gândului înaripat, până la ultima fărâmbă cerească de omenesc, de Lumină lină și de civilizație cosmică.

„Civilizația adevărată a unui popor consistă nu în adoptarea cu deridicată de legi, forme, instituții, etichete, haine străine. Ea consistă în dezvoltarea naturală, organică a propriilor puteri, a propriilor facultăți ale sale. Nu există o civilizație umană generală, accesibilă tuturor oamenilor în același grad și în același chip, ci fiecare popor își are civilizația sa proprie, deși în ea intră o mulțime de elemente comune și altor popoare.” (Opere politice, II, 374)

În DACIA Voievodului liric Mihail EMINESCU – LIMBA ROMÂNĂ, poeziile EMINenței sale se cântă în Sat, pe Câmp, pe Dealuri, în Munți, în Biserică, în Codrii, la Izvoare, în Cetate, în Duh și în Dor, creând astfel o cântare nouă, adeseori Demiurgul psalmodiind și inventând mai întâi muzica și în urma partiturilor ei de lumină, înflorind și înmiresmând COROLA cuvântului.

„Geniul? – A doua creațiune a lumii prin artă.” (apud Tribuna, an. XIII, 1909, nr. 129)

Pentru întreaga personalitate a Profetului, Trecut-Prezent-Viitor, pentru esența artei și a gândirii lui, cromatica în care și-a înmiresmat toate petalele cugetului, flutură gândul-cuvânt - agrăire ce se desprinde din întreaga sa Operă, gând-cuvânt-faptă că valoarea umană a vieții e în frământătura și în dospirea crescândă a aluatului existenței, în marea existență omenească.

„Educațiunea e cultura caracterului, cultura e educațiunea minții.” (apud Răsunetul cultural, I, 1925, nr. 4)

La marele Vizionar gândul, cuvântul, fapta întrupau valoarea vieții, ca și a artei, căci arta e expresia nobleței vieții, nu e o valoare logică, legată de mecanismul nostru intelectual, ci o VALOARE mistică născută dintr-o ENTITATE absolută, dumnezeiască, în care sufletul și existențele dimprejur, natura întregă, gândurile, graiurile, actele noastre despre Viață și despre VIAȚA Vieții – Dumnezeu, sălășluiesc și se cuminecă în aceeași divină ARMONIE.

„În seninul, în liniștea adâncă sufletească,
acolo vei găsi adevărata, unica
FRUMUSEȚE!” (Odin și Poetul)

Mihail Eminescu rămâne un POET,
GÂNDITOR, ÎNTELEPT prin chipul în care și-
a realizat GÂNDIREA în CURGEREA lui de
fiecare zi, un PROPĂVĂDUIȚOR în fiecare
gând, în fiecare gest, în fiecare cuvânt scris.

GENIUL acesta, fiind din gena marilor
sacerdoți ai spiritualității trace, poeți
întotdeauna, sunt aceia care, prin imaginea lor
strălucită despre lume și prin vibrarea lirică a
gândului, au știut întotdeauna să acorde
inspirației lor și MANTIA de solemnitate
prestigiului religios.

„SĂMÂNȚA din care a răsărit acest POPOR e
NOBILĂ, și poporul nu va pieri decât atunci
când ROMÂNII vor uita NOBLEȚEA seminției
lor!” (Opera politică, I, 305)

Între Profetii Neamului nostru peloasgo-traco-
get, El e cel dintâi ce ni se adresează și nouă;
uneori chiar, numai nouă. Între popoarele cu
idealuri diferite și care și-au trăit civilizația
alături numai în spațiu, nu și în timp,
Clarvăzătorul nostru e cel dintâi care a
înromânit Cultura Duhului.

„NAȚIUNEA, STÂNCĂ! GENERAȚII – RÂU,
OAMENII VALURI!” (Mss. 2254, f. 28)

În haina lui maiestuasă de Rege al Poeziei, de
Misionar al Cunoașterii, Profetul EMIN a
cutreierat universul Culturii, iar înaintea lui, ca
niște vizionari magi, Cărțile sale au deschis
inimile sufletelor frumoase și ușile împărătești
ale caselor noastre deosebit de ospitaliere.

Continuăm să nu acordăm atenția cuvenită
operei sale jurnalistice extraordinare ca și
conținut profetic și absolut naționalistă, izvorâtă
dintr-o enormă iubire de moșie și de tradiție pur
românească imposibil de egalat de orice alt om
de cultură român !

„Iubirea de PATRIE e pururea și
pretutindenea iubirea TRECUTULUI; PATRIA
vine de la cuvântul „PATER” și numai oamenii
care țin la instituțiile părinților lor, la petecul
de pământ sfințit de sîngele părinților pot fi
PATRIOTI!” (Opera politică, II, 328)

Oare cum am ajuns în acest moment să ne fie
frică să ne considerăm ”patrioți ” și, mai ales,
să aducem la prezent tot ceea ce a creat unitatea
neamului nostru în vremuri de mari frământări
sociale ?!

Să fie acesta motivul pentru care opera
jurnalistică a acestui inegalabil Român rămâne
o amenințare suficient de actuală și astăzi când,
din păcate, evenimentele se aseamănă până la
identitate ?!

Înțelepciunea lui Eminescu s-a adăugat
CURGERII noastre ca popor în DĂINUIREA
sa spirituală!

„Trecut-au secolii negri, cu coasele de foc/
Cosit-au generații... Națiunea stă pe loc!/
Trecut-au Nordul rege cu aripa-i de ger,
Românul stă în locu-i, ca muntele de fier!// Și-n
planu-Eternității României-s un popor/
Cum e un SOARE numai prin mările de nor,
Cum e un principiu numai în firele adînci,
Cum sunt în fundul mării tari creștete de stînci!”
(Mureșanu)

Mihail Eminescu – „SUMA LIRICĂ DE
VOIEVOZI”!, cum îl gratula Socrate al nostru,
PETRE ȚUȚEA, a redat pururea
DEMNITATEA românilor, a iubit Biserica
Ortodoxă a Neamului – „MAMĂ a Patriei
române!”, iar în sufletul său frumos plin de
iubire și dor, Regele Poeziei a încoronat-o pe
MARIA – VLAHERNA – CARPATINA,
CRĂIASĂ a Cerului și a Pământului.

Eminescu s-a născut ca natură a Geniului după
voia Duhului, de aproape sau din depărtări,
înfruntând ca Om deplin Viața pe care și-a
bătătorit-o ca pe un drum de țară, înflorind în
spiritul existenței sale ca o AURORĂ de extaz
pe nesfârșitul șes al gândului, pe piscul lui
zămislit către Cer.

”Te-au slăvit în cărți și în poeme/ și te-au
înălțat iconostas,/ ca să fulgeri tânăr peste
vreme,/cu vecii de cremene sub pas.// Te-au
crezut: gigantic Sfarmă -Piatră/care sparge
piscul vișoros,/și fierar înfierbântând, pe
vatră,/vorbele călitate sub baros.// Împărat, ți-au
scris pe tâmpile steme./Făt-Frumos, ți-au pus în
mâini hanger./ Și-au cules, din pana ta,
blesteme,/viscole și răzvrătiri în cer...// Ci
netrebnic, eu adulemec zării/ pașii tăi pe unde

*te-au fost dus/ și-nsetat pe drumurile Țării/
dibui urma ta de blând Iisus.”(Radu Gyr-
Balade, Ed. Lucman,2006)*

12 ianuarie - 2025

Tuturor Fiicelor – Fiilor ROMÂNIEI EMINESCIENE!

Prof. dr. **Gheorghe Constantin NISTOROIU**

DIN NOU DESPRE „PENIȚELE EMINESCU”

În urmă cu câțiva ani, binecunoscutul eminescolog Dan Toma Dulciu scria pentru prima dată despre „penițele Eminescu”, într-un articol însoțit, printre altele, și de o imagine reprezentând cererea de patent depusă de producători.

Potrivit autorului, aceasta constituie „prima marcă de comerț „Eminescu”, înregistrată de Iancu Șaraga și Sigmund Schwartz, pentru comercializarea penițelor Eminescu. Conform Jurnalului 7277/1914, se acordă dreptul de a se folosi numele poetului pentru „penițe patent Eminescu”, marcă reîntabulată la OSIM, în anul 1932”^[1].

Recent, pe o rețea de socializare, a fost scoasă la vânzare o cutie cu câteva „penițe Eminescu”, prilej cu care au fost postate mai multe fotografii, atât cu ambalajul, cât și cu penițele aferente.

Așa cum se poate constata din imaginea publicată în articolul domnului Dan Toma Dulciu, potrivit Procesului Verbal întocmit cu ocazia solicitării cererii de patent rezultă că

„Astă-zi, 28 noiembrie 1914, s'a prezentat Dlor Iancu Șaraga și Sigmund Schwartz, cerând cu petiția înreg. la N. 12215/914, întăbularea prezentei mărci de fabrică. În consecință, conform Jurnalului N. 7277/914, s'a alipit un exemplar în registrul respectiv la fila N. 205/1”.

Iancu Șaraga, născut în 1876, în binecunoscuta familie de librari (tatăl său, Natan, fiind văr primar cu frații Samoil, Elias și Aizic Șaraga), a urmat calea înaintașilor, intrând de foarte tânăr să învețe profesiunea în librăria „Frații Șaraga” din Iași. În 1894 acesta a plecat la București, pentru a conduce alături de Aizic, cel mai tânăr dintre frații Șaraga, sucursala din Capitală a

Librăriei „Șaraga”, librărie situată pe strada Fântânei, aproape de Liceul „Sf. Sava”.

În anul 1900 Iancu Șaraga înființează o editură proprie, „tipărintă hărți, reușite tablouri cu subiecte istorice, albume naționale, fotografii prilejuite de felurite comemorări, material didactic, după cum pentru întâia oară la noi, a dat la iveală

numeroase serii de cărți poștale ilustrate cu chipurile membrilor Familiei Regale, ale scriitorilor, artiștilor, locuitorilor din diferite părți ale Țării, în pitorești costume naționale, ca și «vederi» ale frumuseților României, care fiind mult răspândite, chiar peste hotare, au înfăptuit nu numai operă de popularizare, dar și o reală propagandă națională”^[2]. Aici îl are ca principal colaborator pe Sigmund Schwartz, un personaj cu caracter opus lui, dar care îl completa în mod minunat.

În anul 1914 cei doi colaboratori se asociază, punând bazele uneia dintre cele mai

însemnate întreprinderi din țară cu profil de papetărie, librărie și editură de tablouri, calendare, cărți poștale ilustrate, cunoscută sub

denumirea de Asociația „Șaraga & Schwartz”. În același an, aceștia solicită și obțin, așa cum am văzut mai sus, dreptul de a folosi numele poetului Mihai Eminescu pentru producerea și comercializarea „penițelor Eminescu”.

Numele lui Iancu Șaraga și Sigmund Schwartz adaugă vechii faime a familiei Șaraga un nou renume printre negustorimea românească. Cei doi asociați nu numai că intră în legături comerciale cu toți librarii din țară, dar își diversifică activitatea, preluând, în 1919, de la moștenitorii lui Ioan V. Socec, conducerea „Societății Anonime Socec & Co.” (pe care o extind la 11 sucursale față de 3, câte avea la preluare), înființând „Galeriile Lafayette” și ridicând în centrul Bucureștilor un magazin universal de vaste proporții (1929) sau preluând și modernizând Librăria „Universala” - Alcalay (fondată de Leo Alcalay). Mai adăugăm și numeroasele colecții inițiate de aceștia („Biblioteca pentru Toți”, „Biblioteca Noastră”, „Colecția Hamangiu”, „Colecția Legilor României”), participări la expoziții („Expoziția Târg volantă”, organizată de către Uniunea Camerelor de Comerț din România - 1927, „Expoziția Industrială din Parcul Carol I” – 1935, „Expozițiile Cărții” din cadrul Lunii Bucureștilor) ș.a.

Dar să revenim „à nos moutons”, adică la „penițele Eminescu”. Din păcate, nu avem prea multe detalii privind producerea și comercializarea acestora, necunoscând nici măcar numărul total de penițe fabricate. Însă „apariția” cutiei amintite la începutul articolului ne permite efectuarea câtorva comentarii referitoare la „penițele Eminescu”.

Astfel, cutia în care au fost comercializate aceste penițe are reprodușă pe capac cea de-a treia fotografie a poetului Mihai Eminescu, fotografie realizată în 1884, în studioul lui Nestor Heck de la Iași. De reamintit că originalul acestei imagini, din care a fost „decupat” Eminescu, la cererea prietenilor cu care s-a fotografiat, îi includea pe profesorul A.C. Cuza, compozitorul Wilhelm Humpel și poetul Petru V. Grigoriu.

Pe cele patru fațete laterale ale cutiei, având pe fond tricolorul românesc, au fost tipărite, pe mai multe rânduri, următoarele inscripțiuni: sus

- PATENT / Ș&Ș / 104 E.F. / MARCĂ DEPUȘĂ; stânga - PENIȚE PATENT M. EMINESCU / 104 E.F.; jos – PENIȚE / PATENT / EMINESCU; dreapta – PENIȚE PATENT M. EMINESCU / MARCA DEPUȘĂ / 104 E.F.

Penițele au fost realizate din oțel nichelat, prezentând pe partea exterioară următoarele mențiuni: PENIȚE PATENT / M. EMINESCU / 104 EF și π EP 0. Lungimea unei penițe este de 40 mm, o cutie conținând 100 de bucăți.

De precizat că, pe modelul „penițelor Eminescu”, ulterior au fost realizate și alte penițe, precum „Penițe patent George Coșbuc” (posibil de către aceeași asociație „Șaraga & Schwartz”), „Penița Regina Elisabetha”, „Penițe Regina Maria”, „Penițe Voevodul Mihai”, ultimele trei fiind creația renumitei companii germane „Brause & Cie” din Iserlohn (North Rhine Westphalia).

PS. *Mulțumiri pentru deosebita amabilitate colecționarului Cristian Caraman, care mi-a pus la dispoziție materialele necesare întocmirii prezentului articol.*

^[1] Dan Toma Dulciu - „Penițe Eminescu”. Incursiune în domeniul mărcilor de comerț inspirate de numele poetului (vezi https://www.academia.edu/28255608/Peni%C8%9Bele_Eminescu.pdf)

^[2] Ioan Massoff - „Strădania a cinci generații, Monografia familiei Șaraga”, Biblioteca Evreească, București, 1941

Dr. Ionel NOVAC
București, 15 Ianuarie 2025

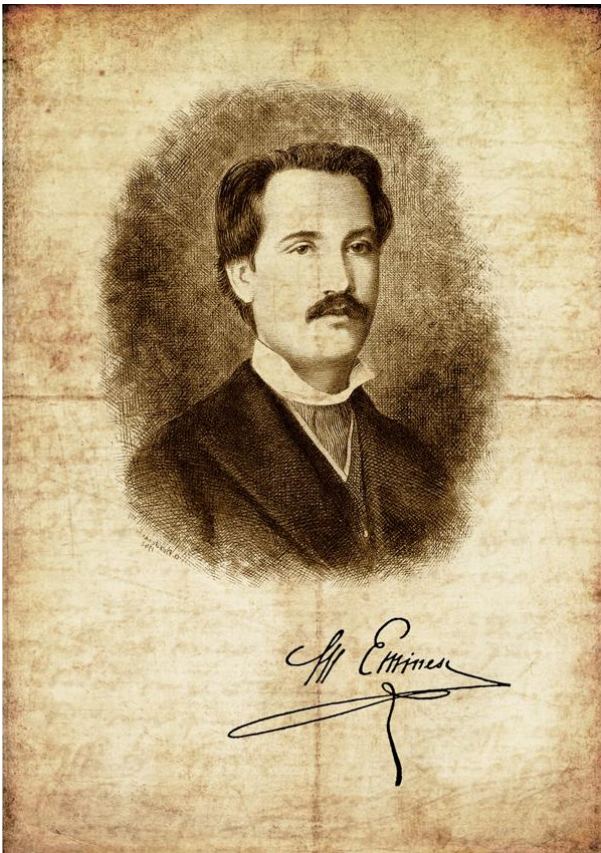
Trofeul Rădăcini la Gala Eminescu – Oradea,
2024

DIN DOR DE MIHAI EMINESCU - GENIU UNIVERSAL

Din dor de Mihai Eminescu, în anul cultural Eminescu, 2025, aducem un profund omagiu celui ce este oglinda sufletului Românilor, dedicat celei mai mari personalități a culturii române.

Cel ce avea chipul unui „înger frumos, pe fruntea căruia era scris semnul Dumnezeirii”, cel ce-a visat „visul vieții cel chimeric”, când viața îi părea „un basm pustiu și urât”, cel care a revărsat „gândirea-i fără margini peste marginile lumii”, semănând lumină din „tainica-i simțire”, cel care, prin menirea de geniu, n-a fost fericit și n-a putut „face fericit pe cineva”, acesta este marele Eminescu al cărui nume „a scăpat de noaptea uitării”, el fiind un simbol al eternității.

Iată portretul făcut de Ioan Luca Caragiale lui Eminescu, în articolul publicat în „Nirvana”, la 20 de ani de la moartea poetului: „*Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari, negre, o frunte înaltă și senină, niște ochi mari la aceste ferestre ale sufletului se vedea că cineva este înlăuntrul, un zâmbet blând și adânc, melancolic. Avea aerul unui sfânt*

tânăr, coborât dintr'o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri vii, torturătoare.... Era un om de o superioară înzestrare intelectuală; rareori a încăput într-un cap atâta putere de gândire.”

Figura lui Eminescu impresiona la apariția sa în lume, prin această frumusețe fizică extraordinară. Autoportretul poetului apare în nuvela sa „Cezara”: „*O frunte naltă și egal de largă asupra căreia părul formează un cadru luciu și negru stă așezată deasupra unor ochi adânciți în boltele lor și deasupra nasului fin, o gură cu buze subțiri, o bărbie rotunjită, ochii mulțumiți, cum am zice, de ei înșii privesc c-un fel de conștiință de sine care-ar putea deveni cutezare, expresia lor e un ciudat amestec de vis și rațiune rece.”*

Este reluarea portretului din nuvela „Sărmanul Dionis” scrisă de Mihai Eminescu: „*Părul numai cam prea lung curgea în vițe până pe spate, dar uscăciunea neagră și sălbatecă a părului contrasta plăcut cu fața fină, dulce și copilărească a băietanului.”*

Suflet al poporului român, Eminescu a ridicat spiritualitatea românească pe culmile perfecțiunii, opera sa fiind esența acestei spiritualități. Poetul și-a propus în tinerețe să ridice un „palat poeziei și altul dramei” ce avea ca scena istoria poporului nostru. Eminescu a ridicat un templu în literatura română, opera sa fiind „Ave Maria” în literatura universală. Geniu românesc, Eminescu a pătruns pe cale universală în sufletele iubitorilor de poezie, grație profunzimii și armoniei versurilor sale. Opera sa poartă pecetea eternității, prin strălucirea imaginilor artistice și profunzimea cugetării.

Mesajul său liric se materializează în esențe umane de încântare și înfiorare în fața frumuseții, sensibilității și armoniei poeziei sale, căci adâncurile sufletești ale poetului uimesc mereu, prin acel inefabil și mister ce-nvăluie ființa ce-a creat o opera nemuritoare.

Eminescu a armonizat ritmurile naturii cu ritmurile inimii sale care a încetat să bată prea devreme. Cuvântul în poezia sa are o magie unică, irepetabilă. Starea de vibrație ce ne-o dă

trăirea estetică, citindu-i versurile, face să ne transpunem în universul mirific al poeziei sale.

Poetul a trăit într-un timp și un spațiu doar al său, cel poetic, cunoscând starea de poezie, stare ce ni se transmite și nouă, prin trăirea estetică. Eminescu va rămâne în conștiința poporului nostru ca un suflu viu, căci spiritul eminescian este veșnic, veghind asupra noastră din spații astrale.

Eminescu era conștient de valoarea universală a operei sale, de aprecierea ei prin timp și spațiu, așa cum se reflectă în poezia „Numai poetul”: Iată versurile:

*„Numai poetul
Ca păsări ce zboară
Deasupra valurilor
Trece peste nemărginirea timpului,
În ramurile gândului,
În sfintele lunci
Unde păsări ca el
Se-ntrec în cântări.”*

(Numai poetul)

Adesea, ne întrebăm de ce ne este așa de dor de Eminescu. Simțim, noi, adevărații Români, un „dor dureros de dulce” de Eminescu? Dorul de acest genial poet este ca dorul de un frate mai mare, plecat prea devreme dintre pământeni, este un dor de un prieten drag ce ne știe suferințele și toate durerile, visele și speranțele.

Multora le este foarte dor de chipul lui visător de student, transfigurat de puritatea gândirii și simțirii sale, de chipul unui tânăr înflăcărat de mari idei și sentimente. Am vrea să știm, să simțim tot farmecul ce-l răspândea ființa lui reală, tonalitatea și inflexiunile vocii sale, mersul lui avântat sau doar de om ce meditează, pierdut în sine, vibrația sufletului său plin de iubire, gesturile sale și mai ales toate acele porniri pline de entuziasm, acele acțiuni puse-n slujba poporului care a dat acest geniu inegalabil.

Mihai Eminescu era o fire veselă, îi plăcea să cânte și avea o voce foarte frumoasă. Dar viața nu a fost blândă cu el și a cunoscut multe dezamăgiri, multă suferință. Ne este dor de cel ce a scris poezia cutremurătoare „Ce suflet trist”, definindu-se pe sine, dar și pe noi, căci ne regăsim în acele versuri, poetul purtând povara

unui destin nefericit, al său și al neamului său, pentru care a luptat cu condeiu, el fiind promotorul unor idei progresiste.

*„Ce suflet trist mi-au dăruit
Părinții din părinți,
De-au încăput numai în el
Atâtea suferinți?
Ce suflet trist și făr-de rost
Și din ce lut inert,
Că, după-atâtea amăgiri
Mai speră în deșert?*

*Cum nu se simte blestemat
De-a duce-n veci nevoi?
O, valuri ale sfintei mări,
Luați-mă cu voi!”*

(Ce suflet trist)

Ne este dor de cel care ar fi putut face mai mult pentru țara sa, dacă nu pleca prea devreme la îngeri. În imaginația noastră, îl vedem pe Mihai Eminescu cu zâmbetul lui dulce, pe buzele-i atât de frumoase, cu privirea tandră, arzătoare sau îndurerată, cu lumina chipului său, unică, irepetabilă. Cum să nu ne fie dor de cineva pentru care avem o iubire aparte?

Dacă nu vine la chemarea dorului nostru, înseamnă că undeva, acolo sus, este iubit. Noi rămânem să dorim ca și el României „la trecutul mare, mare viitor” să vedem cum „izvorăsc din veacuri stele una câte una” și să admirăm luna ieșind „din codrii” sau „a lacului văpaie”, să simțim „flori de tei înmiresmate”, să ascultăm și pentru el „aspru cânt al mării” și chiar să ne dorim ceea ce spune poetul:

*„Mai am un singur dor:
În liniștea serii,
Să mă lăsați să mor,
La marginea mării,
Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Pe-ntinsele ape,
Să am un cer senin.*

*Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voi sicriu bogat,
Ci-mi împlețiți un pat
Din tinere ramuri.
Și nime-n urma mea
Nu-mi plângă la creștet,
Doar toamna glas să dea*

Frunzișului veșted.
 Pe când cu zgomot cad
 Izvoarele-ntruna,
 Alunece luna
 Prin vârful lungi de brad.
 Pătrunză talanga
 Al serii rece vânt,
 Deasupra-mi teiul sfânt
 Să-și scuture creanga.
 Cum n-oi mai fi pribeag
 De-atunci înainte,
 M-or troieni cu drag
 Aduceri aminte.
 Luceferi, ce răsar
 Din umbră de cetini,
 Fiindu-mi prieteni,
 O să-mi zâmbească iar.
 Va geme de patemi
 Al mării aspru cânt...
 Ci eu voi fi pământ
 În singurătate-mi.”
 (Mai am un singur dor)
 În această elegie sunt adunate toate elementele naturii care au format cadrul liric al poeziilor sale: marea, cerul, codrul, izvoarele, luna, luceferii, brazi etc.
 Ele s-au păstrat în suflet încă din copilărie:
 „Fiind băiet păduri cutreieram
 Și mă culcam ades lângă izvor,
 Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam
 S-aud cum apa sună-ncetișor:
 Un freamăt lin trecea din ram în ram
 Și un miros venea adormitor.”
 (Fiind băiet păduri cutreieram)
 Aici a îndrăgît pădurea ce apare personificată în poezia „O, rămâi...”
 „O, rămâi, rămâi la mine,
 Te iubesc atât de mult!
 Ale tale doruri toate
 Numai eu știu să le-ascult;
 În al umbrei întuneric
 Te asemăn unui prinț,
 Ce se uit-adânc în ape
 Cu ochi negri și cumiști;
 Și prin vuietul de valuri,
 Prin mișcarea naltei ierbi,
 Eu te fac s-auzi în taină
 Mersul cârdului de cerbi;
 Eu te văd răpit de farmec
 Cum îngâni cu glas domol,
 În a ape strălucire

Întinzând piciorul gol
 Și, privind în luna plină
 La văpaia de pe lacuri,
 Anii tăi se par ca clipe,
 Clipe dulci se par ca veacuri.
 Astfel zise lin pădurea,
 Bolți asupra-mi clătînând;
 Șuieram l-a ei chemare
 Și-am ieșit în câmp râzând.
 . Astăzi chiar de m-aș întoarce
 A-nțelege n-o mai pot...
 Unde ești, copilărie,
 Cu pădurea ta cu tot?”
 (O, rămâi...)
 Ținuturile natale i-au rămas în suflet:
 „N-oi uita vreodată, dulce Bucovină,
 Geniu-ți romantic, munții în lumină,
 Văile în flori,
 Râuri resăltânde printre stânce nalte,
 Apele lucinde-n dalbe diamante
 Peste câmpii-n zori.”
 (La Bucovina)
 Își dorea să revină să revadă cum scrie: „...natale mea vâlcioară/Ce unduia în flori” din ținuturile de vis ale Țării de Sus. Aici, a văzut frumusețea lacului, redată în versuri picturale:
 „Lacul codrilor albastru
 Nuferi galbeni îl încarcă;
 Tresărind în cercuri albe
 El cutremură o barcă.
 Și eu trec de-a lung de maluri,
 Parc-ascult și parc-aștept
 Ea din trestii să răsară
 Și să-mi cadă lin pe piept;
 Să sărim în luntrea mică,
 Îngânați de glas de ape,
 Și să scap din mână cârma,
 Și lopețile să-mi scape;
 Să plutim cuprinși de farmec
 Sub lumina blândeii lune –
 Vântu-n trestii lin foșnească,
 Unduioasa apă sune!
 Dar nu vine... Singuratic
 În zadar suspin și sufăr
 Lângă lacul cel albastru
 Încărcat cu flori de nufăr.”
 (Lacul)
 În versuri apare contrastul dintre suferința sufletului poetului și frumusețea de vis a naturii, pe când în poezia „Și dacă...” tot freamătul ei are rezonanță în inima sa și apar corespondențe

uimitoare:

*„Și dacă ramuri bat în geam
Și se cutremur plopii,
E ca în minte să te am
Și-ncet să te apropii.*

*Și dacă stele bat în lac
Adâncu-i luminându-l,
E ca durerea mea s-o-mpac
Înseninându-mi gândul.*

*Și dacă norii deși se duc
De iese-n luciul luna,
E ca aminte să-mi aduc
De tine-ntotdeauna.”*

(Și dacă...)

În acest cadru natural a acumulat atâtea imagini care s-au concentrat în cea mai frumoasă pagină de descriere poetică din literatura română, în poemul „Călin (file din povești):

*„De treci codri de aramă, de departe vezi
albind*

*Ș-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.
Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt,
Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet;
Pare că și trunchii vecinici poartă suflețe sub
coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor
vrajă.*

*Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde și suspină-n flori
molatic,*

*Când coboară-n ropot dulce din tăpșanul
prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din
răstoace,*

*În cuiabar rotind de ape, peste care luna zace.
Mii de fluturi mici albaștri, mii de roiuri de
albine*

*Curg în râuri sclipitoare peste flori de miere
pline,*

*Umplu aerul văratic de mireasmă și răcoare
A popoarelor de muște sărbători
murmuitoare.”*

Eminescu scria: „Aparentele complicații și pronunții descoperă eufonii și ritmuri muzicale care prelungesc starea de poezie a cuvintelor.”

Acest crez poetic i-a dirijat întreaga creație. În multe alte poezii dragostea de natură străbate cu rezonanțe puternice în inima cititorilor: Revedere, Ce te legeni, Făt-frumos din tei, Somnoroase păsărele, Peste vârfuri, La mijloc

de codru, Codrule, Măria Ta, Povestea Teiului, Crăiasă din povești etc. Dar numai poetul Eminescu a putut să descrie așa de frumos luna și peisajele ce le iluminează: „Lună tu, stăpâna mării, pe a lumii boltă luneci

*Și gândirilor dând viață, suferințele întuneci;
Mii pustiuri scânteiază sub lumina ta fecioară,
Și câți codri-ascund în umbră strălucire de
izvoară!*

*Peste câte mii de valuri stăpânirea ta străbate,
Când plutești pe mișcătoarea mărilor
singurătate!*

*Câte țărături înflorite, ce palate și cetăți,
Străbătute de-al tău farmec ție singură-ți
arăți!” (Scrisoarea I)*

În Scrisoarea I, Eminescu a formulat teoria sa cosmogonică, rodul învățaturii și al lecturilor sale: „La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă,

*Pe când totul era lipsă de viață și voință,
Când nu s-ascundea nimica, deși tot era
ascuns...*

*Când pătruns de sine însuși odihnea cel
nepătruns.*

*Fu prăpastie? Genuine? Fu noian întins de
apă?*

*N-a fost lume pricepută și nici minte s-o
priceapă,*

*Căci era un întuneric ca o mare fără-o rază,
Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o
vază.*

*Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface,
Și în sine împăcată stăpâna eterna pace!...*

„Dar deodat-un punct se mișcă... cel întâi și
singur. Iată-l

*Cum din chaos face mumă, iară el devine
Tatăl!...*

*Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca
boaba spumii,*

E stăpânul fără margini peste marginile lumii...

De-atunci negura eternă se desface în fășii,

De atunci răsare lumea, lună, soare și stihii...

*De atunci și până astăzi colonii de lumi
pierdute*

Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute

Și în roiuri luminoase izvorând din infinit,

Sunt atrase în viață de un dor nemărginit.”

(Scrisoarea I)

Condiția omului de geniu este prezentată cu sarcasm și ironie:

„Și când propria ta viață singur n-o știi pe de rost,
O să-și bată alții capul s-o pătrunză cum a fost?
Poate vrun pedant cu ochii cei verzui, peste un veac,
Printre tomuri brăcuite așezat și el, un brac,
Aticismul limbii tale o să-l pună la cântari,
Colbul ridicat din carte-ți l-o sufla din ochelari
Și te-o strânge-n două șiruri, așezându-te la coadă,
În vro notă prizărită sub o pagină neroadă.
Poți zidi o lume-ntreagă, poți s-o sfărâmi...
orice-ai spune,
Peste toate o lopată de țărână se depune.
Mâna care-au dorit sceptra universului și gânduri
Ce-au cuprins tot universul încap bine-n patru scânduri...
Or să vie pe-a ta urmă în convoi de-nmormântare,
Splendid ca o ironie cu priviri nepăsătoare...
Iar deasupra tuturor va vorbi vrun mititel,
Nu slăvindu-te pe tine... lustruindu-se pe el
Sub a numelui tău umbră. Iată tot ce te așteaptă.
Ba să vezi... posteritatea este încă și mai dreaptă.
Poetul a anticipat atitudinea epigonilor săi în Scrisoarea I:
Neputând să te ajungă, crezi c-or vrea să te admire?
Ei vor aplauda desigur biografia subțire
Care s-o-ncerca s-arate că n-ai fost vrun lucru mare,
C-ai fost om cum sunt și dânșii... Măgulit e fiecare
Că n-ai fost mai mult ca dânsul. Și prostatecele nări
Și le umflă orișicine în savante adunări
Când de tine se vorbește. S-a-nțeleș de mai nainte
C-o ironică grimasă să te laude-n cuvinte.
Astfel încăput pe mâna a oricărui, te va drege,
Rele-or zice că sunt toate câte nu vor înțelege...
Dar afară de acestea, vor căta vieții tale
Să-i găsească pete multe, răutăți și mici scandale –
Astea toate te apropie de dânșii... Nu lumina
Ce în lume-ai revărsat-o, ci păcatele și vina,
Oboseala, slăbiciunea, toate relele ce sunt

Într-un mod fatal legate de o mână de pământ;
Toate micile mizerii unui suflet chinuit
Mult mai mult îi vor atrage decât tot ce ai gândit.”
(Scrisoarea I)

Mihai Eminescu, încă de la debutul său în „Convorbiri literare” a surprins eternul feminin:
„Venere, marmură caldă, ochi de piatră ce scânteie,
Braț molatic ca gândirea unui împărat poet,
Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,
A femeiei, ce și astăzi tot frumoasă o revăd.”
(Venere și Madonă)

Portretul iubitei este idealizat:
„Din valurile vremii, iubita mea, rășai
Cu brațele de marmur, cu părul lung, bălai –
Și fața străvezie ca fața albei ceri
Slăbită e de umbra duioaselor dureri!
Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,
Femeie între stele și stea între femei
Și întorcându-ți fața spre umărul tău stâng,
În ochii fericirii mă uit pierdut și plâng.”
(Din valurile vremii...)

„Fruntea albă-n părul galben
Pe-al meu braț încet s-o culci,
Lăsând pradă gurii mele
Ale tale buze dulci...” (Dorința)

Misterul feminin este redat în poezia „Trecut-au anii”:

„De-or trece anii cum trecură,
Ea tot mai mult îmi va plăcé,
Pentru că-n toat-a ei făptură
E-un „nu știi cum” ș-un „nu știi ce”.
(De-or trece anii)

Dar cea mai frumoasă imagine a ființei iubite apare în poezia: „Atât de fragedă...”

„Atât de fragedă, te-asameni
Cu floarea albă de cireș,
Și ca un înger dintre oameni
În calea vieții mele ieși.
Abia atingi covorul moale,
Mătasa sună sub picior,
Și de la creștet pân-în poale
Plutești ca visul de ușor.

Din încrețirea lungii rochii
Rășai ca marmura în loc –
S-atârnă sufletu-mi de ochii

Cei plini de lacrimi și noroc.

*O, vis ferice de iubire,
Mireasă blândă din povești,
Nu mai zâmbi! A ta zâmbire
Mi-arată cât de dulce ești,
Cât poți cu-a farmecului noapte
Să-ntuneci ochii mei pe veci,
Cu-a gurii tale calde șoapte,
Cu-mbrățișări de brațe reci.*

*Deodată trece-o cugetare,
Un vâl pe ochii tăi fierbinți:
E-ntunecoasa renunțare,
E umbra dulcilor dorinți.*

*Te duci, ș-am înțeles prea bine
Să nu mă țin de pasul tău,
Pierdută vecinic pentru mine,
Mireasa sufletului meu!*

*Că te-am zărit e a mea vină
Și vecinic n-o să mi-o mai iert,
Spăși-voi visul de lumină
Tinzându-mi dreapta în deșert.*

*Ș-o să-mi răsați ca o icoană
A pururi verginei Marii,
Pe fruntea ta purtând coroană –
Unde te duci? Când o să vii?”
(Atât de fragedă)*

Poezia redă drama omului Eminescu care iubește și suferă ca și în cea intitulată „Pierdută pentru mine, zâmbind prin lume treci” , o autobiografie versificată. Această apariție maiestooasă din poezia „Atât de fragedă” este contrastantă cu cea a iubitei din „Floare albastră”:

*„Și de-a soarelui căldură
Voi fi roșie ca mărul,
Mi-oi desface de-aur părul,
Să-ți astup cu dânsul gura.”*

*.....
Înc-o gură – și dispare...
Ca un stâlp eu stam în lună!
Ce frumoasă, ce nebună
E albastra-mi, dulce floare!*

*.....
Și te-ai dus, dulce minune,
Ș-a murit iubirea noastră –
Floare-albastră! floare-albastră!...
Totuși este trist în lume!”
(Floare albastră)*

Poezia „A frumuseții tale forme” redă tot clocotul sufletului îndrăgostit:

„A frumuseții tale forme ca un sculptor când le pipăi

*Toată viața mea trecută, toată ființa mea o clipă-i,
Am uitat de toate, toate, și nimic nu-mi vine-n minte;*

Decât sufletu-mi s-amestec cu suflarea ta fierbinte;

*Gura ta ca focul arde, arde roșia ta față,
Răsuflarea ta e-n stare chiar la morți să dea viață,*

Mâna ta, dulcea ta mână, ce o simți atât de mult,

*Inima-ți, a cărei tremur, a cărei bătăi ascult”
(A frumuseții tale forme...)*

Ne impresionează profunzimea sentimentelor exprimate de poet care susține un dialog permanent cu iubita sa, dezvăluind înfiorarea sufletului său tulburat de fiecare mișcare a ființei iubite, el fiind un poet al contemplației, al meditației, mereu cu ochii dornici de imaginea femeii iubite.

Mihai Eminescu este poetul iubirii, de aceea poezia sa a căpătat o valoare universală. Dar melancolia și durerea se simt în versurile sale, Eminescu fiind cel mai mare poet al lumii care a scris „poezia durerii”:

*„Ce e amorul? E un lung
Prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Și tot mai multe cere.”*

(Ce e amorul?)

Conștient de valoarea operei sale a scris cu revoltă în suflet aceste versuri:

*„Ai fi trăit în veci de veci
Și rânduri de vieți,
Cu ale tale brațe reci
Înmărmureai măreț,”*

(Pe lângă plopii fără soț)

Poezia găsită în halatul cu care era îmbrăcat în spital în ziua morții sale confirmă dorul lui Eminescu de mare, inclinarea sa spre reflecție, premoniția că va muri:

*„Stelele-n cer
Deasupra mărilor
Ard depărtărilor
Până ce pier:*

*După un semn
Clătind catargele
Tremură largele
Vase de lemn;*

Niște cetăți
Plutind pe marile
Și mișcătoarele
Pustietăți.
Stol de cocori
Apucă-ntinsele
Și necuprinsele
Drumuri de nori.

Zboară ce pot
Și-a lor intrecere
Vecinică trecere:
Asta e tot...
Floare de crâng,
Astfel viețile
Și tinerețile
Trec și se stâng.

Orice noroc
Și-ntinde-aripile,
Gonit de clipele
Stării de loc.
Până nu mor
Pleacă-te, îngere,
La trista-mi plângere
Plină de-amor!

Nu e păcat
Ca să se lepede
Clipa cea repede
Ce ni s-a dat? ”
(Stelele-n cer)

S-a spus despre Eminescu că a fost ateu fiindcă a scris aceste versuri, fără a menționa că poetul reda vorbirea unui personaj din „Împărat și proletar”:

„Religia – o frază de dâșii inventată
Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug”

Mihai Eminescu era o ființă credincioasă, credință fiind pătrunsă în inima lui din copilărie, de aceea a scris cea mai frumoasă rugăciune din literatura creștină:

„Crăiasă alegându-te
Îngenunchem rugându-te,
Înalță-ne, ne mântuie
Din valul ce ne bântuie;
Fii scut de întărire
Și zid de mântuire,
Privirea-ți adorată
Asupra-ne coboară,
O, Maică prea curată
Și pururea fecioară,

Marie!
.
Noi, cei din mila sfântului
Umbră facem pământului,
Rugămu-ne-ndurărilor,
Luceafărului mărilor;
Ascultă-a noastre plângeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce, clară,
O, Maică prea curată
Și pururea fecioară,
Marie!”
(Rugăciune)

Ce impresionantă este poezia Odă(în metru antic)! Ea ne reprezintă pe noi toți care avem aceleași trăiri:

„Nu credeam să-nvăț a muri vrodată;
Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi,
Ochii mei nălțam visători la steaua
Singurătății.

.
Când, deodată, tu răsăriși în cale-mi,
Suferință tu, dureros de dulce...
Pân-în fund băui voluptatea morții
Ne'ndurătoare.

Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus.
Ori ca Hercul înveninat de haina-i;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.

De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări...
Pot să mai re'nviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix?

Piară-mi ochii turburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă;
Ca să pot muri liniștit, pe mine
Mie redă-mă!”
(Odă, în metru antic)

Nichita Stănescu a scris: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată” aceste umbre se adună ca într-un singur cuvânt sublim, care nici nu este cuvânt, ci o intuiție-limită a conștiinței lui „a trăi” și a „muri”. Este strigătul abisal al Poetului care descoperă cauza fundamentală a artei, voința de a fi.”(Interviu acordat d-lui academician Mihai Cimpoi de Nichita Stănescu în 2018 și postat de Centrul Eminescu, Biblioteca Municipală din Chișinău)
În „Glossă” poetul ne dă lecții de viață, poezia

fiind considerată drept catehismul lui Eminescu:

*„Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi și nouă toate;
Ce e rău și ce e bine
Tu te-ntreabă și socoate;
Nu spera și nu ai teamă,
Ce e val ca valul trece;
De te-ndeamnă, de te cheamă,
Tu rămâi la toate rece.”*

(Glossă)

Poate că, pe nevăzute căi, putem comunica toți cu marele poet și-l putem implora, prin rugăminți fierbinți să revină printre noi, să aducă în inimile noastre speranța unei lumi mai bune, armonia și pacea și toată frumusețea sufletului său încărcat de iubire.

Am tradus poezia de dragoste eminesciană în limba franceză și poezii care scot în evidență ideile sale artistice, etice și filozofice, volum apărut în 2017 (Mihai Eminescu „Poésies” (Editura Editgraph) și în 2019 o ediție bilingvă, în română și franceză (Editura Amanda edit), traducerea în franceză fiind promovată online prin Editura digitală.

Am tradus „Luceafărul” în limba franceză prin Editura UZP, în 2023.

Academia Recordurilor Mondiale (World Records Academy) a anunțat, în ianuarie 2009, că „Luceafărul” este cel mai lung poem de dragoste și el a intrat în Guinness book.

„Luceafărul” este un poem filozofic care redă soarta omului de geniu neînțeleș de societate și se constituie din antinomii: viață / moarte, vis / realitate, nemuritor / muritor, terestru / astral, clipă / eternitate, întuneric / lumină etc.

Despre poemul „Luceafărul” Eminescu a scris: *„Aceasta e povestea. Iar intelesul alegoric ce i l-am dat este că, dacă geniul nu cunoaște nici moarte și numele lui scapă de simpla uitare, pe de altă parte însă, pe pământ, nu e capabil a ferici pe cineva, nici capabil de a fi fericit. El n-are moarte, dar n-are nici noroc.”*

„Luceafărul” este o capodoperă a literaturii române și universale. Condiția omului de geniu neînțeleș apare în Scrisoarea I și în „Luceafărul”:

„Trăind în cercul vostru strîmt

*Norocul vă petrece,
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.”*

(Luceafărul)

Eminescu are meritul de a reda în acest poem ca și în poezia „La steaua” relațiile spațio-temporale din cosmos, înaintea lui Einstein, realizând o formulă poetică a teoriei relativității :

*„Porni luceafărul. Creșteau
În cer a lui aripe
Și căi de mii de ani treceau,
În tot atâtea clipe.*

*Un cer de stele dedesubt,
Deasupra-i cer de stele –
Părea un fulger ne'ntrerupt
Rătăcitor prin ele.*

*Și din a chaosului văi,
Jur împrejur de sine,
Vedeă, ca-n ziua cea di'ntâi,
Cum izvorau lumine;*

*Cum, izvorând, îl înconjur
Ca niște mări, de-a 'notul...
El zboară, gând purtat de dor,
Pân' piere totul, totul.*

*Căci unde-ajunge nu-i hotar,
Nici ochi spre a cunoaște,
Și vremea 'ncearcă în zadar
Din goluri a se naște.*

*Nu e nimic și totuși e
O sete care-l soarbe,
E un adânc asemenea
Uitării celei oarbe.”*

(Luceafărul)

„Luceafărul” a fost tradus în limba germană de Mite Kremnitz (Mărturie în „Jurnalul „Însemnări zilnice” al lui Titu Maiorescu) și publicat în Germania, fiind cunoscut de Einstein. Și în poezia „La Steaua” apar ideile cosmogonice ale lui Eminescu, aceleași relații între spațiu și timp:

*„Icoana stelei ce-amurit
Încet pe cer se suie,
Era pe când nu s-a zărit,
Azi o vedem și nu e.”* (La steua)

Eminescu este simbolul națiunii române, poetul a militat pentru păstrarea identității românești a unității lingvistice, etnografie, istorice. Rămâne grăitoare replica lui Mircea cel Bătrân dată lui Baiazid, o pagină de patriotism unică în literatura română:

„Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...
Și de-aceea tot ce mișcă-n țara asta, râul,
ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ție dușman este,
Dușmanit vei fi de toate, făr-a prinde chiar de
veste;
N-avem oști, dară iubirea de moșie e un zid
Care nu se-nfioarează de-a ta faimă, Baiazid!”
Poetul evoca mereu figuri legendare din istoria
neamului nostru care să revină și să ne scape de
marasmul unei societăți injuste:
„Cum nu vii tu, Țepeș doamne, ca punând
mâna pe ei,
Să-i împarți în două cete: în smintiți și în mișei,
Și în două temniți large cu de-a sila să-i aduni,
Să dai foc la pușcărie și la casa de nebuni!”
La fel în poezia „Doina” cere ajutor lui Ștefan
cel Mare:
„Ștefane, Măria ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las' arhimandritului
Toată grija schitului,
Lasă grija sfinților
În sama părinților,
Clopotele să le tragă
Ziua-ntreagă, noaptea-ntreagă,
Doar s-a-ndura Dumnezeu,
Ca să-ți mântui neamul tău!
Tu te-nalță din mormânt,
Să te-aud din corn sunând
Și Moldova adunând.
De-i suna din corn o dată,
Ai s-aduni Moldova toată,
De-i suna de două ori,
Îți vin codri-n ajutor,
De-i suna a treia oară
Toți dușmanii or să piară
Din hotară în hotară –
Îndrăgi-i-ar ciorile
Și spânzurătorile!”
(Doina)
Eminescu a murit de prea multă dragoste de
țară, fiind primul jurnalist căzut la datorie și
moartea lui ne doare profund, dar în inimile
noastre el a rămas nemuritor. A lăsat cea mai
frumoasă poezie de dragoste de patrie la doar
17 ani:
„Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorie, țara mea de dor?
Brațele nervoase, arma de tărie,
La trecutu-ți mare, mare viitor!

*Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,
Dacă fiii-ți mândri aste le nutresc;
Căci rămâne stânca, deși moare valul,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.”*
(Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie)
Amintim aici cuvintele lui George Călinescu
care a scris „Viața lui Mihai Eminescu” în care
există multe lucruri eronate, că nu știa adevărul
despre Eminescu, dar aprecierea lui este mereu
valabilă: „Ape vor seca în albi și, peste locul
îngropării sale, va răsări pădure sau cetate, și
câte o stea va vesteji pe cer în depărtări, pâna
când acest pământ să-și strângă toate sevele și
să le ridice în țeava subțire a altui crin de tăria
parfumenturilor sale.” (George Călinescu – „Viața
lui Mihai Eminescu”)

Iată aprecierile altor personalități: Eminescu este
„poetul nemuririi noastre” (Grigore Vieru)
„omul deplin al culturii române”
(Constantin Noica), „făuritor al limbii române
literare” (Zoe Dumitrescu Bușulenga), iar alții
susțin că este „părintele jurnalismului
românesc”. Nicolae Iorga consideră opera lui
„expresia integrală a sufletului românesc”
Eminescu fiind „întemeietor de limbă și cultură
românească” (Irina Bazon).

Eminescu rămâne alături de marii poeți ai
lumii, prin opera ale cărei rezonanțe străbat
meridianele, fiind îndrăgită și apreciată de
atâția iubitori de frumos. Avându-l pe Eminescu
în suflet, nu mai suntem nicicând singuri, căci
purtăm cu noi o bogăție rară, cea mai de preț
comoară a limbii române, opera unui astru
nemuritor, ce va străluci pe firmament, cu o
blândă lumină, iradiind prin veacuri frumusețe
și armonie.

Bibliografie:

George Călineascu – „Viața lui Mihai Eminescu”
Editura pentru literatură, 1996;
Irina Bazon – Articolul „Eminescu și tezaurul limbii
române” ziarul „Lumina”, 1 septembrie, 2024;
Mihai Eminescu – „Poezii”, Editura Cartea
românească, 1974;
Mihai Eminescu – „Poezii/Poésies”, Editura Amanda
edit (Traducere în franceză: Ecaterina Chifu), 2019;
Mihai Eminescu – „Poezii”, Editura Universitas,
Chișinău, 1992, ediție îngrijită de Petru Creția.

Prof. Ecaterina CHIFU
Râmnicu Sărat, 15 Ianuarie 2025

STÂLPII DE SUSȚINERE AI LUPTEI PENTRU ÎNTREGIRE NAȚIONALĂ

● În lunile aprilie-mai 1870, **Mihai Eminescu** a trecut la ofensivă, făcând public *programul de luptă*, prin trei articole cu un puternic caracter ofensiv: *Să facem un congres, În unire e tăria și Echilibrul*, care au fost publicate în gazeta „*Federațiunea*” din Pesta. Această gazetă, aflată sub conducerea lui **Alexandru Roman**, începuse să apară din 3 ianuarie 1868 (st.v.).⁴¹ Cele trei articole îngemănate, semnate, din precauție, cu pseudonimul „*Varo*”, la care se adăugau articolele *O scriere critică* și *Teatrul nostru național*, au exprimat public năzuințele și suferințele românilor din Imperiul austro-ungar, în fapt ale întregului popor român. El cutreierase majoritatea provinciilor istorice românești,⁴² a văzut starea socială a țaranului și muncitorului din statul român, dar și a majorității românilor din teritoriile aflate sub dominații străine. El avea să afirme: „*Iubesc acest popor bun, blând, omenos, pe spatetele căruia diplomații croiesc carte și răzbele, zugrăvesc împărății despre care lui nici prin gând nu-i trece, pe fruntea lui străinii scriu conspirațiuni și alianțe, pe seama lui croiesc revoluțiuni grandioase*”.⁴³

Mihai Eminescu a înțeles că numai prin cunoașterea „*de sine*”, românii vor fi capabili să-și reconstruiască statalitatea. A fost tot mai convins că numai o construcție a acesteia în vatra vechii **Dacii** era capabilă să garanteze și să asigure, în prima etapă, supraviețuirea, iar apoi propășirea nației în apropierea unor imperii puternice.⁴⁴ Convingerea lui a devenit certitudine mai ales după vizita pe care i-o făcuse lui **Alexandru Ioan Cuza** aflat în exil, precum și după întâlnirile studenților români din capitala Imperiului austro-ungar, unde s-au discutat priorități privind dezvoltarea și

emanciparea **României**. El a înțeles că deviza „*În unire e tăria*” era și antidotul la măsurile represive prin care autoritățile Imperiului austro-ungar încercau să oprească debutul său în activitatea publicistică.

*

● În ziarul „*Federațiunea*”, nr.33, din 5 aprilie 1870 (st.v.), Mihai Eminescu a publicat sub pseudonimul **Varro**, articolul „*Să facem un congres*”,⁴⁵ un adevărat manifest politic. Analizând situația politică din Imperiul austro-ungar, el s-a întrebat „*ce rol vor juca românii la regenerarea bătrânei Austrie*”, în cazul în care răsturnarea ministerului *Giskra-Hasner* ar aduce cu sine căderea sistemului, a constituțiunii, a dualismului?. El vedea pentru români mai multe variante de acțiune:

- de a sta cu mâinile în sân, „*cum sunt obicinuiți a sta*”;

- de a se intimida de țipetele bufone ale maghiarilor sau nemților;

- de a merge cu fruntea deschisă, solidari cu celelalte națiuni cu aspirații comune, pentru „*a apela la simțul de dreptate al tronului, spre a-l sili să ceadă voiențelor supreme ale popoarelor*”.

Mihai Eminescu:

- s-a dezlănțuit într-o filipică la adresa stăpânilor de popoare, spunând că „*nimeni nu trebuie să fie aicea stăpân decât popoarele însele*” și că „*a trece suveranitatea în alte brațe decât în acelea ale popoarelor e o crimă contra lor*”;

- milita pentru reformarea sistemului politic, precum și al statului „*unde sunt atâtea rămășițe putrede ale trecutului*”;

- era conștient că în această operă „*ce pare a se pregăti*”, „*românii trebuie să joace un rol eminent activ*”, fiind nevoie „*ca sufletul acestei națiuni vechie să lucreze cu toată vigoarea sa de fier*”.

După părerea lui, în acel context „*nu mai e vorba de declamațiuni vane, ori de oportunitate*”, trebuind ca „*cu toții uniți trebuie să mergem cu principiul, cu națiunea*”. El întărea cele spuse cu următorul cuget: „*dacă ar fi în inima noastră o*

⁴¹ Catinca Agache, **Mihai Eminescu și idealul național de unire**, în „*Glasul Bucovinei*”, revistă trimestrială de istorie și cultură, Cernăuți - București, 2018, nr. 1, anul xxv, nr. 97, p. 65-82.

⁴² Mihai Eminescu, **Românii din afara granițelor țării, Antologie**, prefață, note și comentarii de D.Vatamaniuc, Editura „*Saeculum*”, București, 2000.

⁴³ Mihai Eminescu, **Opere, IX, Publicistică, 1870-1877**, Editura Academiei R.S.R., 1980, p.488.

⁴⁴ Vezi, pe larg, Gheorghe Bulgăr, **M. Eminescu - Coordonate istorice și stilistice ale creației**, Editura „*Junimea*”, București, 1980.

⁴⁵ Mihai Eminescu, **Să facem un congres**, Publicat în „*Federațiunea*”, nr.33, Pesta, 5/17 aprilie 1870.

singură schinteie din virtutea antică a oamenilor pre carii noi ne măgulim de a-i avea de străbuni, a romanilor, am vedea ce absurd e să cerșim de la maghiari drepturile cari ni se cuvin și cari trebuie să ni le luăm pre altă cale”.

Însă, cu regret, constata că „Românii, în genere vorbind, s-au purtat mai mult rău decât bine”. Această afirmație a fost apoi argumentată cu trei cazuri de viață și de moarte pentru națiunea română:

- „**Adunarea de la Miercurea**”, care s-a constituit, alegându-și un comitet; însă, un comisar gubernial „oarecare” a sistat activitatea acelui comitet, fără ca să arate din ce cauză, iar românii au primit această sistare „fără ca să proteste în fața lumii, fără ca această infracțiune în dreptul de a se întruni să fie urmată de destituirea funcționarului și a ministrului ce a ordonat-o”;

- uniunea **Banatului** cu **Ungaria** a fost forțată, „căci a fost făcută contra voinței românilor”, iar uniunea **Transilvaniei** „a fost făcută fără de a se întreba românii”; el întreba: „Cine a protestat contra? Cine a alarmat Europa într-o cestiune atât de gravă?”. Cu durere în suflet consemna: „Nimeni”; el amintea conașionalilor săi că „Avem dreptul de a petiționa”, iar suveranul era obligat să asculte doleanțele popoarelor, precum și ale indivizilor; și în acest caz el se întreba: „Cine a uzat energic de acest drept pentru a scăpa națiunea română de forțarea la o uniune pre care ea n-o voiește și n-o recunoaște?”; același răspuns trist: „Nimeni”.

- în **Năsăud**, un om s-a ales cu un vot, ba a avut până și temeritatea de a cere verificarea acestei alegeri; el întreba: „Carii sunt alegătorii carii să proteste contra reprezentării lor din partea unui om pre care ei nu l-au ales?”. Răspunsul: „Nimeni”.

În fața unei asemenea realități, el s-a întrebat: „Oare murit-a orice dreptate? Oare luatu-ni-s-a dreptul de a petiționa și a protesta? Oare am uitat cumcă tronul trebuie să fie drept, căci aceasta e rațiunea sa de a fi?”.

În susținerea ideilor sale a adus și alte cazuri:

- „un insolent are cutezanța de a spune în camera Ungariei cumcă națiune română nu există”; i s-a răspuns „că există și nimic mai mult”; „Aicea trebuia un protest energic și formal contra

purtării neexcusabile a unor deputați cari n-au respect de națiuni întrege; trebuia demisiunarea deputaților români dintr-o Dietă care nu se respectă, nerespectând neci chiar individualitatea celorlalte națiuni. Ce prezident e acela care lasă ca un insolent să insulte, nerevocat la ordine, o națiune întreagă?”;

- altul spune că „am face poate bine de a emigra în România, recte de a părăsi acest pământ, care e cu mult mai mult drept și cu mult mai multă rațiune al nostru decât al lor”. Din nou obsesiva întrebare: „Cine protestă contra unor asemenea insinuațiuni pre cât de răutăcioase pre atât de bine calculate?”. Răspunsul este același: „Nimeni”.

El își informa cititorii că cunoaște „ființele acelea linse, acele suflete de sclav cari fac politică de oportunitate, cari cerșesc posturi pentru ei în loc de a pretinde categoric și imperativ drepturi pentru națiunea lor, carii zic cumcă românii n-au neci un drept în această țară și cumcă trebuie să cerșească pentru a căpăta”. Mai grav i se părea faptul „de a vedea pre sincerii noștri deputați naționali jucând pre instrumentele acestor creature”.

Deci, „Națiunea română trebuie să se pună pre terenul de drept pre care stau toate celelalte națiuni ale Austriei, nimica mai mult și neci o iotă mai puțin”, iar „Politica lingăilor trebuie lăsată pre seama lingăilor; pre flamura noastră trebuiesc scrise pur și simplu voințele noastre”. De aceea, starea de fapt a românilor trebuia analizată în cadrul unui congres general al lor „care să determine atitudinea națiunii românești față cu o eventuală schimbare a sistemii constituționale”.

În fața unor asemenea fapte de agresiune a națiunii române, **Mihai Eminescu**:

- a cerut „să înceteze referințele de dominați și dominatori; trebuie să fim puși pre picior de națiune egal îndreptățită față cu națiune egal îndreptățită”;

- a considerat a sosit timpul ca „Austria să răsplătească sacrificiile pe care le-au făcut românii pentru ea tronul habsburgilor, pentru care și-au vărsat de atâtea ori sângele”;

- credea că „ar fi venit timpul ca să pretindem și noi ceea ce ni se cuvine de secolii. E timp să declarăm neted și clar că în țara noastră (căci este a noastră mai bine decât a orișicui) noi nu suntem

nici vrem să fim maghiari ori nemți. Suntem români, vrem să rămânem români și cerem egala îndreptățire a națiunii noastre”.

Concluziile au fost consemnate astfel:

„1) În caz dacă opiniunea publică a popoarelor Austriei ar cere schimbarea sistemului constituțional de astăzi, românii, spre a fi factori eminentemente activi întru formarea viitorului imperiului, să convoce un congres general al lor, în care toată națiunea românească să fie reprezentată și care să decidă atitudinea ei față cu situațiunea cea nouă ce împregiurările par a o crea și impune imperiului.

2) Congresul să se declare solidar cu națiunile din Austria ce urmăresc aceleași interese ca și cea română.

3) Congresul să-și aleagă reprezentanța sa, care să comunice tronului voința națiunii românești, cerând a ei satisfacere”.

Deci, articolul **Să facem un congres** a fost mai mult decât un articol de ziar, un editorial de orientare politică. Modalitatea expunerii, cu concluzii pe puncte, elanul discursului critic, titlul imperativ și formulările lapidare, în sentințe memorabile, îi conferă valoarea de **manifest politic**.

Ideile cuprinse în acest manifest politic au fost receptate de românii din țară, unde aveau loc alte evenimente demne de amintire. De pildă, în 8 aprilie 1870, electorii colegiului II din **Turnu Severin** l-au votat din nou pe **Alexandru Ioan Cuza**, de data aceasta ca senator. Însă, prețuind pacea țării, el nu s-a întors în **România** ctitorită și prin mintea și brațele lui, pentru a împlini dorința alegătorilor de a-i reprezenta în Parlamentul țării.

*

● În „**Federațiunea**”, nr.34 din 10 aprilie 1870 (st.v.), **Mihai Eminescu** a publicat articolul „**În Unire e tăria**”.⁴⁶

El a continuat să expună suferințele românilor subjugăți, arătându-le, pe baza unui articol din „**Politik**”, ziarul intereselor cehe, cum procedau cehii pentru a scăpa de tirania stăpânilor austro-ungari. Cehii erau conștienți că în acel moment era „un timp de tranzițiune dintr-o

stare nesuferită, nesuportabilă chiar, în niște referințe mai sănătoase și mai conforme naturii lucrurilor”. De asemenea, cehii știau că „într-un stat ca cel austriac nu e însă de ajuns ca fiecare popor să se facă destul de remarcabil pre sine numai și să pledeze fiecare pro domo sua”, ci era nevoie „ca să se sprijinească unul pre altul și să participe la această operă de reconstrucțiune toate popoarele acelea cărora li-s comune interese mai mult ori mai puțin egale sau simile!”.

Cehii știau că „în perioada de tranzițiune de acuma trebuie să ne unim cu toții în aceea că să nu mai cădem din nou într-o greșeală asemenea celei din trecut”. Cehii sperau că se va realiza „noua alianță a popoarelor”, iar deviza noilor confederați urmând să fie: „**Fiecăruia ce-i al lui și tuturor drept și îndestulare**”. **Mihai Eminescu** a tras concluzia că cehii cereau o federațiune care să garanteze dezvoltarea liberă a fiecărui popor ca atare, ideea fiind adoptată și de celorlalte naționalități ale **Austriei**.

El se întrebă: „*Ce fac românii pentru a se alia acestei idee?*”. El îi încredința pe cititori că „*dacă românii vor lăsa să li scape și această ocaziune, dacă vor lăsa ca ideea să se localizeze numai la popoarele cari o manifestă în gura mare, dacă românii nu vor ajuta să generalizeze căderea constituțiunii din decembrie asupra imperiului întreg, atuncea lupta noastră va deveni din ce în ce mai grea, căci în urmă nu va mai fi nimeni în opozițiune afară de noi, pre când azi avem atâtea națiuni cari au interese comune nouă și se luptă alături cu noi*”. Însă, făcea o constatare: „*Nepăsarea noastră ne pierde. Să nu ne mirăm dacă organele noastre de publicitate au devenit în timpul din urmă moi și împăcăcioase; căci, cum zice mai sus campionul presei boeme, contrarii vor ști totdeauna să amețească capetele până și a conducătorilor noștri cu promisiuni lucie, dar etern minciunoase*”.

Apoi s-a lansat într-o critică violentă la adresa ungarilor, întrebând: „*Ce drept mai mult pot avea ungarul în această țară unde în număr sunt mai egali cu noi, unde, prin istoric sunt cu mult mai târziu veniți decât noi?*”.

A continuat cu un îndemn la unitate în lupta împotriva dualismului austro-ungar, scriind: „*Să ne grăbim dar de a ne declara solidari cu*

⁴⁶ Varo, **În Unire e tăria**, în „**Federațiunea**”, nr.34, Pesta, 10/22 aprilie 1870.

națiunile nemulțumite ale Austriei; să pășim la o activitate comună cu ele, căci mâni chiar va fi prea târziu, mâni chiar se vor bucura numai aceia de fructele răsturnării constituțiunei cari vor fi ajutat a o răsturna, mâni nu va mai vrea nimene să primească mâna de înfrățire a unui popor fără energie, spre a căpăta în schimb o nouă piedecă în drum, pre unguri”. Însă, dat fiind starea de fapt, a terminat cu următoarea cugetare: „Românii au nenorocirea de a nu avea încredere în puterile lor proprie; noi nu ne-am convins încă cumcă: puterea și mântuirea noastră în noi este!”.

• În gazeta „**Federațiunea**” din 22 și 29 aprilie 1870 (st.v.), **Mihai Eminescu** a scris articolul „**Echilibrul**”.⁴⁷

Cu o satisfacție disimulată el anunța că „ceea ce am zis noi s-a împlinit”, adică „Cehii cer autonomia țării lor; galițienii, tirolezii, triestienii cer aceeași esență sub alte forme; ba chiar organul jidanilor unguriți, „Pester Lloyd“, are inspirațiunea de a recomanda guvernului austriac o deplină îndreptățire a naționalităților. Adecă, cu astuția ce li e proprie, vor a localiza reforma Austriei și uită intenționat că este și o Transilvanie care cere aceeași autonomie pre care o cere Boemia ori Galiția”. El reamintea că „Opiniunea publică a Austriei s-a pronunțat pentru căderea constituțiunei, pentru răsturnarea complectă a dualismului, care nu are nici o rațiune de a fi. Dacă suveranul s-ar învoi să-și cerceue fruntea cu coroana Boemiei, el ar trebui prin consecință să reprimească autonomia marelui principat al Transilvaniei”.

El a adus în discuție „rațiunea de a fi a dualismului”, căutând să-și explice cum e posibil ca ungarilor din Austria să li se dea în mână „domnia asupra unor națiuni esențial diferite de a lor, tot așa de mari la număr și nu mai înapoiate în cultură”. Pentru înțelegerea problemei, el a adus în discuție trei rațiuni prin care „un popor poate egemoniza pre altul”:

- **prima: superioritatea morală;** în acest sens, el se întreba: „ce au acești oameni ca să ne superiorize? Au ei ceva ce noi nu avem? Au ei limbă? Au științe? Au arti? Au legislațiune? Au industrie? Au comerț?”; el a supus unei aspre

critici toate aceste domenii, începând cu limba maghiară - ale cărei sunete „îngrozesc piatra”, continuând cu legislațiunea - văzută ca „o compilațiune răutăcioasă și nerumegată a principiilor celor mai contradictorie” și terminând cu artele și literatura, considerate „o traducțiune rea din limba germană”; din aceste rațiuni, el a tras concluzia că „nu au nimica acești oameni prin ce să ne superiorize pre noi românii;

- **a doua: ideea etică;** în acest sens, a precizat că pe români nu-i pot obliga legile emanate de la autoritățile ungare, ci „pur și simplu semnătura suveranului nostru”; el arăta că pentru români, suveranul „reprezintă unitatea de stat austriac, și pentru noi el e personificarea națiunei române. Noi suntem amici ai unității Austriei și tronul va găsi în noi totdeauna apărători sinceri, deși legi pre cari nu ni le-am făcut noi înșine nu ne obligă”; el a reamintit că legile „sunt făcute în flagrantă contradicțiune cu convingerea noastră, fără consimțământul nostru, căci am refuzat de a discuta ori de a vota legi care a priori erau false și nedrepte”. Apoi s-a întrebat: „Cum pot ei fi competiți de a ni dărui lucruri pre cari domnul dăruiește servului? Suntem noi servii lor? Drepturile se dăruiesc? Sau sunt acești reprezentanți din Dietă reprezentanți fideli ai națiunilor?”.

A repetat că „toată lumea știe că ungurii chiar în Ungaria proprie sunt în minoritate și că numai prin influințări materiale la alegeri o au putut improviza acea adunătură ce se pretinde Adunare”. Apoi s-a repezit asupra Ungariei, scriind că „unitatea Austriei nu cere existența unei Ungarii cum este ca astăzi; Ungaria cum este nu e condițiune a Austriei. Noi am putea uza de drepturile noastre prin propria noastră inițiativă, am putea proclama autonomia Transilvaniei fără ca prin asta să periclităm unitatea Austriei, singura rațiune care are respectul nostru și care ne obligă”;

- **a treia: susținerea în niște drepturi răpite prin puterea brută;** el arăta că „într-un stat liberal, care pretinde a nu voi alta decât egala îndreptățire a tuturor, măsuri brute nu-și au defel locul”; el aducea ca argument faptul că nu se recomanda să se facă apel la acea putere telurică și sângheroasă, căci „în armată proporțiunea germanilor și maghiarilor față cu

⁴⁷ Varo, **Echilibrul**, în „**Federațiunea**”, Nr. 38-370, Nr. 39-371, Pesta, 22 aprilie/4 mai și 29 aprilie/11 mai 1870.

slavii și românii e cea de 2: 8“. El prezicea că **Austria** va fi lovită de convulsii sociale, chiar dacă **Austria** „n-a avut o răscoală militară”, „dar se prea poate ca timpul să nu fie tocmai departe, căci astăzi, prin voluntari, armata cugetă, pre când ieri încă era numai o masă. Și să nu se uite că inteligența tuturor popoarelor din Austria e eminentement naționalistă”.

Mihai Eminescu a criticat aspru măsurile luate de guvern împotriva Adunării de la Miercurea, scriind că aceasta „nu putea fi dizolvată de guvern fără ca organul lui să arate o cauză și o lege care să justifice gravitatea cauzei; dizolvând însă comitetul Adunării fără a-i spune motivele, guvernul a comis o nedreptate, căci constituirile adunărilor și comitetelor nu se fac cu învoirea, ci numai cu știrea guvernelor. Dacă guvernele ar avea să-și dea învoirea lor ori să dizolve după plac, atunci dreptul de întrunire n-ar fi decât o iluziune. Adunarea de la Miercurea și comitetul ei putea să lucreze până azi, fără de a-i păsa măcar de un guvern ce a dizolvat-o fără a-i spune motive legale”.

El a încheiat articolul, întrebând retoric „cum venim noi românii de a ne combina soarta noastră câtuși de puțin cu cea a ungarilor. Pentru că suntem alături cu ei ori pentru că binevoiesc ei a o combina?”. El recomanda cititorilor „Să-i lăsăm dar de o parte pre acești oprimatori ai autonomiei Transilvaniei, cu scandaloasele lor stări excepționale, cu torturele lor ca în evul-mediu, cu jurămintele sacrilege, oameni ce mistifică unde nu pot contesta și mint unde nu pot combate. Ei nu sunt competiți ca să ni dea nimica; și, de ne-ar da, e datoria noastră ca de la ei să nu primim noi nimica. Să apelăm cu toată vigoarea de care dispunem la instanța adevărată: „la tron!”. Toate națiunile trebuiesc aduse la valoarea lor proprie, și când vom avea din ele factori reali, neiluzorii, atunci se va putea continua cu înlesnire calculul cel mare și secular ce se numește: Istoria Austriei!”.

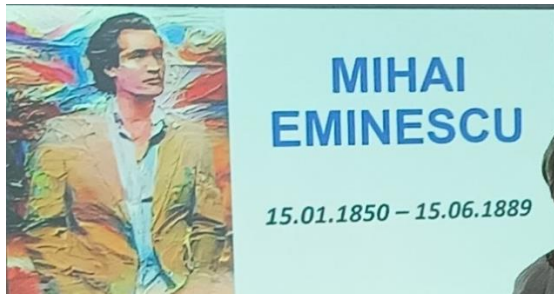
Examinând rațiunea de-a exista a dualismului austro-ungar, el a arătat că Constituția care stătea la baza organizării Imperiului austro-ungar nu reprezenta „o expresiune fidelă a trebuințelor unui popor”, iar dualismul nu era decât o organizare statală arbitrară, fiind „o ficțiune diplomatică”. El spunea cu fermitate că „nu se pot dicta legi unui popor, pe motiv că se găsește într-un stadiu mai înapoiat de civilizație și cultură”. Însă, **Curtea din Viena** invoca acest argument pentru a da o

justificare politicii sale de dominare a popoarelor de sub stăpânirea sa. Argumentul fusese invocat de cercurile guvernamentale ungare pentru a motiva politica de oprimare a naționalităților, însă trebuia făcut „o distincție clară între aristocrația ungară și poporul ungar”. A încheiat articolul cu următoarea profesiune de credință: „În reconstrucțiunea Austriei trebuie ca sancțiunea popoarelor ca atari să premergea sancțiunii suveranului. Toate popoarele sunt setoase de viață proprie, și

numai din egala îndreptățire a tuturor se va naște ecuilibrul. Atunci numele „Austria“ va fi sinonim cu „pacea“.

Cele trei articole scrise în perioada aprilie-mai 1870, publicate în ziarul „Federațiunea” din Pesta **au exprimat, pe fond, ideile reformiste ale lui Alexandru Ioan Cuza**. Acestea au înfățișat, cu măiestrie, situația românilor din Imperiul austro-ungar, încadrând lupta lor de emancipare națională în mișcarea europeană pentru revendicări politice și sociale. Ideile cuprinse în acestea, publicate într-o succesiune logică, au dezvoltat o direcție pe care românii din Imperiul austro-ungar erau îndemnați să lupte pentru emancipare națională. În acesta a răzbătut ideea potrivit căreia românii adunați într-un congres să exprime solidaritatea cu celelalte națiuni asuprite de imperiu. El a atacat bazele constituționale ale dualismului austro-ungar, alarmând îndeosebi autoritățile ungare, care au considerat ideile din articolul „Echilibrul” ca atentat la adresa ordinii de stat.

Col. conf. univ. dr. Aurel V. David

UN GÂND ȘI UN OMAGIU POETULUI NEPERECHE, MIHAI EMINESCU⁴⁸

O, RĂMÂI

"O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult;

Deschid cugetarea mea cu această strofă în care găsim versul: **Ale tale doruri toate** și completez, **Știm și noi să le ascultăm**. Aceasta, prin întâlnirea organizată Uniunea Județeană a Pensionarilor Bihor sub titlul generic de **Dor de Eminescu**. Dorurile noastre astăzi le închinăm printr-un gând, gând

⁴⁸ UNIUNEA JUDEȚEANĂ A PENSIONARILOR BIHOR, CETĂȚENI ACTIVI LA PUTEREA A TREIA, LOCAȚIA : BIBLIOTECA VIRTUALĂ ELIT, 16 IANUAREIE 2025

de omagiu puternic, de admirație, prețuire – venerare, chiar, dar și de mulțumire poetului nepereche MIHAI EMINESCU.

Dar ce esre **dorul**? *Dorul* este cuvântul cheie pentru a exprima o stare sufletească specială, pe care o încearcă cel care își dorește să fie mereu alături de cea dragă, de cel drag și .....de ce nu, de cei dragi... *Dorul* din motive romantice sau erotice este ca o sete permanentă de celălalt, atunci când îți lipsește ***DORUL*** este **cuvântul care nu se poate traduce în alte limbi**. Cuvintele vocabulii limbi române care preiau și exprimă aceleași sentimente puternice ale stărilor sufletești, respectiv: dragostea, iubirea, amorul, se regăsesc permanent, în toate poeziile de dragoste ale lui Mihai Eminescu.

Despre sentimentul de iubire, în opera *Luceafărului* poeziei românești, marele poetul Tudor Arghezi spunea: „Dragostea lui Eminescu e mai cu seamă senzuală, o dragoste pribeagă, de pasiune. Ea e momentană și totală în momentul ei, și se epuizează în întregime pe o singură împrejurare reluată continuu, continuu trăită și continuu epuizată în întregime”. Constatăm că dragostea – iubirea – ca stării sufletești ale poetului Eminescu nu sunt amestecate cu visul, cu imaginația, aceasta pentru că sentimentul de dragoste, de iubire este un sentiment viu, este un sentiment trăit cu rațiunea creativității și al harului cu care este înzestrat. Visul lui începe când dragostea s-a isprăvit, aceasta deoarece: *Dragostea poetului n-a durat niciodată mult, rămâne instantanee, dragoste de senzații tari și iuți. Femeia, căreia îi împărtășește dragostea lui, constatăm că nu este niciodată soție, rămânând exclusiv amanta.*

Bărbatul e un trecător, un călător

În poezia sa de dragoste, Eminescu a fost influențat de trăirile sale sufletești, de experiențele sale. Astfel se remarcă mai multe etape în evoluția poeziei de iubire eminesciană, existența unei curbe de la elan pasionat dar al cărui destin este .... mereu înfrângerea. Și totuși, În vremea, iluziilor și idealurilor tinerești, Eminescu a dorit și a crezut cu putere în împlinirea iubirii desăvârșite. Fascinante și provocatoare sunt versurile poeziilor de dragoste pentru că.... *Numai cel care iubește cu*

*adevărat poate scrie poezii sub titlurile precum
Atât de fragedă ...*

Atât de fragedă, te-asameni
Cu floarea albă de cireș,
Și ca un înger dintre oameni
În calea vieții mele ieși.
    Abia atingi covorul moale,
    Mătasa sună sub picior,
    Și de la creștet pân-în poale
    Plutești ca visul de ușor.

Ce e amorul?

Ce e amorul? E un lung
Prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Si tot mai multe cere.
    De-un semn în treacăt de la ea
    El sufletul ți-l leagă,
    Încât să n-o mai poți uita
    Viața ta întregă.

Motivul foarte întemeiat al poeziilor și în special al versurilor este o trecere în revistă al stărilor sufletești, încărcate de focul dragostei, care au lăsat urme adânci și dureroase în așteptarea unei confirmări care sau dovedit a fi mereu neîmplinite. Scipirile dragostei sunt redete persistent în poeziile încărcate de cuvintele de iubire și amor, dar acestea sunt noțiuni ale unor evenimente, ale unor amintiri trăite, uneori reprezintă imaginea creatoare al visurilor fermecate de dorinți, dar pierdute, dispărute în neant: *A frumseții tale forme...*

A frumseții tale forme ca un sculptor când le pipăi
Toată viața mea trecută, toată ființa mea o clipă-i,
Am uitat de toate, toate, și nimic nu-mi vine-n minte,
Decât sufletu-mi s-amestec cu suflarea ta fierbinte;
Gura ta ca focul arde, arde roșia ta față,
Răsuflarea ta e-n stare chiar la morți să dea viață,
Mâna ta, dulcea ta mână, ce o simți atât de mult,
Inima-ți, a cărei tremur, a cărei bătăi ascult;
Tu întreagă, când, răpită de al tău adânc amor,
Te-alipești de pieptu-mi, scumpă, ca copii de mama lor

Idealurile tinerești și iluziile, specific adolescentiene, constituie în permanență, tematica poeziilor, la care se adugă tonalități majore ale mediului înconjurător, al naturii viu, divers și armonios colorate, al foșnetului frunzelor, al glasului codrilor, al miresmei ca o adiere de parfum al florilor câmpului, care servea deseori ca loc de odihnă pentru visare: *Fiind băiet păduri cutreieram*

Fiind băiet păduri cutreieram
Și mă culcam ades lângă izvor,
Iar brațul drept sub cap eu mi-l puneam
S-aud cum apa sună-ncetișor:
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Și un miros venea adormitor.
Astfel ades eu nopți întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas.

Alături teiul vechi mi se deshcede:

Din el ieși o tânără crăiasă,
Pluteau în lacrimi ochii-mi plini de vise,
Cu fruntea ei într-o maramă deasă,
Cu ochii mari, cu gura-abia închisă;
Ca-n somn încet-încet pe frunze pasă,
Călcând pe vârful micului picior,
Veni alături, mă privi cu dor.

Și ah, era atâta de frumoasă,
Cum numa-n vis o dată-n viața ta
Un înger blând cu fața radioasă,
Venind din cer se poate arăta;
Iar păru-i blond și moale ca mătasa
Grumazul alb și umerii-i vădea.
Prin hainele de tort subțire, fin,
Se vede trupul ei cel alb deplin.
În versuri este recepționată lumina astrelor nopților, cu spiritul iluziilor, izvoritoare de imaginație creatoare a vedeniilor prin care trupurile dorite sunt deosebit de frumoase și dăruite pentru momente de iubire puternică: *Și dacă ...*

Și dacă ramuri bat în geam
Și se cutremur plopilor,
E ca în minte să te am
Și-ncet să te apropii.
    Și dacă stele bat în lac
    Adâncu-i luminându-l,
    E ca durerea mea s-o-mpac

Înseninându-mi gândul.
Și dacă norii deși se duc
De iese-n luciul luna,
E ca aminte să-mi aduc
De tine-ntotdeauna.

Lasă-ți lumea ...

Lasă-ți lumea ta uitată,
Mi te dă cu totul mie,
De ți-ai da viața toată,
Nime-n lume nu ne știe.

Vin' cu mine, rățăcește
Pe cărări cu cotituri,
Unde noaptea se trezește
Glasul vechilor păduri

Replici:

Poetul

Tu ești o undă, eu sunt o zare,
Eu sunt un țărnuț, tu ești o mare,
Tu ești o noapte, eu sunt o stea
Iubita mea.

Iubita

Tu ești o ziuă, eu sunt un soare,
Eu sunt un flutur, tu ești o floare,
Eu sunt un templu, tu ești un zeu -
Iubitul meu.

Tu ești un rege, eu sunt regină,
Eu sunt un caos, tu o lumină,
Eu sunt o arpă muiată-n vânt -
Tu ești un cânt.

Poetul

Tu ești o frunte, eu sunt o stemă,
Eu sunt un geniu, tu o problemă,
Privesc în ochii-ți să te ghicesc
Și te iubesc!

Iubita

Îți par o noapte, îți par o taină
Mutată-n pala a umbrei haină,
Îți par un cântec sublim încet
Iubit poet?

O, tot ce-i mistic, iubite barde,
În acest suflet ce ție-ți arde,
Nimica nu e, nimic al meu -
E tot al tău.

Dorinți fierbinți și o totalitate de sentimente puternic marcate prin cuvinte și fraze, versuri de o pură gingășie, în tonalități majore de atașamente sufletești și atingeri trupești firave și pline de iubiri pătimeșe se regăsesc în foarte multe poezii de dragoste din care am ales poezia de debut: *De-aș avea*

De-aș avea și eu o floare
Mândră, dulce, răpitoare,
Ca și florile din mai,
Fiice dulce-a unui plai,
Plai răsând cu iarbă verde,
Ce se leagănă, se pierde,
Undoind încetișor,
Șoptind șoapte de amor;
S-a dus amorul ...
S-a dus amorul, un amic
Supus amândurora,
Deci cânturilor mele zic
Adio tuturor.

În opera publicată, starea specifică de exuberanță a poetului este exprimată prin poezii: *Sara pe deal, Floare albastră, Fat-frumos din tei, Craiasa din povesti, Lacul, Dorinta*, și prin *Luceafărul*, poezie semnificativă care l-a consacrat și l-a dăruit întregii lumi ca poet nepereche! Dar *Luceafărul* de pe cerul nopții *Răsare și străluce*, se naște în fiecare seară și privind în sus, prin ochiul minții noastre vom putea vedea pe El, pe Eminescu care este nemuritor prin poezia LUCEAFĂRUL:

Când luceafărul de seară
Bolții-i pune căpătâi
Mă gândesc – a câta oară?
Că străluce peste țară
Pentru El, întâi și-ntâi
Îl așteptăm să ne lumineze dar mai ales să ne ajute să fie mai ușoară viața actuală
Cobori ,in jos, luceafăr blând ,
Alunecând pe-o rază,
Pătrunde –n casă și în gând
Si viața –mi luminează !!

Oare ce-am face noi dacă nu l-am fi avut pe Eminescu? se întreba filozoful EMIL CIORAN, și tot el conchide: „Am rămâne mai săraci decât suntem!!!!”. Atât timp cât pe aceste pământuri, soarelui i se va spune soare, iubirii - iubire și poeziei, poezie, pe EL nimeni nu-l va tăgădui. Dacă poporul român dispăre de pe fața pământului și rămâne O CARTE A LUI EMINESCU, lumea va ști cine au fost românii, scria MIRCEA ELIADE pentru că: „Un neam supraviețuiește mai ales prin creațiile genilor sale”.

În altă ordine de idei

Pentru că ne lupăm să supraviețuim, în aceste restricții interminabile, ne luptăm, ne ocrotim să

avem sănătate, bucurii în familie și mai ales un loc în care să ne desfășurăm domeniul profesional și creativ, util și binefacător țării noastre ne gândim la mirifica urare a poetului:
CE-ȚI DORESC EUȚIE DULCE ROMÂNIE

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Tânăra mireasă, mamă cu amor!
Fii tăi traiască numai în frăție
Ca a nopții stele, ca a zilei zori,
Viața în vecie, glorii bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală și mândrie,

Dulce Românie, asta ți-o doresc !!!!!
DULCE ROMÂNIE, ASTA ȚI-O DORIM, CU TOȚII!! În anul 2025 sărbătorim 175 de ani de la nașterea marelui poet al națiunii române, recunoașterea universalității sale, la 100 de ani de la moartea poetului național, anul 1989 a fost declarat de UNESCO, „Anul internațional Eminescu”, și ca Mihai Eminescu să fie declarat poetul anului 2000. Pentru noi românii anul 2025 este ANUL EMINESCU!

Este de remarcat faptul ca Mircea Eliade scrie: "Neamul nostru românesc și-a asigurat dreptul la «nemurire» mai ales prin creatia lui Eminescu Un singur lucru nu se poate întâmpla – Dispariția poemelor lui Eminescu. Și cât timp va exista în lume un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru este salvata. -în Guinness Book of Records. Cu cele 98 de strofe, *Luceafărul* a fost omologat drept cel mai lung poem de dragoste.

-De asemenea, NASA a numit cu numele lui *Eminescu* un crater cu un diametru de 125 de kilometri de pe planeta Mercur.

-Banca Națională a României a pus în circulație mai multe emisiuni de bancnote, pe care a fost gravat portretul lui Mihai Eminescu:

-Versurile din Rugăciunea lui Mihai Eminescu, care l-au impresionat foarte mult pe Papa Paul al II fiindcă aceste au fost recitate în limba română, la Vatican

UN GÂND ȘI UN OMAGIU POETULUI NEPERECHE; aducem lui Mihai Eminescu, Luceafărul * poeziei române în fiecare an, de 15 IANUARIE, zi care a devenit și ZIUA CULTURII NAȚIONALE

Ziua Culturii Naționale este marcată și în alte țări europene, cu acest prilej fiind omagiați oameni de cultură remarcabili, reprezentativi

pentru fiecare stat în parte. Ziua de naștere a lui Mihai Eminescu a devenit Ziua Culturii Naționale și în Republica Moldova, în urma hotărârii autorităților acestei țări. Subliniez motivul pentru care a fost aleasă ziua lui Eminescu drept

ZIUA CULTURII NAȚIONALE ar putea fi acela -că este poetul "nepereche" al neamului românesc, - că personalitatea marcantă a lui Mihai Eminescu - nu doar în literatură, ci și în jurnalism, ori în filosofie - i-a impresionat atât pe contemporanii săi, cât și pe cei din generațiile următoare, -că inteligența lui, cultura de nivel european, bogăția și farmecul limbajului eminescian NU au rămas neobservate, ci au fost apreciate cu foarte mare discernământ

ÎȚI MULȚUMIM, MIHAI EMINESCU, MULȚUMIM LUCEAFĂRULUI POEZIEI NAȚIONALE, NE ÎNCHINĂM DIN ADMIRAȚIE SI PREȚUIRE MĂREȚIEI TALE NEPERECHE, SUFLETUL NE ESTE PLIN DE MÂNDRIE PENTRU OPRELE NEMUNIROARE PE CARE LE-AI LĂSAT NEAMULUI ROMÂNESC!!!!

Miorița SĂTEANU

Cetățean de onoare al Municipiului Oradea

**MIHAI EMINESCU – LUCEAFĂR AL
POEZIEI UNIVERSALE**

A afirma că l-am cunoscut îndeaproape pe Mihai Eminescu ar fi un impardonabil neadevăr. A spune însă că îl știu foarte bine este dincolo de orice fapt meritoriu, pentru că nu cred că este vreun român care să nu-i fi rostit măcar câteva dintre versurile, care

După cum, sunt sigur, că nu există un intelectual din lumea largă, care să nu-i fi auzit numele. Căci, Mihai Eminescu nu este doar poetul nostru național, luceafărul de necontestat al poeziei românești, ci el scânteiază pe cerul liricii mondiale, ca unul dintre cei mai străluciți aștri.

Tocmai de aceea, nu este nicicum de mirarea că poezia, ca și filozofia creației sale, scrierea sa de anvergură reprezintă obiect de studiu în

importante universități de peste ocean, iar în Franța, de pildă, autoritățile pariziene i-au ridicat o frumoasă statuie în Cartierul Latin, la doar câțiva pași de Universitatea Sorbona. Și, chiar dacă poetului nu i-a fost dat să vadă Citadela luminii intelectuale, astăzi, Parisul îl

vede și-l cinstește, la adevărata-i valoare. La fel, în Canada, unde lui Mihai Eminescu i s-a înălțat un impresionant monument în zona Plateau-Mont Royal din Montréal.

Opera sa a cunoscut o impresionantă răspândire și ocupă loc de cinste în mai toate țările europene, în Americi și în Asia orientală, îndeosebi. Până și în Israel, Mihai Eminescu, cel atât de hulit de cei de la Institutul „Elie Weisel” din București, se prevalează de apreciere, fapt confirmat și de scriitorul și criticul evreu Ion Cristofor (vezi „O istorie a literaturii de limbă română din Israel”, volumul I, poezia), care nu-l consideră că ar fi fost antisemit și

ateastă că, în Israel, „există o foarte mare apreciere pentru Eminescu”. Numai în Ucraina lui Zelenski, pe care ai noștri îl susțin cu sume imense, ca să se împotrivescă, pe drept ori nu, altora, în timp ce românilor le este interzis să vorbească în limba natală, până și în pauza recreațiilor școlare, Mihai Eminescu a fost radiat de pe singura stradă care îi purta numele, în Odesa (Romanian Global News, mai 2024), după ce cu circa un an înainte bustul poetului aflat în Hliboca, la numai 25 de km de Cernăuți, a fost vandalizat (Digi24.ro, iunie 2023). Deși, unul dintre marii oameni de litere din Kiev, Serghei Lukianin, avertizase că Mihai Eminescu este: „ unul dintre marii poeți ai lumii, ultimul reprezentant al romantismului european, deși prin profunzimea sa poezia eminesciană depășește limitele tradiționale ale romantismului din literatura mondială. El a lăsat generațiilor o adevărată comoară literară” („Ucraina are nevoie de Eminescu”, articol în ziarul Libertatea din februarie 2017). Cred că

este de prisos să mai amintim că, pe timpul fostei Uniuni Sovietice, atât rușii, cât și ucrainenii, îl revendicau pe marele poet, ca fiind al lor. Mai mult, în 1989, sovieticii i-au consacrat și o monedă comemorativă.

Dar, asemenea tendințe nu mai trebuie să surprindă pe nimeni, căci: „Pe Eminescu l-au revendicat genealogic mai mult de zece culturi, un motiv foarte serios pentru a nu îngădui celor interesați să ni-l scoată din istorie, abecedare și identitate ori să-i dea jos statuile de pe soclu (Dan Orghici, „Rubla bătută de sovietici la Centenarul lui Eminescu”, în *Cotidianul.ro* din ianuarie 2024, text și fotografii de Aurel I. Rogoian).

„Creațiile distinsului Eminescu au fost traduse în 85 de limbi, iar poemul „Luceafărul” a fost recunoscut în anul 2009 de The World Records Academy ca cel mai lung poem de dragoste scris vreodată. Despre acest poem, renumit profesor, filolog și traducător francez Alain Guillerrou a menționat: «Nu există nici o altă operă în literatura română care să fi fost studiată, scrutată, explorată ca poemul *Luceafărul*. Ar fi de făcut o anchetă asupra motivelor prestigiului extraordinar de care se bucură acest text în fața românilor. Ar trebui de cercetat de ce aceste strofe suscită un asemenea entuziasm așa de unanim: critica română, care nu se dă deloc înapoi în fața judecăților parțiale sau grăbite, se oprește în fața *Luceafărului*, depune armele și nu cutează a enunța nici cel mai mic cuvânt defavorabil” (Galina Martea, în revista *Luceafărul* din 9 ianuarie 2023)»”. Adunate în 46 de volume, lucrările sale uimesc forurile academice și universitare de pe întreg globul pământesc cu parfumul lor autentic romantic, cu delicatețea, ritmicitatea, melodicitatea plăcută și profunzimea lor filozofică.

Iată numai câteva din considerentele, care ne îndreptățesc să afirmăm că Mihai Eminescu a depășit cu mult granițele României literare, impunându-se ca un adevărat Luceafăr al poeziei universale, alături de alți eminenți confrăți, precum Johann Wolfgang Goethe, Heinrich Heine, Paul Verlaine, Sully Prudhomme, Serghei Esenin, Pablo Neruda, Bjørnstjerne Martinius Bjørnson și alții, ale

căror rânduri au făcut înconjurul lumii și au îmbogățit literatura mondială. Da, românul Mihai Eminescu este o veritabilă stea, care excede oricărui însemn hollywoodian.

Poezia lui Mihai Eminescu este universală pentru că depășește înseși limitele cunoașterii și ale creației, prin măiestria cu care revarsă puritatea iubirii peste mitologia, peste religiozitatea și construcția tehnică, la care adaugă substrat și tente filozofice de o covârșită profunzime. Opera sa, în complexitatea-i compunerii, transcende timpul și spațiul și, tocmai de aceea, rămâne de-a pururi atât de actuală și de infinită în mesajul plurivalent. Mesaj, deopotrivă valabil în orice societate, în orice regim, ca și în oricare colțșor al lumii.

Mihai Eminescu, mai presus de toate și de orice, reprezintă efigia noastră de neam și țară. O marcă de prestigiu, peste care cei din fruntea statului arareori mai au interesul să-și arunce privirea și să ia seama la cuvintele de analiză și îndrumare ale poetului nepereche. Fie și așa, în pofida unor amendamente mai puțin convenabile celor care nu mai simt românește ori se lasă amăgiți de interesele personale, care întotdeauna dezbină și nu sunt nicicum constructive.

„Deocamdată trebuie să fie clar pentru multe generații viitoare că (...) unirea sub semnul culturii naționale și al lui Eminescu ne dă rațiunea de a fi ca popor pe această lume. Eminescu nu are nevoie de laude sau de elogii. Eminescu este, în sine, elogiul și lauda poporului român!” (Ioan Aurel Pop, Conferința omagială din 15 ianuarie 2019).

Doamne dă românilor gândirea și claritatea vizionară a lui Mihai Eminescu! Ca să poată să facă față tuturor împrejurărilor, care le împovărează existența și determină-i să onorezeze, așa cum se cuvine, patriotismul neasemuit, dreapta credință, limba națională, dragostea de țară și mândria de neam ale marelui poet universal!

General-locotenent r. Grigore Stamate

175 DE ANI DE LA NAȘTEREA CLASICULUI POET MIHAI EMINESCU

Astăzi se împlinesc 175 de ani de la nașterea simbolicului nostru poet național, mare publicist, mare Patriot, dar și mare savant, Mihai Eminescu! În acest an, grație votului bravilor noștri parlamentari, sărbătorim Anul Eminescu, iar astăzi este a 15-a zi a Anului Eminescu!

Pe parcurs marelui Eminescu i-au fost dedicate mai multe opera artistice (scrise și înveșnicite în bronz, piatră și lemn). Însă cea mai originală, în opinia mea, rămâne „Arborele Eminescu” al lui Aurel David, linogravură policromă realizată în 1966, perioadă în care în Basarabia abia se încerca scoaterea lui Eminescu din surghiunul siberian. În scurt timp a devenit una dintre cele mai faimoase și apreciate lucrări de artă plastică în plan universal, fiind înalt apreciată și considerată de către amatorii de artă și de majoritatea specialiștilor o capodoperă. Chiar și stindardul deșteptării naționale în Basarabia „Literatura și Arta”, condus de alt clasic al literaturii românești, Nicolae Dabija, l-a ales drept simbol, plasat pe prima pagină, colțul din dreapta.

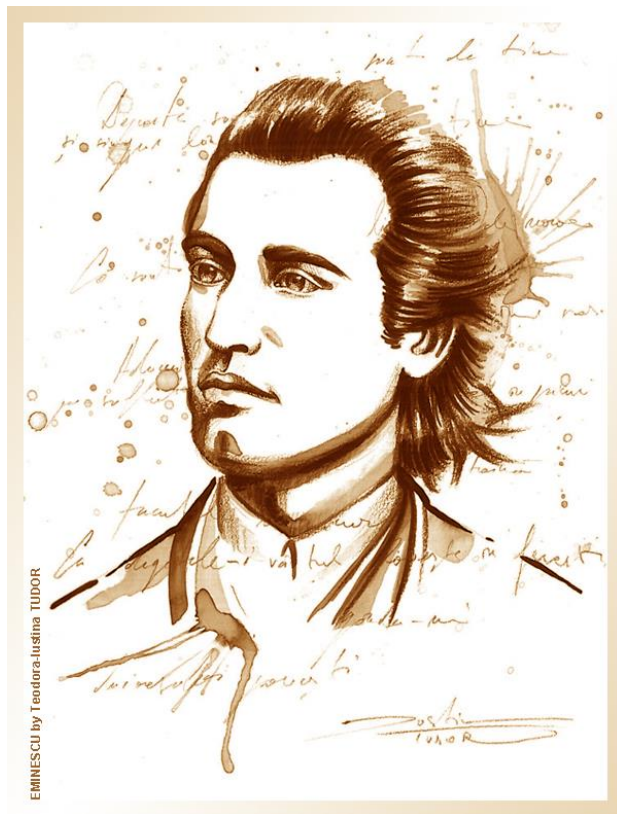
Să ne întrebăm cine am fi fost noi fără Eminescu? La Chișinău Eminescu este locul unde la bustul lui tinerei înșurăței depun flori, unde se adună oamenii de bună credință pentru ai recita impresionantele lui versuri. Eminescu este cel mai cântat poet român. Eminescu a fost pe baricadele deșteptării noastre naționale în Basarabia de la sfârșitul anilor 90. Cântecul scris pe versurile lui Eminescu erau cântate la mitingurile de la Teatrul Verde, apoi la Marile Adunări Naționale de pe Piața Marii Adunări Naționale.

Eminescu este un geniu al literaturii românești: „De-aș avea...”, „Somnoroase păsărele”, „O, rămâi”, „Din valurile vremii”, „De ce nu-mi vii”, „Ce te legeni...”, „Fiind băiet păduri cutreieram”, „Pe lângă plopii fără soț...” ș.m.a. Eminescu a fost un Mare Patriot: „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie... / La trecutu-ți mare, Mare viitor”, „De la Nistru pân-la Tisa / Tot românul plânsu – mi-s-a” ș.m.a. Eminescu a fost un mare publicist și patriot „... Răsărită din rase mongolice, de natura lor cuceritoare, așezate pe stepe întinse, a căror monotonie are înrăurire asupra inteligenței omenești, lipsind-o de mlădioșie și dându-i instincte fanatice pentru idei de-o vagă măreție, Rusia e în mod egal muma mândriei și a lipsei de cultură, a fanatismului și a despotiei... Rusia nu se mulțumește de a fi luat o parte mare și frumoasă din vatra Moldovei, nu se mulțumește de a fi călcat peste granița firească a pământului românesc, ci voiește să-și ia și sufletele ce se află pe acest pământ și să mistuiască o parte din poporul român... „Cu un cuvânt, de la Rusia nu primim nimic. N-avem nevoie de patronajul ei special și nu-i cerem decât ceea ce sântem în drept a-i cere ei, ca oricărui om de rând, cu fața curată: să respecte pe deplin convenția încheiată cu noi... Nu voim s-auzim de nici un aranjament cu Rusia, nu-i concedem dreptul de a trata în numele nostru...” (Timpul. 1878).

Eminescu – mare savant. Fiind din domeniul științelor exacte nu am putut să nu menționez faptul că Eminescu a fost un mare savant. La Viena a fost studentul lui Boltzman, cel care a intuit existența atomului. În șederea sa la Berlin, Eminescu a urmărit cursurile lui Hermann Helmholtz, care era pe urmele principiului de conservare a energiei. Poate aceasta l-au făcut pe Eminescu ca în nemuritorile sale opere să atingă subiecte ale științei universale (în opera lui Eminescu se găsesc concepte ale teoriei relativității, mecanicii cuantice, cosmologiei, Big-Bangului...). Mulți cred că teoria relativității a lui Einstein se regăsește în poezia eminesciană, scrisă cu zeci de ani înainte: „La steaua care-a răsărit/ E-o cale-atât de lungă,/ Că mii de ani i-au trebuit/ Luminii să ne-ajungă.... Era pe când nu s-a zărit,/ Azi o vedem, și nu e” (La steaua); „Cum Dumnezeu cuprinde cu viața lui cerească/ Lumi, stele, timp și spațiu ș-atomul nezărit,/ Cum toate-s el și dânsul în toate e cuprins,/ Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins” (Povestea magului călător în stele); „Porni luceafărul. Creșteau/ În cer a lui aripe,/ Și căi de mii de ani treceau/ În tot atâtea clipe.../ În spații dorite, ziua va fi secol/... Căci unde-ajunge nu-i hotar,/ Nici ochi spre a cunoaște,/ Și vremea-ncearcă în zadar/

Din goluri a se naște” (Luceafărul); „Cu mâine zilele-ți adaogi,/ Cu ieri viața ta o scazi/ Și ai cu toate astea-n față/ De-a pururi ziua cea de azi./ Din orice clipă trecătoare/ Țst adevăr îl înțeleg,/ Că sprijină vecia-ntreagă/ Și-nvârte universu-ntreg” (Cu mâine zilele-ți adaogi); „De mult a lumii vorbe eu nu le mai ascult,/ Nimic e pentru mine ce pentru ea e mult./ Viitorul un trecut e, pe care-l văd întors.../ Același șir de patimi s-a tors și s-a retors” (O, stingă-se a vieții...); „În zădar ne batem capul, triste firi vizionare,/ Să citim din cartea lumii semne ce noi nu le-am scris./ Potrivim șirul de gânduri pe-o sistemă oarecare,/ Măsurăm mașina lumii cu acea măsurătoare/ Și gândirile-s fantome, și viața este vis”. (La moartea lui Neamțu); „La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă,/ Pe când totul era lipsă de viață și voință,/ Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns.../ Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns./ Fu prăpastie? genune? Fu noian întins de apă?/ N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă... Dar deodat-un punct se mișcă... cel întâi și singur. Iată-l/ Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl!... „Precum Atlas în vechime sprijinea cerul pe umăr/ Așa el sprijină lumea și vecia într-un număr” (Scrisoarea I); „Lumea toată-i trecătoare,/ Oamenii se trec și mor / Ca și miile de unde,/ Ce un suflet le pătrunde,/ Treierând neconținut/ Sânul mării înfinit./ Numai poetul, Ca păsări ce zboară/ Deasupra valurilor,/ Trece peste nemărginirea timpului: În ramurile gândului” (Numai poetul).

Valeriu DULGHERU
 Chișinău, Republica Moldova
 15 Ianuarie 2025

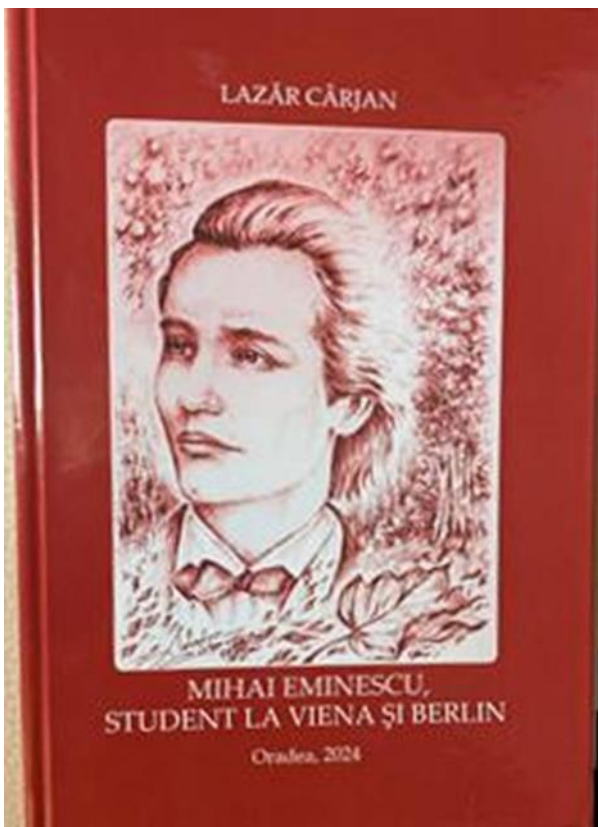

Iustina Tudor

George Roca - Eminescu

Mihai Eminescu, student...

• „Am să-ți trimit 18-20 de galbeni pe lună, ca să faci față, i-a promis el.

• Nu vreau să te împovărez, i-a replicat Mihai.

-Ai și așa multe cheltuieli cu frații mei, cu Harieta, și trebuie să-i asiguri și dotă Aglaiei. De unde atâția bani?

• E treaba mea, Mihai! Acum e rândul tău să intri în lumea bună!

Până la urmă au bătut palma.

• Vă rog să rămâneți la spectacol, nu-i pot lăsa

pe actori fără suflor. Dimineață pornesc spre București, nu mai au nevoie de mine.

Căminarul acceptă, bucuros că Mihai îi primise oferta.

Nu știm dacă tânărul a suferit la despărțirea de actori, dar o parte din sufletul lui a rămas alături de marele artist, pentru care a avut cuvinte de admirație când acesta va părăsi scena lumii:

“Dacă va răsfoi cineva repertoriul său, va rămâne încremenit de cantitatea prodigioasă

de opere teatrale, compuse, traduse sau localizate de Pascaly, ele se urcă la aproape 200...”

***

LANSARE BRUXELLES

Eminescu în cultura europeană
175 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, o sărbătoare culturală în onoarea lui Mihai Eminescu, un pilon al patrimoniului literar european

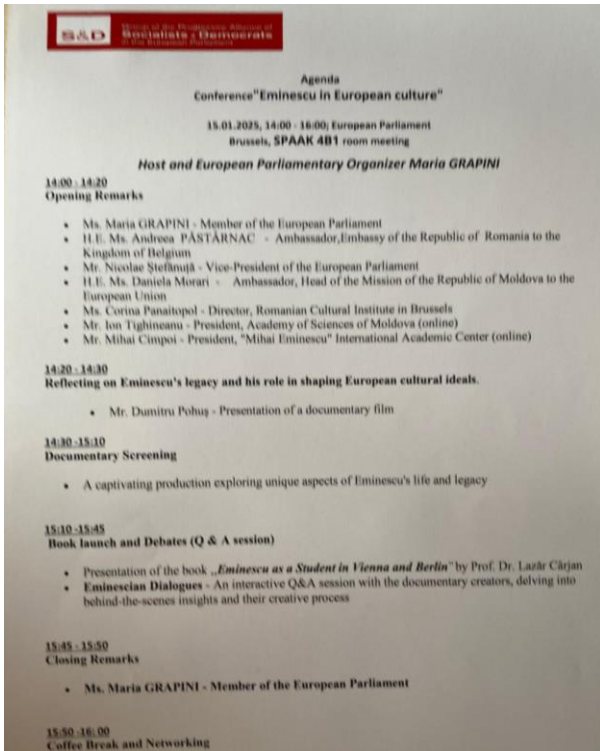
Locul de desfășurare: Parlamentul European, Bruxelles, SPAAK 481 Room
Data: 15 Ianuarie 2025 Ora: 14:00 – 16:00

Reflecții asupra moștenirii lui Eminescu și a rolului lui în formarea idealurilor culturale europene

- Proiecție documentar: „Eminescu și Cerașuții”, producător Poțuș Dumitru – descoperiți aspecte unice ale vieții poetului în această producție cinematografică
- Sesiune de întrebări și răspunsuri: discuții cu realizatorii filmului despre detalii de culise din timpul filmărilor
- Lansare de carte: prezentarea volumului „Eminescu student la Viena și Berlin”, scris de Prof. Dr. Cârjan Lazăr
- Dezbateri: despre identitatea eminesciană în context european și dezbateri despre a doua etapă a trilogiei despre Eminescu – docudrama „Eminescu student la Viena și Berlin”

GCC FILM WORLDWIDE

***

„Roma, Piazza San Pietro, 1999

Sfântul Papă Ioan Paul al II-lea, cel mai iubit Suveran Pontif din istorie, rostește în limba română *Rugăciune* de Poetul Nepereche Mihai Eminescu, de religie ortodoxă:
 Îngenunchem rugându-te,
 Înălță-ne, ne mântuie
 Din valul ce ne bântuie;

Fii scut de întărire
 Și zid de mântuire,
 Privirea-ți adorată
 Asupra-ne coboară,
 O, Maică prea-curată,
 Și pururea fecioară,
 Marie!
 Noi, ce din mila sfântului
 Umbră facem pământului,
 Rugămu-ne-ndurărilor,
 Luceafărului mărilor,
 Ascultă-a noastre plângeri,
 Regină peste îngeri,
 Din neguri te arată,
 Lumină dulce clară,
 O, Maică prea-curată,
 Și pururea fecioară,
 Marie!”

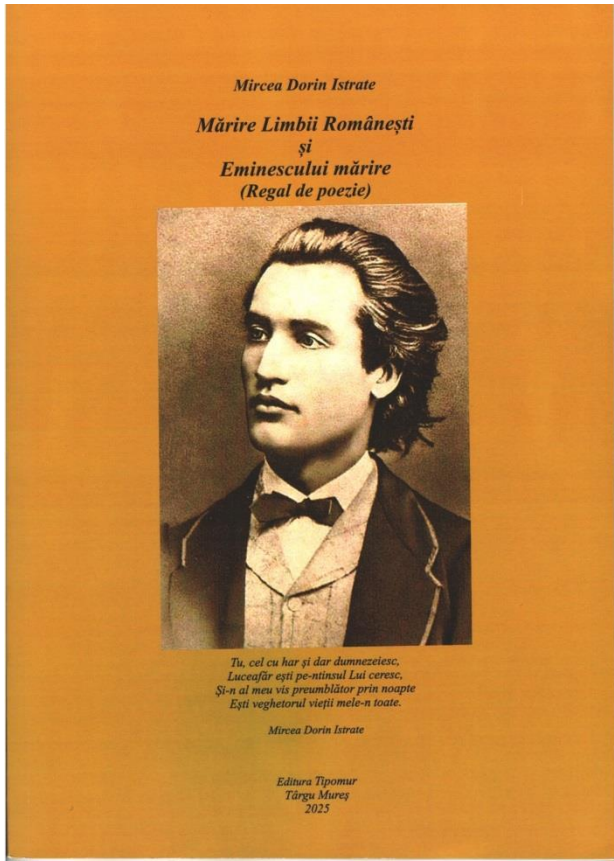
Pe data de 1 iunie 2019, Sanctitatea Sa Papa Francisc a vizitat Iașul, capitala istorică și culturală a Moldovei, evocându-l, în cuvântul său, pe ihai Eminescu, cu versurile poeziei „*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*” : „*Toți înflorim când ne simțim iubiți. Pentru că iubirea prinde rădăcini și ne cheamă să ne înfigem aceste rădăcini în viața celorlalți. Așa cum ne spun acele frumoase cuvinte ale poetului vostru național: fiii tăi trăiască numai în frăție ca a nopții stele. Eminescu era unul mare; unul care a crescut. Se simțea matur, și nu numai. Se simțea fratern și de aceea a dorit ca România, ca toți românii să fie frați precum stelele nopții.*”.

Lazăr Cârjan

Cuvânt înainte

Eminescu a fost, de la început până la sfârșit, tribut arderii în perfecțiunea formală, în elaboratul fără cusur, unde cuvântul e de neclintit, prozodia impecabilă, rimele generoase și pe cât se poate stricte. Dar el, în timpul acesta trăia într-o altă lume, de o rodnicie și deschidere fără seamăn, în a cărei legitimitate nu credea. Acest lucru a descis și soarta operei lui.

Eminescu a fost bogat de tot aurul lui Cressus și reticent ca o silabă, îmbelșugat ca Nilul și însetat de o decantare infinită. De aici, în bună măsură neodihna lui și violența cheltuirii de sine, scria Petru Creția în „Testamentul de sine”.

Parcă urmând gândul, poetului și profesorului universitar, Petru Creția, Mircea Dorin Istrate, a cărui neodihnă creatoare nu are limite, a ascultat, și de această dată, de pornirile înalte ale sufletului său sensibil și ne-a îmbelșugat, pe noi cititorii, cu un inegalabil volum de versuri, adresat, nimeni altului, decât „Eminescului”, așa cum îi place să spună. Președintele onorific al Filialei Mureș a Ligii Scriitorilor din

România se apropie de limba română și de întreaga operă eminesciană cu smerenie și cu o sinceră admirație față de Marele Geniu al poeziei românești și universale. Poetul mureșean reușește să își transpună prețuirea față de poezia eminesciană „în miera cuvintelor potrivite”, extrăgând de acolo versuri nepereche și strofe reușite ce strălucesc ca niște vitralii fermecătoare.

Grăitoare, în acest sens, este prima strofă din poezia „De citesc a tale versuri” :

„De citesc a tale versuri, mă-n FIOR cătând cu gândul
Spre Măritul, care-ncuget ți-a turnat dumnezeire
Și-n cuvânt ți-a pus SIMȚIRE, iar cel suflet, miruindu-l,
La 'nălțat peste a noastre, să se facă nemurire.”

Dătătoare de neliniști metafizice, gândurile eminesciene sunt redefinite liric de Mircea Dorin Istrate care decretează că acestea sunt „alinătoare de inimă română”, „sunt veșnic leac” și „străbat infinituri”. Poetul Istrate îl numește pe Eminescu „veghetor de limbă”. Eminescu este un prea mărit „șlefuitor de cuvinte”. este „scânteietoare astră dumnezeiască” sau este numit „crucifixul poeziei românești”.

„Înlăuntrul unui vers, Eminescu – scrie autorul, într-unul dintre eseurile de la începutul volumului - a pus atâtea înțelesuri, atâtea taine, atâtea mesaje, simboluri, venite din străvechimea lumii, dar și de dincolo de ea, multe doar de el știute, simțite și pricepute. De multe ori, a fost înaintea timpului său, uimindu-ne cu adevărurile ce doar acum pot fi înțelese. A trăit în amar și suferință, în bucurie și plăcere, pentru a le putea simți pe toate cu inima și sufletul, ca mai apoi din inima și sufletul său să le poată da, inimii și sufletului nostru spre mângăiere, spre trăire, spre înălțare, știind că numai așa poate ajunge la noi ca să ne înfrățim cu el, în toate câte ni le-a mărturisit spre însfințirea cuvântului omenesc.”

E bine să reținem că expresiile și cuvintele, pe care autorul cărții le folosește în poeziile sale, provin dintr-un izvor lingvistic limpede și

muzical iar vibrațiile vocabularului la care apelează își află rădăcinile în limbajul popular ardelenesc.

Atunci când se învrednicește să cânte în versuri limba română, poetul o descrie ca pe o „icoană” și o ține ca „leac de pus pe rană”, ea este, de asemenea, „înțeleaptă, vie și măiastră”. Limba română, continuă acesta, este limba „bătrânească” „vorbită pe plaiul mioritic”.

Printr-un strălucitor alai de metafore și expresii poetice, melodioase și ingenios alcătuite, este zugrăvită limba română în poeziile incluse în volumul ce poartă titlu: „Mărire Eminescului și Limbii Române”.

Profunzimea gândurilor sale, respectul și dragostea pentru limba națională sunt rezultatul unor sincere sentimente de prețuire pentru trecutul poporului nostru și a admirației manifestate față de frumusețea desăvârșită a plaiurilor românești.

Dacă inegalabilul poet, Grigore Vieru, mărturisea că „nu vrea să se strămute din două locuri : din Munții Carpați și din limba română”, Mircea Dorin Istrate se consideră a fi unul dintre „trăitorii în limba română”. Ea trebuie „vorbită” și „vegheată”, păstrându-i-se, cu sfințenie, forma și sensul, fiindcă vorba strămoșească este un dar ceresc, care, așa cum ne sfătuiește poetul, suntem obligați să-l ducem mai departe lăsându-l moștenire fiilor și nepoților noștri.

„Uite-așa în vreme, limba BĂTRÂNEASCĂ
Fost-a MĂRGĂRITUL celui ce-o vorbească,
FAGURE de miere, blândă, curgătoare,
Și la întristare, leac, VINDECĂTOARE.
De-asta cât pe lume încă mai trăim,
Noi, ce-o știm mai încă, hai s-o vorovim,
Să ne știe dânsa că SUNTEM ai țării,
FII din neamul cela, ce pe-ntinsul zării
Fostu-mi-am odată pe-un picior de plai,
Și-au VORBIT cea limbă, pe-o gură de rai.”

Prin construcțiile lirice incluse în acest volum conceput ca un „regal de poezie”, Mircea Dorin Istrate aduce în actualitate câteva teme de

meditație care s-au pierdut în negura timpului cum ar fi: dragostea de neam și țară, respectul pentru jertfele înaintașilor, admirația pentru poezia „Eminescului”, dorul după tradițiile strămoșești și râvna pentru elogierea limbii române.

În universul său de gând poetic își face loc o admirabilă insulă de românism, pe care autorul o înconjoară cu multă dragoste și o îngrijește cu inspirată smerenie. Creațiile poetului Mircea Dorin Istrate sunt calde și luminoase, consemnările sale sunt sincere și pline de o dulce îngăduință, glasul poemelor sale este duios ca o doină ancestrală iar speranțele pe care le îmbrățișează sunt curate ca cerul senin.

Lectura poemelor reunite în carte vine să ne întărească convingerea că sufletul poetului, este acolo, și va fi mereu acolo, în dulcele miez al limbii române iar inima sa va bate neîncetat pentru trecutul, prezentul și viitorul acestui neam mareț ce aparține binecuvântatului Pământ, care ni l-a dat pe Eminescu așezându-l, într-o cinstită, pe falnicul tron al culturii române.

Liliana Moldovan

Președinta Ligii Scriitorilor din Romania

Filiala Mureș, 5.12.2024

Gânduri de cititor

Memorabilele aprecieri rămase de la Maiorescu Călinescu, Petru Creția, Perpessicius, Gheorghe Bulgăr, Tudor Vianu, Z.N. Pop, Dumitru Caracostea, Vatamaniuc, Teodor Codreanu, Mihai Cimpoi, Victor Crăciun, ș.a., sunt texte care critică sau sărbătorește reputația Luceafărului poeziei românești. A sluji lui Eminescu precum o făcuse întru începuturi Iosif Vulcan - prin deschiderea coloanelor Revistei *Familia* – în total 19 poezii și un articol publicate prima oară - pentru acest june de *viitor* - se conjugă fascinant cu semnificația morală, estetică, filozofică, populară și culturală care ne-a rămas ca moștenire inegalabilă de la Astrul nostru Eminescu!

Ca orice român, am început a-l cunoaște pe Domnul Eminescu, cum l-au cântat primul rapsod bihorean al romanelor Gheorghe Sărac, pe versurile Luceafărului, omul fermecător și plin de inițiativă întru apărarea Poetului și gazetarului, după confesiunea ce mi-a făcut-o atunci când am discutat despre Eminescu și sfârșitul lui tragic..., ori stăruitoarele ecouri ale versuri cântate de soții Doina și Ion Aldea-Teodorovici, precum nemuritoare vor rămâne, încă din adolescența de licean auzite, versurile din celebra poezie *Atât de fragedă*, a celor de la Mondial. Și aici trebuie să amintesc, cu satisfacție deplină, că am călcat, cu sfiala de licean, pe urmele lui Eminescu, exact la 100 de ani de la Serbările de la Putna, de la mormântul lui Ștefan cel Mare, organizate în 1871 de tinerii români studenți la Viena. Atunci am văzut pentru prima oară harta României Mari, dezvelită de starețul mănăstirii Putna și am auzit tot întâia oară minunatele și pătrunzătoarele versuri ale *Doinei*, recitate cu măiestrie de profesorul de istorie Anghel Popa.

Apoi l-am citit și recitat mereu pe Eminescu, pe măsură ce treceam prin etapele vieții, pentru a-l înțelege și cerceta abia la maturitate. Această experiență istorică, de viață, s-a desăvârșit atunci când am descoperit o fabuloasă bibliotecă (cu peste 800 de titluri *Eminescu* – de la ediția Maiorescu, la opere complete, scrisori, manuscrise și colecția Revistei *Familia*, la cele mai recente volume semnate de Stelian Vasilescu, *Eminescu la Viena* – teatru, Nicoară Mihali, *Eminescu, Peregrin prin Maramureș*, G.D. Iscru, *Eminescu la Sarmisegetuza – Simbol al identității naționale*, Nicolae Iosub, *Mihai Eminescu, călător pe meleaguri românești și străine*, Aurel David, *Izvoare ale măreției și tragediei lui Mihai Eminescu: Eminescu să ne-adjudece*, Ionel Novac, *Mihai Eminescu și Viața Basarabiei*, Mircea Popa, *Eminescu, Iosif Vulcan și Familia* și cu voia cititorilor: *Eminescu, File rupte din Cetatea*

Cavalerilor, ediție îngrijită de noi – în majoritatea acestor volume cu autograful autorilor, dedicate generalului prof. univ. dr. Lazăr Cârjan – un adevărat cavaler a lui Eminescu. Impresia asupra fascinantei personalități mi s-a conturat atunci când am avut privilegiul să fiu părtaș la momente înălțătoare ca acela de la Budapesta 1992, când bihoreni au donat, bustul lui Eminescu, Centrului Cultural Român, sau/și la dezvelirea bustului de la Carei (2017), înfipt acolo ca o bornă de hotar, ori când am văzut uriașa colecție de insigne, medalii, plachete, cărți poștale ș.a. ale lui Mihai Costin și grafica de excepție executată impecabil în *Nestemate*, volum alcătuit de Ion Iliescu, cu penelul inconfundabil al maestrului Ștefan Popa Popa's. Expoziția *Nestemate – Eminescu*, făcută la Oradea de Ziua Culturii Naționale, a rămas în centru orașului 9 luni, fiind zilnic vizitată de trecători și turiști!

Cunoașterea lui Eminescu nu se incheie niciodată! Orice înscris sau urmă, despre cel care ne-a definit identitatea „*De la Nistru până la Tisa*”, și care ne-a apropiat, prin *Rugăciune*, de Poarta Edenică, trebuie să rămână ca un far călăuzitor. Desigur că acest suflet de român nativ, care a fost Mihai Eminescu, a impresionat pe contemporanii săi și pe toți înaintașii care s-au gândit și l-au omagiat în mod specific. Lista lor fiind lungă voi aminti doar câteva gesturi aparte cum e cazul cel făcut de generalul Georgescu P. Ion (cu garnizoana Diviziei 20 Infanterie la Târgu Mureș), împreună cu ostașii din subordine care au plantat 10.000 de brazi pentru a forma pădurea cu numele „EMINESCU”, la Racșa, Satu Mare, în 1939, pentru a marca 50 de ani de la înrolarea Luceafărului poeziei în Oastea Celestă (15 iunie 1889). *Eminescu*, dubla practic, împreună cu brâul de biserici edificate cu sprijinul armatei, tăria Cazematelor ridicate pentru apărarea hotarului de vest a României

Mari! Cazematele au fost cucerite (dărâmate, după cedarea teritoriilor fără luptă, în 1940) dar bisericile și *Pădurea Eminescu* au rămas ca cel mai puternic front de spiritualitate românească neânvins! În vara și toamna patimilor noastre din 1940, Doina lui Eminescu suna ca un ecou prin munți, și ea, a fost luată în pribegie de basarabeni, bucovineni și ardeleni! Suferința românilor era alinată doar de *Ce-ți dorec eu Ție, dulce Românie!*

Și tot în șirul lucrărilor de excepție se cuvine să încadrăm și amintirea profesorului Aurel Pentelescu, pe lângă *Pădurea Eminescu*, și pe aceea legată de statuia din fața Ateneului Român, opera sculptorului Gheorghe D. Anghel (machetă expusă întâi la Sala Dalles în 1966), sfințită în spațiu public, abia în 24 martie 1990, de părintele Constantin Galeriu. Această sacră operă ni-l prezintă pe Mihai Eminescu în poziția „în picioare, cu fruntea lată și senină, cu privirea spre Altarul Neamului, ca într-o smerită rugăciune pentru înveșnicia neamului românesc, desculț, adică, cu picioarele pe pământ”!

A te apropia de Eminescu, cel care a debutat în „*universul ligvistic românesc*” al Revistei *Familia*, rămâne un gest temerar, spre a-l descoperi, precum ne-o spune chiar el în *Luceafărul*: „*O, tu al cărui nume sfânt / Nu-l știe nici o limbă, / Te rog în mână de pământ / Ființa mea o schimbă...*”. De câte ori ies din casă îl zăresc, pe malul Crișului din Oradea, pe Mihai Eminescu, înveșmântat cu o togă, precum senatorii romani, ce-i cade, parcă, „din creștet până-n poale” oftând parcă: „*De-aș vea*”, prin care ne îndeamnă a distinge și a ne impune pentru noi înșine cu fermitate, liniște, siguranță, măreție, demnitate, românită și Punctum!

Cele 78 de poezii și două narațiuni pe care Mircea Dorin Istrate ni le propune ca lectură în acest volum, pe care le dedică Eminescului, în dulcea limbă, pe care chiar *Luceafărul* ne-a șlefuit-o, au dulceață de miere, cu țintire

potrivită pe măsura Geniului. Lectura acestora furnică, înalță și te motivează să cauți alte și alte versuri și mai potrivite pentru o expresie desăvârșită. Pentru efortul său publicistic adresăm sincere felicitări autorului. Și pe măsură ce le cuprinzi întregul volum îți dai seama că autorul face un portret narativ, original, și bine-meritat lui Eminescu, îmbrăcându-l în cuvinte cu straie alese ale limbii române asemenea icoanelor de închinare. Un asemenea mesaj deducem din „*Gând frumos de-nchinăciune / Pentru domnul Eminesc, / Versul lui să ne adune, / Sub un cer, de românesc.*”

Apariția acestui volum, la 175 de ani de la nașterea poetului Național nepereche, reprezintă un omagiu ca răsplată, cu numărul îndoit de poezii al celor 39 de ani pe care i-a trăit intens. Din poeziile lui Mircea Dorin Istrate distingem o parte dedicată acestei coroane bogate de metafore, epitete, comparații și sintagme dedicate „limbii noastre cea bătrâne, cea veche, o limbă de credință, călăuzitoare” chiar și pentru-un „vis ferice de codonă”, o limbă ce se distinge în „*Ginta latină*” precum a dovedit-o Vasile Alecsandri. Toate poeziile cu supramăsură de frumoase sunt adresate celui „nemurit, știutor, șlefuitor, mare domn al neamului” cum îl gratulează autorul în versuri potrivite ca pentru un marș triumfal. Această Columnă construită cu har, muncă, știință, simțire și cu pasiune de poet, are la bază limba română, iar laurii din vârful ei sunt pentru domnul nemuririi noastre, Eminescu!

Adesea, pentru introducere în temă, autorul folosește moto-uri potrivite cu îndeletnicirile nemului strămoșesc de la origini: „*Trecător prin ceruri ninse / Cu luceferii în roi, / Însfințești cu-a tale vise / Urma carului cu boi*”. Sau dedicate Astrului Eminescu: „*Tu, făcut-ai din cuvinte / Giuvaeruri și potire, / Să te ținem veșnic minte, / Vremurilor în rotire*”.(Eminescului mărire).

Frumoase poezii militante ne dăruiește cu generozitate și har Mircea Dorin Istrate, poezii care bine-plac cititorului ce admiră, prețuiește și soarbe fiecare vers poruncă pentru păstrarea nealterată a limbii române străvechi, pentru cizelarea acestui rubin de multe carate, una dintre cele mai „bătrâne limbi”. În acest dulce grai românesc, ca într-un dialog cu demiurgul,

poetul călătorește într-un gând curat, smerit,
întru cinstire a celui de mai sus Luceafăr al
Neamului românesc, „Cărărind prin cer de
stele”. Sau ne atenționează că Stăpânul din
ceresc,

„Alesu-l-a pe-al nostru Eminesc,
Ne fie-al poeziei noastre DOMN,
Ca să-l purtăm în gând și noaptea-n somn”.

Și ca într-un torent de expresii ce curg firesc
dinspre înalt, Mircea Dorin Istrate ne răsfață cu
acest volum după ce ne-a dăruit Blândul Păstor,
Sfântul Crăciun, și De ziua celor morți, sau
Duhul lui Iancu nu ca pe niște bogății ci ca pe
niște fapte ce duc direct la Cer!

Felicitări maestre. Onor ostășesc din partea
unui privilegiat cititor al Poeziilor de sâmbătă
seara, un pasionat și iubitor pe veci de-al nostru
Eminescu!

Constantin Moșincat, Oradea 12.12 2

El, al nostru Eminesc

Mircea Dorin Istrate

*Ce-are-n el, poetul nostru de atât îl preamărim?
Harul? Vorba-i unsă-n miere? Adevărul care-l știm?
Și pe care el, Mihaiul, veșnicitu-l-a-ntr-un vers,
Ca tărie pună-n brațe și la inimi, deie-i ghes,
Iar la gând cea libertate, la iubire-nfiorare,
La cel dor de neam și țară, plâns la soarta care-o are,
La cei hoți, la cele Iude, la-nmulțiți trădători
Un blestem mai rău ca toate, de-l rostești îți dă fiori,*

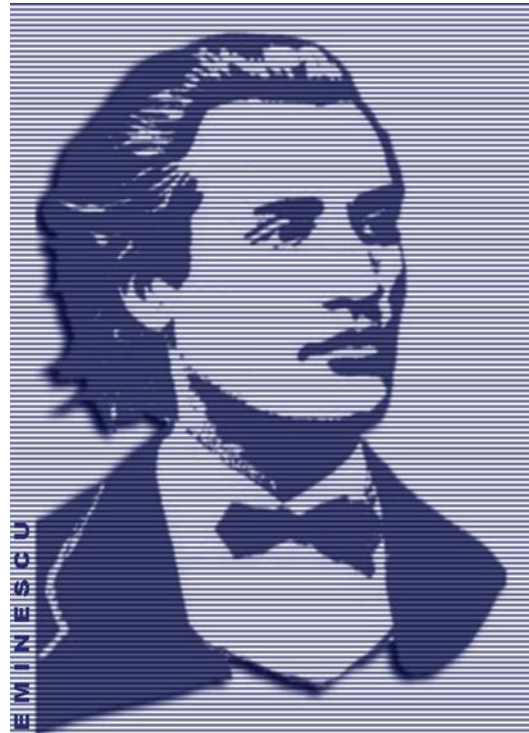
*De-asta el, din toți ce încă rostuiesc o poezie,
E de-asupra lor cu visul, cu-țelesul ce-o să fie
De pătrundem cele taine din cerescul necuprins,
Ce acum de-abia le naștem în căușul unui vis,
De cum încă soarta lumii e în mâini Dumnezeiești
Ce-s înscrise-n legi și taine, ne-nțelese, nefirești,
Și la urmă, peste toate, pus de Domnul nostru sfânt
Veghetor va fi la toate, câte-n lumea noastră sunt.*

**

*Va veni cândva-ntr-o vreme, timpul cela, dragii mei,
Când, din cer or să coboare strămoșești noștri zei,
Moși bătrâni cu IO în frunte, să se plimbe pân' la cină
Printre oameni de-acuma, din a Maicii cea Grădină,
Așteptat e EMINESCU, ce cu ei să îmi închine,
Și-upoi până-n miez de noapte, când pe gene somnul
vine,*

*Să mi-i farmece cu spus-ai rostitoare de povești,
Poezii înălțătoare, cu parfum, dumnezeiești,
Să îmi știe toți ca unul, că al nostru Eminesc,
E poetul care-ncântă, nesfârșitul cel ceresc.*

EMINESCU ÎN CUVINTE PLINE DE ÎNȚELEPCIUNE

În fiecare an, la 15 ianuarie, sărbătorim „ziua
lui Eminescu” care, din anul 2010, a fost
instituită „Ziua Culturii Naționale”. Dintre
multiplele manifestări ale geniului lui
Eminescu, în articolul de față doresc să prezint
o parte din gândirea sa economică, din care
politicienii, parlamentarii și guvernării noștri
au multe de învățat, dacă vor, și dacă au și
capacitatea.

Cuprins:

1. Eminescu despre politică și politicieni
2. Eminescu despre guvernare
3. Eminescu despre pătura superpusă
4. Eminescu despre muncă
5. Eminescu despre patriotism
6. Eminescu despre credință și religie
7. Citate diverse de Eminescu
8. Mari personalități despre Eminescu

Bibliografie

În fiecare casă de rumâni, chipul lui Eminescu
se cuvine să stea între două candelă, ca o
icoană sfântă. Fiecare bun român (iubitor de
țară, de neam și de strămoși), ar trebui să vadă
în Eminescu pe adevăratul Mesia al neamului
românesc care, prin opera sa, a deschis calea
auto-eliberării și înălțării ființei naționale.

Urmând cuvintele pline de înțelepciune ale lui Eminescu, românii pot afla calea mântuirii din prăpastia în care am căzut.

În cele ce urmează se prezintă o parte din pildele care dau imbold, adevărate „energii ale cuvântului” ale lui Eminescu, pe care tot poporul și, în special conducătorii săi ar trebui să și le însușească drept principii de viață.

***

1. Eminescu despre politică și politicieni

Gândirea politică a lui Eminescu a fost exprimată în zeci de articole, publicate în mai multe ziar și reviste.

Din scrierile cu caracter politic ale lui Eminescu rezultă:

- 1) exactitate, conștiințiozitate, corectitudine, patriotism și profesionalism în cercetarea fenomenelor descrise;
- 2) polemicile sale necruțătoare, riscante (unii susțin că acestea i-ar fi adus sfârșitul) făcute numai și numai în slujba interesului național;
- 3) concepția sa unitară despre economie și despre politică, privite ca factor esențial al propășirii și al independenței economice și politice, concepție a cărei actualitate este de netăgăduit;
- 4) că analizele sale politice sunt fundamentate pe o temeinică și o profundă cunoașterea vieții economice, sociale și politice din vremea sa.

Mihai Eminescu a fost și va rămâne peste veacuri atât Poetul Nepereche, cât și un mare ziarist, cu analize economice și politice permanent de actuale (de când le-a publicat și până în prezent), din care politicienii și guvernanții ar avea multe de învățat.

Din numeroasele articole pe teme politice ale lui Mihai Eminescu am selectat câteva „esențe” care sunt perfect de actuale și pentru societatea noastră de azi. Multe ar avea de învățat conducătorii noștri din învățămintele politice eminesciene. Bine ar fi, pentru ei și pentru poporul român, dacă le-ar citi, le-ar însuși și le-ar aplica în activitatea lor. Numeroase sunt articolele și cărțile în care se iau citate/texte din Eminescu și se răstălmăcesc, se explică, se

interpretează în mod eronat, atât din incompetență profesională, cât și în mod voit.

Eu am considerat că textele de mai jos sunt atât de clar exprimate de Eminescu și pe înțelesul și al omului de rând încât nu mai necesită alte explicații. Am considerat inutil să mai explic textele de mai jos pe care, citindu-le și omul simplu, le înțelege corect și pe deplin și despre care spune „da, foarte adevărat, parcă sunt scrise pentru zilele noastre”.

Eminescu atacă, pe un ton amar, dar de un sarcasm incendiar, politicianismul din vremea sa, îi dezavua pe politicieni, considerându-i panglicari și negustori de vorbe. „Partidele la noi nu sunt partide de principii, ci de interese personale.” Ceea ce a scris Eminescu în publicistică despre politică și politicieni este de actualitate și în prezent, așa după cum se poate constata fie și numai din următoarele citate ale sale:

„Greșelele în politică sunt crime; căci în urma lor suferă milioane de oameni nevinovați, se-mpiedică dezvoltarea unei țări întregi și se-mpiedică, pentru zeci de ani înainte, viitorul ei.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 13 februarie 1882).

„Partidele, la noi, nu sunt partide de principii, ci de interese personale. Cauza acestei organizări stricte e interesul bănesc, nu comunitatea de idei, organizare egală cu aceea a partidei ilustre Mafia și Camorra, care miroase de departe a pușcărie.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 27 aprilie 1879).

„Din momentul în care luptele de partid au degenerat în România în lupta pentru existența zilnică, din momentul în care mii de interese private sunt legate de finanțe sau de căderea unui partid, nu mai poate fi vorba de neatîrnarea politică a diferitelor grupuri care-și dispută puterea statului. Din momentul în care interesul material de-a ajunge la putere precumpănește, o spunem cu părere de rău: lupta egală în țară și Parlament, nu mai e decât manipulul unor ambiții personale, al unor apetituri, pe cât de nesățioase, pe atât de vrednice de condamnat.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 19 septembrie 1880).

„Trebuie ca, cu toții, să ne dăm seama de cauzele ce tulbură societatea, de elementele ce împiedică redobândirea echilibrului pierdut și să le combatem cu curaj și străruință. Dintr-un principiu tutelar, principiul egalității înaintea legii, s-a făcut o armă de război între clase; toate condițiunile sociale s-au surpat și s-au amestecat într-un fel de promiscuitate; spiritul public a luat o direcțiune foarte periculoasă; tradițiunile țării s-au uitat cu totul; o clasă nouă, guvernantă, s-a ridicat, fără tradițiuni și fără autoritate, încât țara cea mare, temeiul și baza naționalității noastre nu-și găsește conștiința raporturilor politice cu cei ce o guvernează; drepturile politice au devenit un instrument de ambițiune, de îndestulare a intereselor particulare; în locul sentimentului public dezinteresat avem pasiuni politice, în loc de opțiuni avem rivalități de ambiții; toleranța pentru toate interesele cele mai vulgare și cele mai de jos este morala ce distinge astăzi lumea politică de la noi.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 4 ianuarie 1881).

„Statul a devenit, din partea unei societăți de exploatare, obiectul unei spoliațiuni continue și acești oameni nu urcă scările ierarhiei sociale prin muncă și merit, ci prin abuzul culpabil al puterii politice, câștigate prin frustrarea statului cu sume însemnate. Acești dezmoșteniți, departe de-a-și câștiga o moștenire proprie pe Pământ pe singura cale a muncii onorabile, fură moștenirea altora, alterează mersul natural al societății, se substituie, prin viclesug și apucături, meritului adevărat al muncii adevărate, sunt o reeditare în formă politică, a hoșilor de codru, instituind codri guvernamentali și parlamentari.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 17 august 1882).

„S-au zidit fără îndoială multe palate în București, s-a înmulțit numărul acelor care trăiesc numai în capitală sau numai în străinătate; țara muncește înzecit pentru a întreține absenteismul și luxul, precum și pătura numeroasă de oameni care și-au făcut din politică o profesie lucrativă.” (Mihai Eminescu)

„Favoarea și interesul electoral singure prezidează la alegerea ampoloiaților statului”. (Mihai Eminescu)

„Justiția, subordonată politiceii, a devenit o ficțiune și nu mai există nici o garanție pentru cele mai prețioase interese ale societății”. (Mihai Eminescu)

„Un om de stat, precum și o politică de stat stau pururi deasupra partidelor, încât idealul unui om de partid e opus aceluia om de stat.”

„Un rău politic se poate vindeca pe timp cât puțin îl văd; când îl vede toată lumea, el nu mai e vindecat.”

„Orice zgârie-hârtie care nu avea idei a crezut că poate înlocui această lipsă prin vorbe nouă.”

„Funcțiunile publice sunt adesea în mâinile unor oameni stricați.”

„Viciul organic al lipsei unei administrații instruite, echitabile și binevoitoare, a creat starea actuală de lucruri și a fost izvorul abuzurilor.”

Energia cuvântului: „Greșelile politicianului sunt crime, căci în urma lor suferă milioane de oameni nevinovați, se împiedică dezvoltarea unei țări întregi și se împiedică, pentru zeci de ani înainte, viitorul ei.” (Mihai Eminescu despre politică).

„Astăzi, țara e condusă de ciocoi de toți cîți au devenit instrumente străine și au adus țara în sapă de lemn.” (I.H. Rădulescu. Echilibru între antiteze)

„S-au zidit fără îndoială multe palate în București, s-a înmulțit numărul acelor care trăiesc numai în capitală sau numai în străinătate; țara muncește înzecit pentru a întreține absenteismul și luxul, precum și pătura numeroasă de oameni care și-au făcut din politică o profesie lucrativă.” (Eminescu)

„Toate numirile în funcțiuni nu se fac după merit, ci după cum ordonă deputații, care, la rândul lor, atârnă de comitetele de politicieni de profesie, formate în fiecă centru de județ. Aceste comitete își împart toate în familie. Ele creează, din banii județelor, burse pentru copiii «patrioților» trimiși în străinătate să numere

pietrele de pe bulevarde, ele decid a se face drumuri județene pe unde «patrioții» au câte un petec de moșie, încât toată munca publică, fie sub forma de contribuție, fie sub cea de prestațiune, se scurge, direct ori indirect, în buzunarul unui «patriot».” (Mihai Eminescu)

„Nu poate o nație să fie pururea condusă de neadevăr și de corupție.” (M. Eminescu).

„Ierarhia socială n-ar trebui să fie decât o ierarhie a muncii.” (Mihai Eminescu)

„Secretul vieții lungi a unui stat este păstrarea ierarhiei meritului.” (Mihai Eminescu)

„Nimic nu e mai periculos pentru conștiința unui popor, decât priveriștea corupției și a nulității recompensate.” (Eminescu, în „Timpul”, 26 mai 1882)

„Egalitatea nu există decât în matematici.” (Mihai Eminescu)

„De oameni de caracter are nevoie statul, nu de deștepți cu o morală îndoielnică, fiindcă ei propagă relații de vicleșug și brutalitate.” (Eminescu)

„[...]cu cât se-nmulțește clasa celor ce consumă numai fără a produce cu atât clasa celor ce produc se va da mai tare înapoi, se va hrăni mai rău, va fi supusă la boale mai numeroase, se va stinge chiar.[...] când organizarea socială favorizează înmulțirea claselor neproductive, ea favorizează apăsarea și nimicirea celor productive.” (Eminescu, în „Curierul de Iași”, X, nr. 93, 28 august, 1877, pg. 3.)

„[...]un mic sâmbure greșit în organizarea societății, în viața economică crește și îngroapă o națiune.” (Eminescu)

Guvernul a creat „Industria palavrelor și prăvăliile de minciuni.” (Eminescu, Timpul, VI, nr. 184, 24-25 august 1881, pg. 1)

„Mita e-n stare să pătrundă orișiunde în țara aceasta, pentru mită capetele cele mai de sus ale administrației vând sângele și averea unei generații.” (Mihai Eminescu). Multe ar avea de învățat politologii și politicienii noștri actuali, din publicistica eminesciană. Ne întrebăm, însă, dacă au și citit-o?

2. Eminescu despre guvernare

„Arta de a governa în România este sinonimă cu arta de a amăgi poporul, de a-l cloroformiza cu utopii demagogice.” (Mihai Eminescu)

„Arta de a governa în România este sinonimă cu arta de a amăgi poporul, de a-l cloroformiza cu utopii demagogice.” (Mihai Eminescu)

„Mizeria materială și morală a populației, destrăbălarea administrației, risipa banului public, cumulum, corupția electorală, toate acestea n-au a face, la drept vorbind, cu cutări sau cutări principii de guvernământ. Oricare ar fi guvernul și oricare vederile sale supreme, corupția și malonestitatea trebuie să lipsească din viața publică; oricare ar fi, pe de alta parte, religia politică a unui guvern, ea nu-i dă drept de-a se servi de nulități venale, de oameni de nimic, pentru a governa.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 9 decembrie 1882).

„Demagogia la noi însemnează ura înrădăcinată a veneticului fără tradiții, fără patrie, fără trecut, în contra celor ce au o tradiție hotărâtă, un trecut hotărât.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 30 iulie 1881).

„Odată egalitarismul cosmopolit introdus în legile politice ale țării, orice patriot improvizat și de proveniență îndoioasă a voit să stea alături cu aceia pe care trecutul lor îi lega, cu sute de rădăcini, de țară și popor. Dar acești oameni noi, acești „patrioți”, căutau numai foloasele influenței politice, nu datoriiile. Din cauza acestor elemente, care formează plebea de sus, elementele autohtone ale țării dau repede îndărăt în privire morală și în privire materială.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 22 martie 1881).

„Clasele productive au dat îndărăt; proprietarii mari și țărani au sărăcit; industria de casă și meșteșugurile s-au stins cu desăvârșire – iar clasele improductive, proletarii condeiului, cenușerii, oamenii ce încurcă două buchii pe hârtie și aspiră a deveni deputați și miniștri, advocații, s-au înmulțit cu asupra de măsură, dau tonul, conduc opinia publică, fericesc nația în fiecare zi, pe hîrtie.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 22 februarie 1879).

„Oameni care au comis crime grave rămân somități, se plimbă pe stradă, ocupă funcțiuni

înalte, în loc de a-și petrece viața la pușcărie.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 3 mai 1879).

„Mita e-n stare să pătrundă orișiunde în țara aceasta, pentru mită capetele cele mai de sus ale administrației vând sângele și averea unei generații.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 18 aprilie 1879).

„Trădătorii devin oameni mari și respectați, bârfitorii de cafenele – literatori, ignoranții și proștii – administratori ai statului român.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 15 mai 1879).

„Trădătorul numindu-se geniu, plagiatorul erou, pungașul mare financiar, panglicarul om politic, cămătarul negustor, speculantul de idei om cu principii și speculanta de sineși femeie onestă, judecata poporului nostru s-a falsificat din ce în ce și, la formarea sferelor sale ideale, el a pierdut pretutindena punctul de plecare sănătos.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 26 mai 1883).

„Toate numirile în funcțiuni nu se fac după merit, ci după cum ordonă deputații, care, la rîndul lor, atîrnă de comitetele de politicieni de profesie, formate în fiecă centru de județ. Aceste comitete își împart toate în familie. Ele creează, din banii județelor, burse pentru copiii „patrioților” trimiși în străinătate să numere pietrele de pe bulevarde, ele decid a se face drumuri județene pe unde „patrioții” au câte un petec de moșie, încât toată munca publică, fie sub forma de contribuție, fie sub cea de prestațiune, se scurge, direct ori indirect, în buzunarul unui „patriot”. (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 20-21 aprilie 1881).

„Acela ce cutează a se revolta față de această stare de lucruri, acela care îndrăznește să arate că formele poleite învelesc un trup putred, că „progresul” nostru ne duce la pierzare, că elementele sănătoase trebuie să se conjure și să facă o luptă supremă pentru mântuirea acestei țări este denunțat opiniei publice de către negustorii de principii liberal-umanitare ca barbar, ca antinațional, ca reacționar.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 23 iunie 1879).

„Ești „patriot” de meserie, postulant, consumi numai, te bucuri de partea cu soare a vieții, adăpostit de eterna lesniciune de a îmbăta o nație, parte incultă, parte pe jumătate cultă, cu vorbe late și cu apă rece.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 20 mai 1881).

„Ne mulțumim dacă actele guvernanților de azi nu sunt de-a dreptul de înaltă trădare, abstracție făcând de toate celelalte defecte ale lor, precum mărginirea intelectuală, slăbiciunea de caracter, lipsa unui adevărat și autentic sentiment patriotic.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 8 august 1880).

„Poporul a pierdut de mult încrederea că lucrurile se pot schimba în bine și, cu acel fatalism al raselor nefericite, duce nepăsător greul unei vieți fără bucurie și fără tihnă.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 31 august 1878).

„Peste tot credințele vechi mor, un materialism brutal le ia locul, cultura secolului, mână-n mână cu sărăcia claselor lucrătoare, amenință toată clădirea măreață a civilizației creștine. Shakespeare cedează bufoneriilor și dramelor de incest și adulteriu, cancanul alungă pe Beethoven, ideile mari asfințesc, zeei mor.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 7 aprilie 1879).

„Un sistem reprezentativ, întins ca o rețea asupra întregii țări, influențat însă, întodeauna, în mod absolut, de guvernul central, și-a format în fiecare partinică organele sale, sub formă de consilii județene, consilii comunale, consilii de instrucțiune, consilii de sus și de jos, care nici nu știu ce să consilieze, nici nu au ce reprezenta decât pe persoanele din care sunt compuse.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 27 mai 1879).

„Avem nevoie, mai întâi de toate, de-a urâ neadevărul, ignoranța lustruită, cupiditatea demagogilor, suficiența nulităților.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 28 septembrie 1880).

„Sentimentul istoric al naturii intrinseci a statului sau o mână de fier, din nefericire, lipsesc; așa încât, departe de-a vedea existența statului asigurată prin cârma puternică și prevăzătoare a tot ce poate produce nația mai

viguros, mai onest și mai inteligent, suntem, din contră, avizați de-a aștepta siguranța acestei existențe de la mila sorții, de la pomana împrejurărilor externe care să postuleze ființa statului român ca pe un fel de necesitate internațională.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 31 august 1878).

„Istoria își are logica ei proprie: nici un neam nu e condamnat de a suporta, în veci, un regim vitreg, corupt și mincinos. Ne temem că aproape e ziua în care simțul conservării fizice, revoltat de maltratările administrative și fiscale și de exploatarea excesivă din partea străinilor, va preface poporul nostru într-o unealtă lesne de mînuit în contra chiar a existenței statului.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 5 decembrie 1882).

„Țăranul trebuie să muncească o vară pentru a plăti un obiect de lux cumpărat din străinătate. O națiune care produce grâu poate trăi foarte bine, dar niciodată nu va putea să-și îngăduie luxul națiunilor industriale înaintate. Și ce e într-adevăr o națiune agricolă pe lângă una industrială? Mocanul nu a deprins meșteșugul și de acea câștigă într-un an, cât câștigă meșterul din străinătate într-o zi”. (Mihai Eminescu).

„[...]un mic sâmbure greșit în organizarea societății, în viața economică crește și îngroapă o națiune”. (Mihai Eminescu)

Guvernul a creat „Industria palavrelor și prăvăliile de minciuni”. (Mihai Eminescu, Timpul, VI, nr. 184, 24-25 august 1881, pg. 1).

„Arta de a governa în România este sinonimă cu arta de a amăgi poporul, de a-l cloroformiza cu utopii demagogice.”. (Mihai Eminescu)

„Viciul organic al lipsei unei administrații instruite, echitabile și binevoitoare, a creat starea actuală de lucruri și a fost izvorul abuzurilor”. (Mihai Eminescu)

„[...]cu cât se-nmulțește clasa celor ce consumă numai fără a produce cu atât clasa celor ce produc se va da mai tare înapoi, se va hrăni mai rău, va fi supusă la boale mai numeroase, se va stinge chiar[...].” (Mihai Eminescu, în „Curierul de Iași”, X, nr. 93, 28 august , 1877, pg. 3.).

[...] când organizarea socială favorizează înmulțirea claselor neproductive, ea favorizează apăsarea și nimicirea celor productive” [...].” (Mihai Eminescu, în „Curierul de Iași”, X, nr. 93, 28 august , 1877, pg. 3.).

„Funcțiunile publice sunt adesea în mâinile unor oameni stricați”. (Mihai Eminescu)

3. Eminescu despre pătura superpusă

„Avem de-o parte rasa românească cu trecutul ei, identică în toate țările pe care le locuiește, popor cinstit, inimos, capabil de adevăr și de patriotism. Avem apoi deasupra acestui popor o pătură superpusă, un fel de sediment de pungăși și de cocote, răsărită din amestecul scursăturilor orientale și occidentale.” (Eminescu)

„Cea dintâi datorie a națiunii, dacă vrem să se întemeze și economicește și moralicește, e sarunce pătura de paraziți de deasupra-i în gunoiul din care a ieșit[...]. Curățată de pătura de paraziți, nația își va reveni în fire”. Ce este pătura superpusă ? Este un „concept fără determinare etnică desemnând o asociație de exploatatori fără principii, legați între ei prin demagogie și prin fapte și comportamente, care au toate aceleași comportamente: contribuie la degradarea fondului biologic al unui popor, la declinul economic al acestuia și la dezintegrarea lui cultural-spirituală.” (Eminescu. Vezi Ilie Bădescu. Sociologie eminesciană, Galați, Porto-Franco, 1984, p. 107)

„Vom avea de-acum înainte dominația banului internațional, o domnie străină, impusă de străini; libertatea de muncă și tranzacțiuni; teoria de luptă pe picior în aparență egal, în realitate inegal. Și în această luptă, nu învinge cine-i tare, nobil, sau eroid; învinge cel pentru care orice mijloc de câștig e bun, cel fără scrupule față de concetățenii săi, cel pentru care orice apărare a muncii e o piedică pe care va tinde a o răsturna, pe cale legiuită sau pe cale piezișă.” (Eminescu)

Extrase din „Pătura superpusă”, de Mihai Eminescu, articolul publicat fără titlu în Timpul (VI), 29 Iulie 1881 (vezi:

https://ro.wikisource.org/wiki/P%C4%83tura_superpus%C4%83): „*Avem de-o parte rasa română, cu trecutul ei, identică în toate țările pe cari le locuiește, popor cinstit, inimos, capabil de adevăr și de patriotism. Avem apoi deasupra acestui popor o pătură superpusă, un fel de sediment de pungași și de cocote, răsărită din amestecul scursăturilor orientale și occidentale, incapabilă de adevăr și de patriotism, rasa Caradalelor, pe care moldovenii din eroare o numesc munteni. Această teorie am spus-o în mai multe rânduri, dar «Românul» s-a ferit de-a ne răspunde. „E o cestie foarte neplăcută pentru-un guvern compus în cea mai mare parte din asemenea adunături și pentru un partid în care, la zece nume, află abia unul românesc.”* (Mihai Eminescu)

„*Elemente străine, îmbătrânite și sterpe, s-au amestecat în poporul nostru și joacă comedia patriotismului și a naționalismului. Neavând tradiții, patrie hotărâtă ori naționalitate hotărâtă, au pus totuși, mâna pe statul român. Conștiința că ele sunt deosebite de neamul românesc nu le-a dispărut încă – ele se privesc ca o oaste biruitoare într-o țară vrăjmașă. De aceea nu-i de mirare că întreaga noastră dezvoltare mai nouă, n-a avut în vedere conservarea naționalității, ci realizarea unei serii de idei liberale și egalitare cosmopolite.*” (Mihai Eminescu)

„*Străini superpuși fără nici un cuvânt nației românești, o exploatează cu neomenie, ca orice străin fără păs de țară și popor.*” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 9 august 1881).

„*Nu e vorba doar de reacțiune prin răsturnare, ci prin înlăturarea elementelor bolnave și străine din viața noastră publică de către elementele sănătoase coalizate.*” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 19 septembrie 1879).

„*Peste noapte și prin surprindere, am admis legiuri străine, legi străine în toată puterea cuvîntului care substituie, pretutindena și pururea, în locul noțiunilor nație, țară, român, noțiunea om, cetățean al universului...*” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 13 decembrie 1887).

„*Peste tot aceeași idee: să dau străinilor ce-mi cer; cât pentru români puțin îmi pasă!*” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 23 mai 1882).

„*Rasa determinantă a sorții acestei țări nu mai este cea românească, ci străinii românizați – de ieri – alaltăieri*”, iar autoapărarea împotriva lor e „*disproporționat de grea, de vreme ce acești oameni au sprijin pe străini, pârghiile care-i ridică sunt așezate în afară, pe când înlăuntrul n-avem decât poporul nostru propriu, scăzând numeric și fără o conștiință limpede de ceea ce trebuie să facă.*” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 1 aprilie 1881 și 29 iulie 1881).

Vom „*avea de-acum înaintea dominația banului internațional, o domnie străină, impusă de străini; libertatea de muncă și tranzacțiuni; teoria de luptă pe picior în aparență legal, în realitate inegal. Și, în această luptă, nu învinge cine-i tare, nobil sau eroic; învinge cel pentru care orice mijloc de câștig e bun, cel fără scrupul față de concetățenii săi, cel pentru care orice apărare a muncii e o piedică pe care va tinde a o răsturna, pe cale legiuită sau pe cale piezișă.*” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 20 februarie 1879).

„*La noi mizeria e produsă, în mod artificial, prin introducerea unei organizații și a unor legi străine, nepotrivite cu stadiul de dezvoltare economică a țării, organizație care costă prea scump și nu produce nimic.*” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 18 iunie 1881).

„*Nu contestăm, de asemenea, că averile s-au înmulțit în România, numai că nu în mâinile românilor; nu contestăm că există multe palate și zidiri mari în orașele noastre - numai că nu ale indigenilor.*” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 25 septembrie 1882).

„*Populația autohtonă scade și sărăcește; cărți nu se citesc; pătura dominantă, superpusă rasei române, n-are nici sete de cunoștinți, nici capacitate de a pricepe adevărul. Dacă acest sediment învață, o face de silă, gonind după o funcție. Încolo leagă cartea de gard. Și, pentru a avea o funcție trebuie să fii înrudit cu ei.*” (ziarul „Timpul” din 30 iulie 1881).

„*Acest spectacol al exclusivei stăpîniri a unei rase și decăzute și abia imigrate asupra unui*

popor istoric și autohton e o adevărată anomalie, căreia poporul istoric ar trebui să-i puie capăt, dacă ține la demnitatea și la onoarea lui.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 9 august 1881).

„Nu oprim pe nimenea nici de a fi, nici de a se simți român. Ceea ce contestăm, însă, e posibilitatea multora dintre aceștia de a deveni români, deocamdată. Aceasta e opera secolelor. Până ce însă vor fi cum sunt: până ce vor avea instincte de pungășie și cocoterie nu merită a determina viața publică a unui popor istoric. Să se moralizeze mai întâi, să-nvețe carte, să-nvețe a iubi adevărul pentru el însuși și munca pentru ea însăși, să devie sinceri, onești, cum e neamul românesc, să piarză tertipurile, viclenia și istericalele fanariote, și-atunci vor putea fi români adevărați. Pân-atunci ne e scârbă de ei, ne e rușine c-au uzurpat numele etnic al rasei noastre, a unei rase oneste și iubitoare de adevăr, care-a putut fi amăgită, un moment, de asemenea panglicari, căci și omul cel mai cuminte poate fi amăgit odată.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 17-18 august 1881).

„[...]Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii[...]
[...]Dintr-aceștia țara noastră își alege astăzi solii! [...]
[...]Ne fac legi și ne pun biruri, ne vorbesc filosofie. [...]
[...]Și apoi în sfatul țării se adun să se admire[...]
[...]Spuma asta-nveninată, astă plebe, ăst gunoi
Să ajung-a fi stăpână și pe țară și pe noi!
Tot ce-n țările vecine e smintit și stârpitură,
Tot ce-i însemnat cu pata putrejunii de natură,
Tot ce e perfid și lacom, tot Fanarul, toți iloții,
Toți se scurseră aicea și formează patrioții,
Încât fonții și flecarii, găgăuții și gușații,
Bâlbâiți cu gura strâmbă sunt stăpânii astei nații!”

(Versurile din poezia Scrisoarea III-a, de Mihai Eminescu)

În sens eminescian: „Fanarul”: un cartier al orașului turc Istanbul. „Iloții”: populație din Fanar aservită otomanilor; erau persoane care

nu aveau nici drepturi de proprietate și nici drepturi cetățenești. „Fanarioți”: un cerc restrâns de aristocrați care alcătuiau pătura superioară a societății în Imperiul Otoman. „Saltimbancii”: oameni care trece cu ușurință de la o atitudine la alta, dovedind lipsă de seriozitate și de caracter. „Irozii”: oameni care au comportări asemenea lui Irod. Irod cel Mare, fost rege al Iudeii între anii 37 î.Hr. și 4 d.Hr., despre care în Biblia se menționează că ar fi ordonat uciderea tuturor pruncilor sub 2 ani la Bethleem, cel care a fost descris de istoricul Flavius Josephus ca fiind „cel mai crud tiran suit vreodată pe tron”, care „a domnit ca o fiară” treizeci și șase de ani.

4. Eminescu despre muncă

„Munca unui om se poate plăti. Caracterul, cultura lui, nicicând.” (Mihai Eminescu)

„Mulți lucrează, dar puțini gândesc.” (Mihai Eminescu)

„Fără muncă nu există bunăstare, fără adevăr nu există cultură.” (Mihai Eminescu)

„Țăranul trebuie să muncească o vară pentru a plăti un obiect de lux cumpărat din străinătate. O națiune care produce grâu poate trăi foarte bine, dar niciodată nu va putea să-și îngăduie luxul națiunilor industriale înaintate. Și ce e într-adevăr o națiune agricolă pe lângă una industrială? Mocanul nu a deprins meșteșugul și de acea câștigă într-un an,, cât câștigă meșterul din străinătate într-o zi”.

(Eminescu).
O constantă a publicisticii lui Eminescu este prețuirea muncii, munca fiind „mijlocul care va ridica poporul nostru”: „O singură buruiiană de leac pentru acest scop: munca. Muncă nu comunalism, iată mijlocul care va ridica poporul nostru.” (Mihai Eminescu)

„Temeiul unui stat e munca și nu legile – bogăția unui popor nu stă în bani, ci iarăși în muncă, iar materia vieții de stat e munca, scopul muncii: bunul trai, averea, deci acestea sunt esențiale.” (Mihai Eminescu)

„E mică țărișoara noastră, îi sunt strâmte hotarele, greu-tățile vremurilor au știrbit-o. Dar această țară mică și știrbită e țara noastră, e țara românească, e patria iubită a oricărui

suflet românesc. Într-însa găsim toate putințele dezvoltării, întocmai ca într-una oricât de întinsă. Athena era un petec de pământ și totuși numai din comorile ei și-a luat împărăția lui Alexandru podoabele măririi. S-o facem mare pe țărișoara noastră prin roadele muncii noastre și prin mărimea vredniciilor -noastre.” (Timpul, IV, 1879).

5. Eminescu despre patriotism

„Măsura patriotismului nostru va fi dată de faptele pe care vom avea ocaziunea de-a le împlini în viitor, iar nu de profesarea nimic costisitoare a unor idei pe care individul și le alege după plac.” (Mihai Eminescu)

„Neapărat că nu trebuie să rămânem popor agricol, ci trebuie să devenim și noi națiune industrială, măcar pentru treburile noastre, dar vezi că omul trebuie să învețe mai întâi carte și apoi să calce a popă, trebuie mai întâi să fii nație industrială și după aceea abia legile și instituțiile națiilor industriale.” (Mihai Eminescu)

„Adevărații apostoli ai libertății erau, înainte de toate, români pătrunși de conștiința unității noastre naționale” (Tradiții istorice, „Timpul”, noiembrie 1879);

„Independența, departe de a fi meritul actualei generații, e suma vieții noastre istorice” (Geniul neîmbătrânit al istoriei românilor, „Timpul”, februarie 1880).

„Eminescu rămâne conștiința noastră cea mai înaltă. Nimeni n-a fost mai preocupat mai mult decât el, de soarta poporului român și de destinul lui în istorie. Ideea cea mai scumpă a lui Eminescu a fost aceea a unității naționale. Acestei idei sacre i-a consacrat întreaga viață.”

Venind în contact, cu uimire, cu mari comunități românești, răspândite în toată Peninsula Balcanică, Eminescu scrie apăsător: „NU există un stat în Europa orientală, NU există o țară de la Adriatica la Marea Neagră care să NU cuprindă bucăți din naționalitatea noastră” (Românii Peninsulei Balcanice, „Timpul”, 1878).

În viziunea lui Eminescu, poporul român este „bun, blând, omenos”, îngăduitor, „cinstit,

inimos, capabil de adevăr și de patriotism”, tolerant, cu „o inteligență caldă și deschisă adevărului”. „Ș-apoi ni se pare că nici un neam de pe fața pământului nu are mai mult drept să ceară respectarea sa decât tocmai românul, pentru că nimene nu este mai tolerant decât dânsul. Singure țările românești sunt acelea în care din vremi străvechi fiecare au avut voie să se închine la orice dumnezeu au vroit și să vorbească ce limbă i-au plăcut. Nu se va găsi o țară în care să nu se fi încercat de a face prozeliți din conlocuitorii de altă lege ori de altă limbă” (Curierul de Iași, noiembrie 1876).

„Iubesc acest popor bun, blând, omenos, pe spatele căruia diplomații croiesc charte și resbele, zugrăvesc împărății despre care lui nici prin gând nu-i trece; iubesc acest popor, care nu servește decât de calici acelora ce se înalță la putere - popor nenorocit care geme sub mărăția tuturor palatelor de gheață ce i le așezăm pe umeri” (Din manuscrise, Opere, vol. IX); „Căci e un popor viteaz, drept, foarte tolerant, ba poate c-a început a recâștiga chiar -vechea și admirabila lui calitate de a judeca toate lucrurile cu sânge rece și de a nu da nimic pe vorbe goale. Dovezi istorice pentru acest bun-simț, într-adevăr superior, sunt multe: evlavios fără a fi bigot (...) și drept, fără finețe juridice, el s-a judecat fără cod civil și penal 500 de ani aproape. Reîntoarcerea la acele calități ale strămoșilor, la vitejie, dreptate și cuminție, va fi începutul unei epoce de adevărată regenerare” (Timpul, 27 iunie 1879); „Încolo foarte tolerant cu orice lege și orice limbă din lume, neamestecându-se nicicând în certuri religioase și respectând în mod egal credințele și convingerile orișicui, românul n-are de înregistrat în decursul unor lungi veacuri nici o răscoală religioasă, nici o persecuție în contra vreunei naționalități” (Timpul, 16 decembrie 1879).

Atâta vreme cât vom reveni la Eminescu, ne vom putea recăpăta verticala și vom găsi o cale pentru a ne izbăvi de amnezie și de starea de dezbinare dintre noi și de înstrăinare față de propria ființă, față de propria realitate și identitate. Iubirea față de țară și legătura cu trecutul, pe care le găsim în mod desăvârșit exprimate și manifestate de Eminescu, sunt

condiția esențială pentru ca acest popor să aibă un viitor demn.

Vezi pe <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/eminescu-i-romania-tainuita-in-cuvant-159761.html>

6. Eminescu despre credință și religie

„De aproape două mii de ani ni se predică să ne iubim, iar noi ne sfâșiem.” (Mihai Eminescu)

„Suferințele de moarte ale dascălului și modelului nostru (Isus Cristos n.n.) nu ni se cer decât în momente excepționale, nu se cer decât de la eroi și martiri. Dar, întrucât ne permite imperfecțiunea naturii omenеști, fiecare trebuie să caute a compensa prin muncă și prin sacrificiu bunurile de care se bucură.” (Mihai Eminescu)

„Am înțeles că un om poate avea totul neavând nimic și nimic având totul.” (Mihai Eminescu)

„Dumnezeu nu e în cer, nu-i pe pământ; Dumnezeu e în inima noastră.” (Mihai Eminescu)

„La început, pe când ființa nu era, nici neființa, Pe când totul era lipsa de viață și voință, Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns.

Când pătruns de sine însuși, odihnea Cel nepătruns, Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă?

N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă.

Caci era un întuneric, ca o mare fără rază, Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază.” (Eminescu, in Scrisoarea I-a).

7. Citate diverse de Eminescu

„Egalitatea nu există decât în matematici.” (Mihai Eminescu)

„Ocazia e iute la fugă și leneșă la întors.” (Mihai Eminescu)

„Menirea vieții tale e să te cauți pe tine însuși.” (Mihai Eminescu)

„Între caracter și inteligență n-ar trebui să existe alegere...” (Mihai Eminescu)

„Dacă nu pricepem ceva, să zicem mai bine că nu pricepem decât să-i dăm o explicație falsă.” (Mihai Eminescu)

„Ca să-ți dai seama de nivelul culturii generale a unei nații, trebuie să vezi ce idoli are.” (Mihai Eminescu)

„Totul ia timp... și timpul ia tot.” (Mihai Eminescu)

„Omul are atâta libertate și egalitate pe câtă avere are. Iar cel sărac e totdeauna sclav.” (Mihai Eminescu)

„Geniul, în zdreanță sau în veșminte aurite, tot geniu rămâne!” (Mihai Eminescu)

„Dă-mă uitării precum te-am mai rugat, căci numai uitarea face viața suportabilă.” (Mihai Eminescu)

„Toate sunt mărginite, durerea nu...” (Mihai Eminescu)

„Cauza proprie a relelor noastre e lipsa de cultură adevărată”, scria Eminescu, dovadă că își însușise teoria lui Titu Maiorescu, după care există o cultură adevărată și o pseudocultură sau o spoială de cultură.

„Presiunea înjosește, pasiunea înalță.” (Mihai Eminescu)

„Poate că povestea este partea cea mai frumoasă a vieții omenеști... cu povești ne leagă lumea, cu povești ne adoarme... Ne trezim și murim cu ele.” (Mihai Eminescu)

„Citește! Citind mereu, creierul tau va deveni un laborator de idei și imagini, din care vei întocmi intelesul și filosofia vieții.” (Mihai Eminescu)

„Vai de biet român săracul. Întărit tot dă ca racul...” (Mihai Eminescu)

8. Mari personalități despre Eminescu

Nicolae Iorga aprecia că „Eminescu stăpânea cu desăvârșire cunoștința trecutului românesc și era perfect inițiat în istoria universală; nimeni din generația lui n-a avut în acest grad instinctul adevăratului înțeles al istoriei.” O altă afirmație, foarte fermă, a aceluiași savant Nicolae Iorga, este aceea că opera lui Eminescu reprezintă „cea mai vastă sinteză făcută de un român vreodată.”

G. Călinescu îl definea pe Eminescu drept „poetul nepereche”, în egală măsură, „poetul național – poet universal.”

Filosoful Constantin Noica îl numea „Omul deplin al culturii românești”.

Petre Țuțea l-a botezat „românul absolut”, remodelând titlul celebrei cărți a italienei

Rosa del Conte: „Eminescu sau despre Absolut, care, în traducere elementară, este echivalent cu Eminescu sau despre Dumnezeu”.

Mircea Eliade: „Eminescu este tot ce ne-a mai rămas neîntinat din apele, din cerul și din pământul nostru românesc.”

Constantin Noica: „Dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu, vom rămâne în cultură mai departe înfometați”, căci „măsura noastră este Eminescu”, îndemnându-ne „a-l cunoaște mai bine pe Eminescu noi înșine și a-l face mai bine cunoscut întregii lumi.”

Nicolae Steinhardt: „A vorbi despre Eminescu înseamnă pentru un român a se cerceta pe sine.”

Constantin Noica: „Eminescu este conștiința noastră cea mai bună”, fiindcă el nu este doar cel mai mare poet al nostru, făuritor al limbii române literare și ridicându-se, prin opera sa artistică neîntrecută, la anvergura de poet universal, ci și o uriașă conștiință, situându-se permanent în „adevărul nației românești” (Zoe -Dumitrescu Bușulenga), căruia i s-a dedicat până la jertfa de sine.

Prin opera sa literară, poetul nostru național, „domnul cel de nemurirea noastră” (Grigore Vieru), a făcut ca „forma înfăptuită de el a limbii naționale să devină punctul de plecare pentru întreaga dezvoltare ulterioară a veșmântului și cugetării românești”, după cum a intuit Titu Maiorescu.

Ovidiu Ghidirmic punctează decisiv, în termeni deosebit de expresivi și vibranți: „Publicistica eminesciană este de o tulburătoare actualitate. Publicistica rămâne magma fierbinte a operei eminesciene, o rană deschisă, care doare. Pe noi ne interesează ce ne spune ea astăzi, ce învățăminte folositoare pentru națiunea noastră putem extrage din publicistica eminesciană.”

„Eminescu-i România tănuită în cuvânt”, un documentar deosebit de valoros postat pe <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/eminescu-i-romania-tainuita-in-cuvant-159761.html>

Multe și interesante despre Eminescu se găsesc și pe <https://ziarullumina.ro/tag/mihai-eminescu-9079.html>

***

Bibliografie

Alexandra Olivia Nedelcea, „Eminescu, economistul”, Fundația „Scrisul Românesc”, Craiova, 2000

Eminescu și Teoria Relativității: <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-23601164-cine-descoperit-teoria-relativitatii-einstein-sau-eminescu.htm>
Pentru „Pătura superpusă”, de Mihai Eminescu, articolul publicat fără titlu în Timpul (VI), 29 Iulie 1881, vezi https://ro.wikisource.org/wiki/P%C4%83tura_superpus%C4%83

Ioan Șoldu, Actualitatea gândirii economice a lui Eminescu, Editura Buna Vestire, Blaj, 2015

„Eminescu-i România tănuită în cuvânt”, un documentar deosebit de valoros postat pe <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/eminescu-i-romania-tainuita-in-cuvant-159761.html>

Multe și interesante despre Eminescu se găsesc și pe <https://ziarullumina.ro/tag/mihai-eminescu-9079.html>

„Eminescu gazetarul, un bijutier al limbii române. Șapte citate celebre din publicistica geniului de la Ipotești.”

Radu Borcea. <https://adevarul.ro/stiri-locale/focsani/eminescu-gazetarul-un-bijutier-al-imbii-romane-2183329.html>

Conf. univ. dr. Nicolae GRIGORIE LĂCRIȚA

București, 15 Ianuarie 2025

**SALONUL NAȚIONAL
„MIHAI EMINESCU“**

Joi, 09 ianuarie 2025, ora 15, a avut loc vernisajul Salonului Național „Mihai Eminescu“, ediția a 47-a, la Palatul Parlamentului, Sala de Expoziții „Constantin Brâncuși“.

Manifestarea este organizată de *Gruparea Colecționarilor de Medalii și Insigne „Mihai Eminescu“*, din cadrul Societății Numismatice Române, cu ocazia aniversării a 175 de ani de la nașterea Luceafărului poeziei românești. În cadrul salonului, care se desfășoară în perioada 09 – 30 ianuarie 2025, are loc o expoziție de *medalii, plachete, insigne, pictură, carte și alte materiale* dedicate Poetului Nostru Național, Mihai Eminescu.

În programul vernisajului au evoluat: Antonia-Miruna BUCĂU - elevă, București, *actrița* Claudia MOTEA, *tenorul* Paul CELMARE, *actrița* Doina GHÎȚESCU, *actrița* Gabriela ENESCU, *soprana* Irinuka GÎJU, *poeta* Daniela GHERASĂ, *cantautoarea* Dana FLORIAN, *cantautoarea* Nicoleta VOICU, la nai a cântat *eleva* Ioana FLOROAICA și prof. Felicia POPESCU – Formația „Celest“, voce și chitară.

Dintre expozanți, colecționari și artiști plastici, au expus: P.S. părinte GALACTION - *Episcopul Alexandriei și Teleormanului*, Pr. Vasile NEACȘU – *Alexandria, Teleorman*, Ionel NOVAC – *București*, Gheorghe CARAMAN – *București*, Gheorghe ION – *București*, Mihai CORNACI – *Botoșani*,

Cristina-Alexandra GHIȚĂ – *București*,
Cristian ȘTEFĂNESCU – *București*, Mariana
BEDA – *București*, Paul ROMANESCU –
Constanța, Sorin POPESCU – *București*,
Lucian PETRE – *București*, Claudia-Georgeta

CIOBANU– *Oravița, Caraș Severin*, Ecaterina
MIHAI – *București*, Alixandrina STROE –
KIRIȚĂ – *București*, Margareta ANTON –
București, Romulus HARDA – *București*,
Corneliu-Ioan BĂLĂNEAN – *București*, Mihai
COSTIN – *București*.

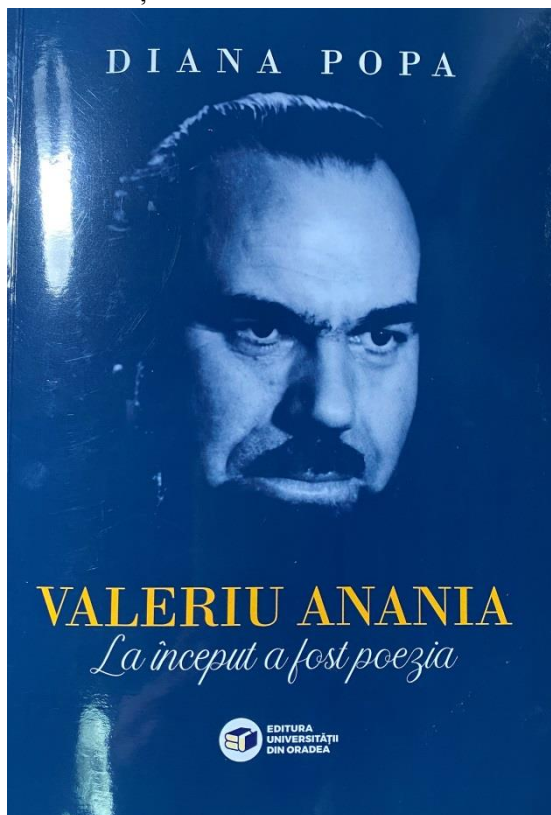
În cadrul vernisajului s-a cântat și recitat din
opera *Luceafărului poeziei românești* și s-a
lansat Ediția principeș – reeditată – 2025 de
Editura MAGIC PRINT, Onești, Bacău și prin
bunavoința doamnei Maria DOHOTARU,
director general al editurii, toți expozanții și
artiștii au primit câte un exemplar al ediției
principeș-reeditată, *București*, Cristina Mirela
ISTRATE – *București*, Victoria SOARE –
București, Ileana și s-a prezentat Acatistul
simbolic al lui Mihai Eminescu, autor: Mihai
Claudiu Dumitrache, acatist care a fost
distribuit tuturor celor care au contribuit la
organizarea manifestării, artiști și expozanți.
Parteneri: Accesorii Prod, Oradea, Bihor și
Editura Magic Print, Onești, Bacău. Accesul se
face prin strada Izvor numărul 2-4, vis-a-vis de
Parcul Izvor. Expoziția este deschisă până pe
data de 30 ianuarie 2025 și poate fi vizitată
între orele 9 – 16

VALERIU ANANIA, LA ÎNCEPUT A FOST POEZIA (Recenzie)

Recent a apărut la Editura Universității din Oradea cartea profesoarei și inspector de limba română la Inspectoratul Școlar Județean Bihor, Diana Popa, cu titlul *Valeriu Anania. La început a fost poezia*. Cartea are la bază o teză de doctorat despre poezia lui Valeriu Anania, coordonată de prof. univ. dr. habil. Rusu Maria-Mina, de la Universitatea Națională de Știință și Tehnologie Politehnica București, Centrul Universitar Pitești, care a scris Prefața și a ținut să fie prezentă la lansarea cărții. Titlul lucrării, după propria mărturisire a autoarei, i-a fost sugerat de primul verset din Sfânta Evanghelie după Ioan: „La început era Cuvântul și Cuvântul era de la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul”. În teologie Cuvântul primordial, creator de lumi, se mai numește Logos, iar Logosului oferit oamenilor i se spune cuvânt. Față de cuvânt, Logosul este în același timp *ergon* (lucru) și *energeia* (energie, suflu de viață): „Atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflu de viață și s-a făcut omul ființă vie” (Facerea, 2:8).

O teză de doctorat se apreciază după sporul de cunoaștere și originalitatea tratării subiectului. Doctoranda și-a ales un aspect mai puțin cunoscut din activitatea monahului, creația poetică, deși singur a recunoscut că: „literatul s-a născut, s-a manifestat înaintea călugărului [...] Călugăr am devenit la 21 de ani, iar prima poezie am scris-o la vârsta de 10 ani”. O viață întreagă însă, după cum demonstrează convingător și lucrarea la care facem referință, activitatea teologului și literatului, fie în proză, dramaturgie sau poezie, au fost complementare.

Avantajul acestei exegeze poetice stă în faptul că documentarea s-a efectuat în arhiva Fundației „Mitropolitul Bartolomeu” de la Mănăstirea Nicula, de unde autoarea reproduce carnete de student, diplome de absolvire, manuscrise mai puțin cunoscute, inclusiv din perioada detenției, fragmente de ziare, predici, texte poetice inedite. Judecățile de valoare despre viața și activitatea lui Bartolomeu Anania (1921-2011) se bazează strict pe documente de arhivă. Pentru cei care cunosc mai puțin activitatea de cleric și scriitor a lui Bartolomeu Anania, autoarea reiterează câteva

date bio-bibliografice, care explică, motivează personalitatea sa multilaterală. Astfel, după școala primară urmează Seminarul Teologic Central din București, dar și Liceul „Dimitrie Cantemir” și „Mihai Viteazul”, unde obține bacalaureatul în 1943. Cu un an înainte, în 1942, s-a călugărit primind numele de monah Bartolomeu. În încercarea de a-și găsi albia profesional-vocațională urmează cursurile Facultății de Teologie din București, la care renunță în urma unui conflict cu autoritățile bisericești.

În același an se înscrie la Facultatea de Medicină din Cluj-Napoca, de unde este exmatriculat, fiindcă a condus revoltele studențești împotriva autorităților politice. Din 1944-1946 urmează Conservatorul de Muzică, nefinalizat. Diploma de licență în Teologie o obține la Sibiu, abia în 1998. Monahul și studentul rebel a fost condamnat de mai multe ori și a efectuat mulți ani de detenție, în 1943, 1959, condamnat la 25 de ani de muncă silnică, eliberat după șase ani, grațiat în 1964 și amnistiat abia în 1977. În 1966 este trimis de Biserica Ortodoxă în SUA și Canada, unde îndeplinește mai multe funcții eclesiastice, până în 1976. În urma numeroaselor sale

avataruri și peregrinări, asemenea unui apter, înger fără aripi, s-a dovedit pe bază de documente că n-a fost nici legionar și nici securist. Din 1993, până la moarte, la venerabila vârstă de 90 de ani, a fost arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului. L-am cunoscut pe ÎPS Bartolomeu Anania în două împrejurări plăcute. L-am văzut și audiat prima dată la absolvirea Facultății de Medicină din Cluj-Napoca a fiului meu, când rectorul de atunci al Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, prof. univ. dr. Ovidiu Pascu, l-a invitat cu o cuvântare despre buna orânduire a vieții și importanța respectării jurământului lui Hippocrate, părintele medicinei. Invitatul însuși fusese câțiva ani student la Facultatea de Medicină. L-am cunoscut apoi personal în 2004, după integrarea învățământului românesc în spațiul european al cunoașterii, când am fost desemnat de Comisia de învățământ, știință, tineret și sport din Parlamentul României să rezolvăm o solicitare a ÎPS Bartolomeu Anania, arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, de a menține la Facultățile de Teologie măcar dubla specializare Teologie - asistență socială, care funcționează până astăzi. ÎPS Bartolomeu Anania mi-a inoculat atunci ideea păstrării dublei specializări și la Facultățile de Filologie. Am inițiat imediat un proiect de lege, pe care l-am trimis Guvernului, înainte de a fi publicat în Monitorul Oficial, prin care propuneam ca la Facultățile de Filologie, la obiectul Limbă și literatură, să se păstreze dubla specializare Limba română - o limbă străină și dublă limbă străină, specializări care întocmai ca cea de Teologie - asistență socială funcționează cu bune rezultate până astăzi.

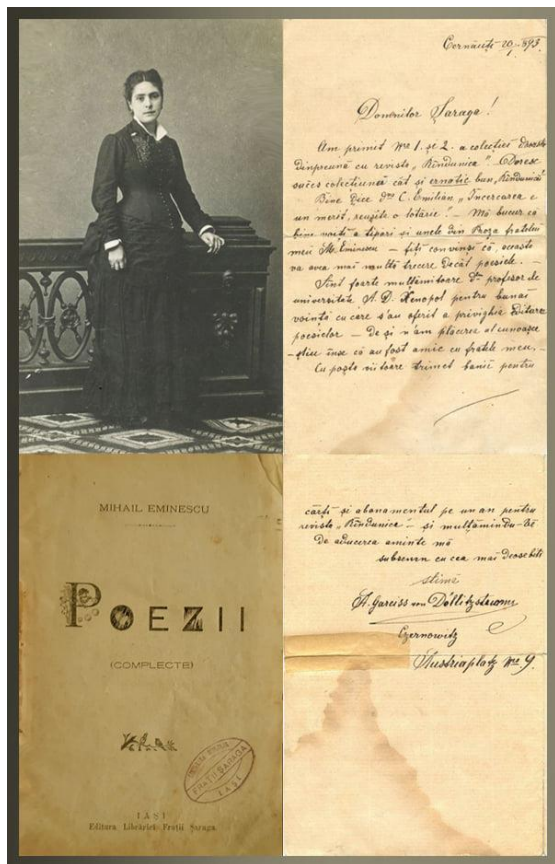
Reîntorcându-ne la lucrarea care face obiectul acestei recenzii, autoarea pornește de la o separație necesară, discretă între poezia religioasă și poezia de inspirație religioasă sau pe teme religioase. Obiectul poeziei religioase este Dumnezeu, mai exact Cuvântul despre Dumnezeu, în timp ce poezia pe teme religioase are în vedere omul ca cea mai reușită creație a lui Dumnezeu. La Valeriu Anania cele două feluri de poezii, religiosul și laicul, sacrul și profanul, teologul și laicul, având în vedere multipla sa formație intelectuală, coabitează. Într-un interviu din 1992, Valeriu Anania

declara: „Am norocul ca în mine să conviețuiască liturgistul și literatul”. Ca orice poet de talent, Valeriu Anania repetă gestul adamic de a reboteza lucrurile, de a crea o nouă lume verbală în care se merită să trăiești. Scriitori de felul acesta se numesc demiurgici, de la gr. *demiurgos*- meșteșugar, creator, făuritor de lumi. În înțeles larg, orice creație poetică este prin natura ei religioasă, fiindcă încă din antichitate inspirația poetică era considerată un dar zeiesc. Istoria religioasă a românilor, reiterează doctoranda, începe în secolul XVII-lea odată cu Dosoftei, Varlaam, Simion Ștefan, Antim Ivireanu și se desăvârșește în jurul ortodoxismului revistei *Gândirea* prin Nichifor Crainic, V. Voiculescu, Aron Cotruș, Ion Pillat, Radu Gyr, Vasile Militaru, Bartolomeu Anania. Literatura religioasă este scrisă în general de teologi, dar și de laici ca Vasile Voiculescu sau Petru Țuțea, convinși de existența lui Dumnezeu. T. Arghezi, Lucian Blaga sau mai târziu Ioan Alexandru, cărora nu li se poate contesta fiorul religios sau suferința metafizică, sunt poeți laici de inspirație sau pe teme religioase. Scriitorul și teologul român Nichifor Crainic, în *Nostalgia paradisului*, preia o idee de la Michelangelo, conform căreia arta este prin natura ei religioasă și explică acest lucru prin esența inspirației ca prezență divină și impuls creator. Extazul creator este un extaz religios, iar artistul apare ca un geniu inspirat de divinitate. Întreaga creație și trudă omenească s-ar naște, în concepția teologilor și poezilor, din nostalgia paradisului. Asemenea raportări la practica și teoria poeziei religioase contribuie la o mai bună înțelegere și interpretare a poeziei lui Valeriu Anania. Pornind de la premiza că de multe ori cea mai scurtă cale spre cunoaștere este comparația, analista poeziei lui Valeriu Anania apelează frecvent la poeți religioși, fețe bisericești, îngeri sau îngerite (Radu Gyr, Maica Sfânta Tereza, Zorica Lațcu, Nichifor Crainic, Sandu Tudor, V. Voiculescu, N. Steinhardt), dar mai ales poeți mai importanți ca Eminescu, T. Arghezi, Lucian Blaga, Ioan Alexandru.

Interesante sunt și paginile consacrate detenției și poeziei carcerale. Din acest punct de vedere Valeriu Anania este integrat în categoria scriitorilor care au avut inteligența să

convertească suferința în virtute, să reziste la persecuții prin cultură și scris. Ideea dostoevskiană a suferinței roditoare, a mântuirii sufletului prin suferință, sacrificiu, chiar și moarte, străbate ca un fir roșu întreaga creație poetică a lui Valeriu Anania. Pe măsură ce parcurgi paginile acestei cărți la care facem referință încerci un sentiment de invidie, dar nu răutăcioasă, ci de admirație față de cultura teologică și laică a autoarei, de judecățile critice pertinente, convingătoare, de stilul înalt, elevat al exprimării. Fiecare volum, fiecare poezie în parte este analizată sub aspectul ei stilistic, metaforic, dar mai ales de simbolistică creștină. Bibliografia vastă și variată de opere și volume consultate, monografii, antologii, dicționare, articole de istorie, teorie și critică literară, interviuri, webografie și sitografie sunt asimilate creator și cu onestitate cum îi stă bine unei cercetări științifice, în cazul de față unei teze de doctorat.

Prof. univ. dr. Paul Magheru

Învrednicește-ne mărite Eminesc Mircea Dorin Istrate

*Renaști, în fiecare an, a câta oară?
În luna înghețat-a lui Gerar,
Când fulgi de nea din ceruri lin coboară
Și scârțâie pe uliți, lungi, urmele de car.*

*Renaști a fi o nouă Bobotează
A sufletului nostru creștinesc,
Ca să ne ții a noastră veghe trează,
Să nu ne-ndepărtăm de cel ceresc.*

*Să ne aduci aminte că sub humă
Sunt moșii noștri ceia înțelepți,
De care în povești, smerita Bună,
Mereu spunea că fost-au buni și drepti.*

*Iar ei aminte încă să ne-aducă
Că-ndatorați îi suntem ăstui neam,
Ce di-nceput arareori apucă
Trăiască-n pace, doar bucăți de ani.*

*Și ăstei țări smerelnice și bune,
Mereu prea risipită-n guri de rai,
Ce-n timp din timpuri vrea mereu s-adune
Pe cei de-o limbă, pe-un picior de plai,*

*Și crângul tău, pădure să se facă,
Poteci să-mi ai de-acum de cărărit,
Pe-un lac cu nuferi barca să te treacă,
Cu dulcea ta codană-n tăinuit.*

*Și-n nopți cu lună, mintea ta isteată,
Colindă-mi infinitu-n lung și-n lat,
Dezlege-mi taine de-nceput de viață
Și umble-mi prin tărâmul celălalt.*

*

*Când vii 'napoi, în versuri să ne-nveți
Învredniciți să fim apoi în tot și-n toate,
În urma ta-s puzderii de poeți
Să-ți poarte rima-n suflete și-n șoapte.*

*Și-apoi mărite, pune-ne pe geană
Înlăcrimate boabe de iubire,
Și-n sufletele noastre, de prihană
Iertare la păcate... mântuire.*

